

Wijzigingsbesluit Herstelprogramma
Bossen
Natura 2000 Veluwe

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	3
1.1	Motie verbod op houtoogst in deel Natura 2000 bossen op de Veluwe	3
1.2	Context en juridische duiding	3
1.3	Inwerkingtreding Omgevingswet	4
2	Wijzigingen.....	5
2.1	Samenvatting.....	5
2.2	Aangepaste begrenzing herstelmaatregelen	5
2.2.1	<i>MBo1 Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos [Begrenzing gewijzigd]</i>	<i>6</i>
2.2.2	<i>MBo8 Herstel historisch boscomplex Gortelse bos [Vervalt]</i>	<i>6</i>
2.2.3	<i>MBo10 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Dalkenschoten [Vervalt]</i>	<i>7</i>
2.2.4	<i>MBo11 Herstel historisch boscomplex Meervelderbos [Vervalt]</i>	<i>7</i>
2.2.5	<i>MBo12 Herstel historisch boscomplex Uddeler heegde [Vervalt]</i>	<i>7</i>
2.2.6	<i>MBo13 Herstel historisch boscomplex Hoogsoerense bos [Vervalt]</i>	<i>7</i>
2.2.7	<i>MBo14 Herstel historisch boscomplex Wieselse bos [Vervalt].....</i>	<i>7</i>
2.2.8	<i>Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder- Sprielder en Putterbos [Begrenzing gewijzigd]</i> <i>7</i>	
2.2.9	<i>Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos [Begrenzing gewijzigd]</i>	<i>7</i>
2.2.10	<i>MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos [Begrenzing gewijzigd]</i>	<i>8</i>
2.2.11	<i>Mbo36 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start [Begrenzing gewijzigd].....</i>	<i>8</i>
2.2.12	<i>Mbo37 Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo [Begrenzing gewijzigd]</i>	<i>8</i>
2.2.13	<i>Mbo43 Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen [Begrenzing gewijzigd].....</i>	<i>8</i>
2.2.14	<i>Mbo44 Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg [Begrenzing gewijzigd]</i> <i>8</i>	
2.2.15	<i>Mbo73 Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel [Nieuw]</i>	<i>8</i>
2.2.16	<i>Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw]</i>	<i>9</i>
2.2.17	<i>Mbo75 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos [Nieuw]</i>	<i>9</i>
2.2.18	<i>Mbo76 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos [Nieuw]</i>	<i>10</i>
2.2.19	<i>Mbo77 Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo [Nieuw].....</i>	<i>10</i>
2.2.20	<i>Mbo78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos [Nieuw]</i>	<i>10</i>
2.3	Aanpassing randvoorwaarden bosbeheer in kwalificerend habitat	11
2.3.1	<i>Uitzonderingsgrond voor de houtoogstbeperking en het houtoogstverbod t.b.v.</i> <i>boomveiligheid.....</i>	<i>11</i>
2.3.2	<i>Uitzonderingsgronden berijden van de bosbodem</i>	<i>11</i>
2.3.3	<i>Uitzonderingsgronden bewerken bosbodem.....</i>	<i>12</i>
2.4	Ambtshalve wijzigingen	13

3	Bijlagen	14
---	----------------	----

Bijlage 1. *Ongewijzigd niet bijgevoegd*: Deelnemers beheerdersadviesgroep

Bijlage 2. Kaarten locaties boshabitats oude-eikenbossen en beuken-eikenbossen met hulst

Bijlage 3. *Ongewijzigd niet bijgevoegd*: Randvoorwaarden bijplaatsen en herintroductie

Bijlage 4. Herstelmaatregelen per deelgebied

Bijlage 5. Herstelmaatregelen op kaart

Bijlage 6. *Ongewijzigd niet bijgevoegd*: Perspectiefkaarten

Bijlage 7. Maatregellentabel

Bijlage 8: Kaarten houtoogstbeperkingen en -verbod

Bijlage 9: *Nieuw*: aangepaste werkwijze berijden boshabitats

Bijlage 10: Was - Wordt tabel- wijzigingsbesluit

1 Aanleiding

1.1 Motie verbod op houtoogst in deel Natura 2000 bossen op de Veluwe

Bij besluit van 9 mei 2023 (zaaknummer 2019-011138) hebben Gedeputeerde Staten het herstelprogramma Bossen vastgesteld als uitwerking van het Natura 2000- beheerplan Veluwe. Het herstelprogramma Bossen bevat maatregelen die noodzakelijk zijn om de doelstellingen voor de aangewezen boshabitats en boshabitatsoorten uit het aanwijzingsbesluit Natura 2000 Veluwe te halen.

Op 8 november 2023 hebben Provinciale Staten (PS) met de “Motie 23M79 Verbod op houtoogst in deel Natura 2000 bossen op de Veluwe” het College van Gedeputeerde Staten (GS) gevraagd om opnieuw met de bouseigenaren in gesprek te gaan om gezamenlijk afspraken te maken over een ecologisch gelijkwaardig alternatief voor het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking in kwalificerende boshabitats op de Veluwe. En als die maatregel voorhanden is, het herstelprogramma te wijzigen. Het huidige beleid, zoals opgenomen in het herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe (mei 2023), blijft van kracht tot een wijziging van de hiervoor genoemde maatregelen is doorgevoerd.

Het houtoogstverbod geldt op ca 3.000 ha. Dat is 3% van het Gelders bosareaal. Het grootste deel van dit areaal is in eigendom bij professionele terreinbeherende organisaties en overheden. Naast dit houtoogstverbod geldt op 3.700 ha een houtoogstbeperking.

Met de direct betrokken bouseigenaren is een constructief overleg gevoerd, gebaseerd op ecologische deskundigheid, praktische uitvoerbaarheid en kennis van het gebied. Dit gezamenlijke overleg heeft geleid tot overeenstemming over (1) een ecologisch gelijkwaardig alternatief voor het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking en (2) over een aangepaste werkwijze waarbij het berijden van de bosbodem bij een beperkte houtoogst wel mogelijk is.

1.2 Context en juridische duiding

Het Natura 2000-beheerplan Veluwe (maart 2018) is een plan op hoofdlijnen. Het beschrijft de noodzakelijke maatregelen die genomen moeten worden om de instandhoudingsdoelen voor de Veluwe te realiseren. Belangrijke maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan Veluwe zijn het opstellen en uitvoeren van herstelprogramma's voor de Veluwse natuur.

Het herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe is een van de herstelprogramma's waarmee verdere invulling wordt gegeven aan in het Natura 2000 beheerplan Veluwe beschreven herstelmaatregel voor boshabitats en boshabitatsoorten.

Het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking voor kwalificerende boshabitats uit het herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe zijn instandhoudingsmaatregelen. Met de maatregelen wordt voorkomen dat uit de belangrijkste Natura 2000 bossen op de Veluwe overmatig mineralen worden afgevoerd door houtoogst en wordt geborgd dat de hoeveelheid oude, aftakelende en dode bomen kan toenemen. Daarmee versterken we de natuur en verhogen we de weerbaarheid tegen de negatieve effecten van een verhoogde stikstofdepositie.

Instandhoudingsmaatregelen zoals het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking in de boshabitattypen zijn niet vrijblijvend omdat ze noodzakelijk zijn om de doelstelling van die habitattypen - vastgelegd in het aanwijzingsbesluit Natura 2000 Veluwe - te halen. Het niet nemen van noodzakelijke maatregelen is geen optie omdat dit in strijd met artikel 6 lid 1 van de Habitatrictlijn. Een maatregel kan wel worden vervangen door een andere maatregel mits het doel waarvoor de oorspronkelijke maatregel is opgesteld met de nieuwe maatregel ook

kan worden bereikt. Daarom geldt als voorwaarde voor aanpassing van de instandhoudingsmaatregelen houtoogstverbod en houtoogstbeperking dat sprake is van een ecologisch gelijkwaardig alternatief.

1.3 Inwerkingtreding Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Een groot aantal wetten, waaronder de Wet natuurbescherming, is geheel of gedeeltelijk opgegaan in de Omgevingswet.

Een onherroepelijk Natura 2000-beheerplan (artikel 2.3 Wet natuurbescherming) geldt als een 'programma' zoals bedoeld in de Omgevingswet (artikel 3.8, lid 3 en artikel 3.9, lid 3 Omgevingswet).

De uitvoering van “Motie 23M79 Verbod op houtoogst in deel Natura 2000 bossen op de Veluwe” vormt de aanleiding voor het wijzigen van het herstelprogramma Bossen. Het wijzigingsbesluit is daarmee een ambtshalve te nemen besluit waarop de Omgevingswet van toepassing is.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft geen materiële gevolgen voor het herstelprogramma Bossen. We kiezen ervoor om alleen die onderdelen van het herstelprogramma aan te passen die rechtstreeks verband houden met de uitvoering van de motie. Dat betekent dat passages in de tekst van het herstelprogramma waarin een verwijzing voorkomt naar inmiddels verouderde wet- en regelgeving (van voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet) niet automatisch worden meegenomen in het wijzigingsbesluit.

Conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is het wijzigingsbesluit in ontwerp vastgesteld, gevolgd door een tervisielegging en inspraakperiode. De zienswijzen zijn beantwoord in een reactienota die tegelijk met het wijzigingsbesluit door Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld.

2 Wijzigingen

2.1 Samenvatting

Het alternatief van de bouseigenaren bevat geen inhoudelijke wijziging van het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking. Ten opzichte van het vastgestelde herstelprogramma Bossen zijn de exacte begrenzingen van de gebieden waar het houtoogstverbod en de houtoogstbeperkingen gelden gewijzigd. Het alternatieve plan zorgt ervoor dat - voor een deel van de bouseigenaren - belangrijke bossen met een houtproductiefunctie buiten het houtoogstverbod zijn gehouden en zijn vervangen door andere bossen met een vergelijkbaar of (potentieel) hogere ecologische waarde. Daarnaast zijn de mogelijkheden voor kostenefficiënte oogst binnen de habitatbossen met een houtoogstbeperking verbeterd doordat er een ecologisch verantwoorde werkwijze is toegevoegd om berijden van de bosbodem mogelijk te maken. Daarmee zijn binnen deze bossen de mogelijkheden voor efficiënte uitvoering van duurzame houtproductie, binnen de kaders van Natura 2000, verruimd. De wijzigingen ten opzichte van het vastgestelde Herstelprogramma Bossen (mei 2023) zijn opgenomen in de Was-Wordt tabel in bijlage 10.

2.2 Aangepaste begrenzing herstelmaatregelen

De belangrijkste wijziging in het voorliggende wijzigingsbesluit is een aanpassing van de maatregelbegrenzing van de herstelmaatregelen ‘Herstel historisch boscomplex’ en ‘Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex’ (resp. § 6.2.1 en § 6.2.2 van het huidige Veluwe Natura 2000 herstelprogramma bossen (mei 2023)). Inhoudelijk wijzigen beide maatregelen niet, maar wel is bij een deel van de maatregelgebieden de begrenzing van deze maatregelen gewijzigd.

De wijzigingen in de begrenzing zijn tot stand gekomen op basis van alternatieve voorstellen van de terreineigenaren op de Veluwe. Deze wijzigingen bestaan uit het verwijderen van terreindelen uit de maatregelbegrenzing enerzijds, en anderzijds uit het toevoegen van terreindelen elders om de verwijderde delen te compenseren. De herbegrenzingsvoorstellen van de terreineigenaren zijn overgenomen in dit wijzigingsbesluit wanneer met de herbegrensde herstelmaatregelen tenminste hetzelfde ecologische resultaat wordt behaald als in het huidige in 2023 vastgestelde herstelprogramma. Dit is beoordeeld aan de hand van de volgende drie aspecten:

1. Staan de terreindelen die uit de bestaande maatregelbegrenzing worden verwijderd - voldoende onderbouwd - ver af van de gewenste ecologische situatie, bijvoorbeeld ten aanzien van een dominantie van uitheemse boomsoorten en afwezigheid van karakteristieke soorten.
2. Liggen de delen die uit de bestaande maatregelbegrenzing worden verwijderd langs de buitenzijde van de maatregelengebieden en zal het wegvallen van deze delen niet leiden tot aantasting van de samenhang en robuustheid van de maatregelgebieden.
3. Worden er aanvullend bosdelen toegevoegd aan het maatregelgebied of aan andere maatregelgebieden, die voldoende onderbouwd een vergelijkbare of hogere potentie hebben dan de delen die buiten de oorspronkelijke maatregelbegrenzing worden gehouden en/of dragen de aanvullend toegevoegde delen positief bij aan de robuustheid en onderlinge samenhang van het maatregelgebied en/of aan de landschapsecologische diversiteit binnen de maatregelgebieden.

De wijzigingen per maatregel zijn in onderstaande paragrafen toegelicht en onderbouwd. De gewijzigde begrenzingen van de herstelmaatregelgebieden zijn verwerkt in de (kaart) bijlagen 4, 5, 7 en 8. Een overzicht van de gewijzigde oppervlaktes, over alle maatregelgebieden van de herstelmaatregelen ‘Herstel historisch boscomplex’ en ‘Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex’ heen, is opgenomen in tabel 1. De totaaloppervlakte van deze beide maatregelen is toegenomen in het wijzigingsbesluit. De oppervlakte met een houtoogstverbod in kwalificerend boshabitat is licht toegenomen. De nieuwe herstelmaatregel ‘Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein’ kent ook de nieuwe oogstcategorie ‘aanvullende houtoogstbeperking’, waar binnen niet-kwalificerende bossen tussen en rondom de oude boscomplexen een houtoogstbeperking is toegevoegd conform de oogstbeperkingen van het SNL Beheertype N15.02. Deze oogstbeperking is gelijk aan de oogstbeperking zoals

deze al gold in het huidige herstelprogramma binnen kwalificerend habitat buiten de herstelmaatregelbegrenzings (zie § 6.1.2 van het huidige herstelprogramma). Een inhoudelijke toelichting en onderbouwing van de nieuwe herstelmaatregel ‘Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein’, inclusief de nieuwe oogstcategorie aanvullende houtoogstbeperking, is terug te vinden in § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

Tabel 1. Overzicht gewijzigde oppervlaktes over alle maatregelgebieden ‘Herstel historisch boscomplex’ en ‘Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex’.

	<u>Herstelprogramma</u> (mei 2023)	<u>Wijzigingsbesluit</u>
Houtoogstverbod in kwalificerend boshabitat binnen herstelmaatregelgebied	2.988 ha	3.074 ha
Volledige oppervlakte herstelmaatregelgebied buiten kwalificerend habitat ^{*1}	5.694 ha	5.358 ha
Subtotaal	8.682 ha	8.432 ha
Aanvullende houtoogstbeperking (onderdeel van Mbo74)	0 ha	2.289 ha
Totaal maatregelen ‘Herstel historisch boscomplex’ en ‘Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex’	8.682 ha	10.721 ha

2.2.1 MBo1 Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos [Begrenzing gewijzigd]

De oostelijke helft van de maatregelbegrenzing is verwijderd. Aan de westzijde van het Vierhoutensebos is dit oppervlakte gecompenseerd. De oppervlakte van de maatregel en de hoeveelheid kwalificerend habitat is hierbij nagenoeg gelijk gebleven.

De verwijderde delen die buiten de voorgestelde nieuwe maatregelbegrenzing vallen bevatten relatief weinig kwalificerend habitat (<25%) én er worden geen nadrukkelijke hotspots van bijzondere soorten buiten de nieuwe maatregelbegrenzing gehouden. Door het verwijderen van de oostzijde van het maatregelgebied vallen de armere groeiplaatsen en overgangen naar Oude eikenbossen van de omgeving Hendrik Mouwenveld buiten de nieuwe maatregelbegrenzing. Deze worden echter gecompenseerd door het toevoegen van een vergelijkbare gradiënt aan de westzijde richting de armere groeiplaatsen en overgangen naar Oude eikenbossen van de Noorderheide. Daarmee worden de oudebosgroeiplaatsen rondom de Noorderheide en strubbenclusters aan de noordzijde van de Elspeterstruiken (voormalig malebos) toegevoegd aan de nieuwe maatregelbegrenzing. Ook wordt een lange bosrand toegevoegd langs de Noorderheide, met verschillende waarnemingen van Vliegend hert (HR). Dit biedt kansen voor kleinschalige eikenstrubben ontwikkeling langs de bosrand op de Noorderheide waarmee zowel het habitat uitgebreid als versterkt kan worden, alsmede een versterking en uitbreiding van de populatie Vliegend hert.

Door het toevoegen van delen aan het maatregelgebied in de voorgestelde nieuwe maatregelbegrenzing, grenst de maatregel nu aan de Noorderheide (MHS24) en aan het Elspeterbos (MBo2). Daarnaast draagt het toevoegen van de maatregelgebieden bij aan een betere verbinding tussen het Elspeterbos (MBo2) en het Gortelse bos (Mbo74).

2.2.2 MBo8 Herstel historisch boscomplex Gortelse bos [Vervalt]

Deze maatregel gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel ‘Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein’. Zie voor een uitgebreide toelichting en onderbouwing hierop § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

¹. Zal in de praktijk lager liggen doordat ook heide, wildweides en wegen binnen de begrenzing liggen.

2.2.3 MBo10 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Dalkenschoten [Vervalt]

Deze maatregel gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein. Zie voor een uitgebreide toelichting en onderbouwing hierop § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

2.2.4 MBo11 Herstel historisch boscomplex Meervelderbos [Vervalt]

Deze maatregel gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein. Zie voor een uitgebreide toelichting en onderbouwing hierop § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

2.2.5 MBo12 Herstel historisch boscomplex Uddeler heegde [Vervalt]

Deze maatregel gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein. Zie voor een uitgebreide toelichting en onderbouwing hierop § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

2.2.6 MBo13 Herstel historisch boscomplex Hoogsoerense bos [Vervalt]

Deze maatregel gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein. Zie voor een uitgebreide toelichting en onderbouwing hierop § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

2.2.7 MBo14 Herstel historisch boscomplex Wieselse bos [Vervalt]

Deze maatregel gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein. Zie voor een uitgebreide toelichting en onderbouwing hierop § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw].

2.2.8 Mbo22 Herstel historisch boscomplex Speulder- Sprielder en Putterbos [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is fors verkleind, waarbij het resterende maatregelgebied wel nog altijd ruim boven het minimum structuurareaal (MSA) en de minimale oppervlakte behoefte (MOB) ligt. De delen die buiten de voorgestelde nieuwe maatregelbegrenzing vallen bevatten relatief weinig kwalificerend habitat (<25%) én relatief veel uitheemse naaldbosopstanden (ca. 75%) ten opzichte van de gehele maatregelbegrenzing.

De belangrijke hotspots van bijzondere soorten, zoals bijvoorbeeld rondom Drie, het Solse gat en op de overgangen naar de enggronden rondom Houtdorp zijn nog altijd onderdeel van het maatregelgebied. Het oppervlakte van de verwijderde delen van het maatregelgebied zijn volledig gecompenseerd door het vergroten van maatregelgebieden elders (Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos, MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos en Mbo43 Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen) en het toevoegen van enkele nieuwe maatregelgebieden (Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel, Mbo75 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos, Mbo76 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos en Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo).

2.2.9 Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is uitgebreid om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. De toegevoegde delen maken deze maatregel robuuster en verbindt deze met Hoog Buurlo (Mbo77), het Hoenderlose bos (MBo26) en Dabbelo (MBo30). Tevens wordt een langere bosrand toegevoegd aan de Hoog Buurlose heide die tevens een positieve bijdrage kan leveren aan de verdere verspreiding van Vliegend hert (HR) op de Zuid-Veluwe.

2.2.10 MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is uitgebreid om een deel van het weggevalen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. De toegevoegde delen maken deze maatregel robuuster. Tevens wordt met de uitbreiding een overgang naar een armer deel met een kleine snipper Oude eikenbossen toegevoegd.

2.2.11 Mbo36 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is uitgebreid om een deel van de weggevalen maatregelgebieden Hoog Baarlo (Mbo 37) en Hemelse berg (MBo44) te compenseren. De toegevoegde delen maken deze maatregel robuuster en vergoten de potentie voor uitbreiding van het habitatype Oude eikenbossen en de soorten verbonden aan dit habitatype, binnen de grovedennenbossen in de nieuw toegevoegde delen.

2.2.12 Mbo37 Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is verkleind door het verwijderen van een smalle strook bos aan de westzijde. Het resterende maatregelgebied ligt nog altijd boven het minimum structuurareaal (MSA). De delen die buiten de voorgestelde nieuwe maatregelbegrenzing vallen bevatten geen kwalificerend habitat.

De belangrijke hotspots van bijzondere soorten langs de Deelenseweg zijn nog altijd onderdeel van het maatregelgebied. Het oppervlakte van de verwijderde delen van het maatregelgebied is volledig gecompenseerd door het uitbreiden en toevoegen van herstelmaatregelgebieden elders (Mbo36 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start en Mbo78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos).

2.2.13 Mbo43 Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is uitgebreid met de westelijk gelegen Noordberg om een deel van het weggevalen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. De toegevoegde delen maken deze maatregel robuuster. De nieuw toegevoegde delen bestaan daarnaast nagenoeg volledig uit kwalificerend habitat en zijn een hotspot voor oudbosflora van rijkere bossen en worden gebruikt door Bever (HR). Tevens omvatten de nieuw toegevoegde gebiedsdelen de overgangen naar de rivieruiterwaarden (potentieel zachte overgang naar hard- en zachthoutoibos) van de Rijn en naar het Heelsums beekdal waarmee een waardevolle en unieke gradiënt aan de herstelmaatregelen wordt toegevoegd.

2.2.14 Mbo44 Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg [Begrenzing gewijzigd]

Dit maatregelgebied is verkleind door het verwijderen van de meest zuidelijke delen van het gebied. Deze delen omvatten bijzondere en unieke ecologische kwaliteiten zoals een hoge concentratie van karakteristieke vaatplanten van relatief rijke vormen van H9120 Beuken-Eikenbos met Hulst (het bos heeft aspecten van H9160 Eiken-Haagbeukenbos) en een inliggend beekbegeleidend bos (H91Eo_C). Echter kent het gebied ook een hoge cultuurhistorische waarde met een hoge dichtheid aan cultuurhistorische objecten en structuren. Met name in het zuidelijke deel, waar verschillende waterpartijen en een sterk parkachtig karakter maakt het te ingewikkeld om de herstelmaatregel uit te voeren met behoud van cultuurhistorische waarden. De oppervlakte van de verdwenen gebieden wordt ruimschoots gecompenseerd door het uitbreiden en toevoegen van herstelmaatregelgebieden elders (Mbo36 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start en Mbo78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos).

2.2.15 Mbo73 Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel [Nieuw]

Dit maatregelgebied is toegevoegd om een deel van het weggevalen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Het nieuwe maatregelgebied omvat een overgang van oudebosgronden naar enkeerdgronden en een leemkuil. Deze gradiënten zorgen mede voor de aanwezigheid van een hotspot voor oudbosflora, zoomplanten en voor Vliegend hert (HR). De nieuwe maatregel voegt daarmee een hotspot voor N2000 (oud)boswaarden toe relatief noordelijk op de Veluwe, waar deze waarden juist ondervertegenwoordigd zijn.

2.2.16 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw]

Deze maatregel vervangt de herstelmaatregelen Mbo8 (Gortelse bos), Mbo10 (Dalkenschoten), Mbo11 (Meervelderbos), Gortelse bos, Mbo10 (Dalkenschoten), Mbo12 (Uddeler Heegde), Mbo13 (Hoog-Soerense bos) en Mbo14 (Wieselse bos) uit het huidige vastgestelde herstelprogramma. De nieuwe maatregelbegrenzing omvat de belangrijkste en ecologisch meest waardevolle kernen van deze maatregelgebieden, maar zijn op delen verkleind (m.u.v. Mbo11 Meervelderbos, welke is uitgebreid). Hierbij zijn met name uitheemse naaldbossen en jonge grovedennbossen uit het maatregelgebied verwijderd.

Deze verwijderde delen worden deels gecompenseerd door het toevoegen van de gebieden de Duddel, Motketel en enkele oude delen van het Paleispark aan de maatregelbegrenzing. Met deze gebieden worden een aantal boslocaties lager op de stuwwalflank aan het maatregelgebied toegevoegd met bijbehorende gradiënten naar armere strubbenbossen en anderzijds juist vochtige en beekbegeleidende bossen. De inhoudelijke invulling van de eerdere herstelmaatregelen Mbo8, Mbo10, Mbo11, Mbo13 en Mbo14 is volledig overgenomen in de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein'.

Aanvullend hierop is daarnaast – voor de resterende compensatie voor de afgenomen oppervlakte bos binnen de herstelmaatregel – een houtoogstbeperking toegevoegd in de niet-kwalificerende bossen² tussen en rondom de maatregelgebieden. De totale omvang van deze nieuwe houtoogstbeperking is 2.289 ha. De houtoogstbeperking is – net als de al bestaande houtoogstbeperking in kwalificerend habitat buiten de herstelmaatregelbegrenzing uit het huidige reeds vastgestelde herstelprogramma – gelijk aan de afbakening van de N15-beheertypen uit het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

De gebieden met de aanvullende houtoogstbeperking omvatten hoofdzakelijk inheemse, gemengde grovedennbossen. Extensief bosbeheer met een beperkte houtoogst zal hier positief bijdragen aan de verdere ontwikkeling van deze bossen richting inheemse loofbossen met ruimte voor veroudering en aftakeling van bos. De aanvullende houtoogstbeperking is gelegen op locaties waar deze bijdraagt aan het vergroten van het areaal en/of het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande habitatbossen. Daarnaast omvat de aanvullende houtoogstbeperking verscheidene ecologisch waardevolle gradiënten van de rijke, droge stuwwaldelen naar armere bosdelen met strubbenboslocaties, rijkere en vochtigere beekdalen en historische enkgroonden. Ook zijn belangrijke leefgebieden van o.a. vliegend hert (HR) en bosparemoervlinder opgenomen binnen de begrenzing. Met de toegevoegde gebieden met een houtoogstbeperking ontstaat een robuust en samenhangend maatregelgebied wat de verschillende oudboskernen op en rond het Kroondomein (Gortelse bos, Dalkenschoten, Meervelderbos, Gortelse bos, Dalkenschoten, Uddeler Heegde, Hoog-Soerense bos, Wieselse bos, Vierhousterbos, Elspeeter struiken, Elspeter bos, Elspeeter veld) met elkaar verbindt en daarmee deze gebieden en de daarbinnen aanwezige biodiversiteit verder versterkt.

De aanvullende houtoogstbeperkingen is onderdeel van de nieuwe herstelmaatregel 'Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein' en wordt vanuit die hoedanigheid ook integraal meegenomen bij het uitwerken van een plan van aanpak in het kader van de herstelmaatregel 'Herstel historisch boscomplex'.

2.2.17 Mbo75 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos [Nieuw]

Dit maatregelgebied is toegevoegd om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Het nieuwe maatregelgebied omvat de relictten van het historische malenbos op deze locatie. Tevens valt de overgang van de historische strubbenbossen naar het open landschap binnen de maatregelbegrenzing en biedt de nieuwe maatregelbegrenzing kansen voor uitbreiding van ouden eikenstrubbenbossen – en de daaraan verbonden biodiversiteit zoals vliegend hert (HR) – in het open landschap. Door het verder versterken van dit gebied ontstaat een robuuste stapsteen voor biodiversiteit van oud bos, in samenhang met bestaande (Mbo21 Maanschoten, Mbo25 Ugchelse bos, Mbo26 Hoenderlose bos, Mbo27 Spelderholt, Mbo30 Dabbelo) en nieuwe (Mbo76 Kootwijker bovenbos en Mbo77 Hoog Buurlo)

² Binnen de kwalificerende bossen buiten de herstelmaatregelbegrenzingsen geldt al een houtoogstbeperking in het huidige vastgestelde herstelprogramma. Deze is ongewijzigd

herstelmaatregelen op de Midden-Veluwe, over de gehele gradiënt van de oostelijke stuwwal.

2.2.18 Mbo76 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos [Nieuw]

Dit maatregelgebied is toegevoegd om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Het nieuwe maatregelgebied omvat de relictten van het historische malenbos op deze locatie en dekt de overgang van de oostelijke, rijkere stuwwalgronden naar armere delen met Oude eikenstrubbenbossen. Tevens valt de overgang van de historische strubbenbossen naar het open landschap binnen de maatregelbegrenzing en biedt de nieuwe maatregelbegrenzing kansen voor uitbreiding van ouden eikenstrubbenbossen – en de daaraan verbonden biodiversiteit zoals vliegend hert (HR) - in het open landschap. Door het verder versterken van dit gebied ontstaat een robuuste stapsteen voor biodiversiteit van oud bos, in samenhang met bestaande (Mbo21 Maanschoten, Mbo25 Ugchelse bos, Mbo26 Hoenderlose bos, Mbo27 Spelderholt, Mbo30 Dabbelo) en nieuwe (Mbo75 Kootwijker onderbos en Mbo77 Hoog Buurlo) herstelmaatregelen op de Midden-Veluwe, over de gehele gradiënt van de oostelijke stuwwal.

2.2.19 Mbo77 Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo [Nieuw]

Dit maatregelgebied is toegevoegd om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Het nieuwe maatregelgebied omvat de overgang van de oostelijke, rijkere stuwwalgronden naar armere delen met Oude eikenstrubbenbossen. Tevens valt de overgang van de historische strubbenbossen naar het open landschap binnen de maatregelbegrenzing en biedt de nieuwe maatregelbegrenzing kansen voor uitbreiding van ouden eikenstrubbenbossen – en de daaraan verbonden biodiversiteit zoals vliegend hert (HR) - in het open landschap. Binnen de maatregelbegrenzing liggen tevens bosranden naar historische enkgonden met grote kansen voor behoud en versterking van oudbosflora. Door het verder versterken van dit gebied ontstaat een robuuste stapsteen voor biodiversiteit van oud bos, in samenhang met bestaande (Mbo21 Maanschoten, Mbo25 Ugchelse bos, Mbo26 Hoenderlose bos, Mbo27 Spelderholt, Mbo30 Dabbelo) en nieuwe ((Mbo75 Kootwijker onderbos en Mbo76 Kootwijker bovenbos) herstelmaatregelen op de Midden-Veluwe, over de gehele gradiënt van de oostelijke stuwwal.

2.2.20 Mbo78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos [Nieuw]

Dit maatregelgebied is toegevoegd om een deel van de weggefallen maatregelgebieden Hoog Baarlo (Mbo 37) en Hemelse berg (MBo44) te compenseren. Het nieuwe maatregelgebied omvat de relictten van het historische malenbos op deze locatie en bestaat uit goed ontwikkelde Oude eikenbossen (H9190) in een oorspronkelijke landschappelijke setting (randwallen, instuivende strubbenbossen grenzend aan heide- en stuifzandlandschap). Het maatregelgebied bevat één van de laatste populaties van Wilde appel van Nederland. Tevens valt de overgang van de historische strubbenbossen naar het open landschap binnen de maatregelbegrenzing en biedt de nieuwe maatregelbegrenzing kansen voor uitbreiding van oude eikenstrubbenbossen – en de daaraan verbonden biodiversiteit zoals vliegend hert (HR) - in het open landschap (waar dit niet conflicteert met de waarde van het open landschap en de ecologische functie van de open verbindingzones rondom het Otterlose bos).

2.3 Aanpassing randvoorwaarden bosbeheer in kwalificerend habitat

In aanvulling op de aanpassing van de herstelmaatbegrenzing uit de voorgaande paragraaf zijn in het wijzigingsbesluit een aantal wijzigingen van de randvoorwaarden voor bosbeheer in kwalificerend habitat opgenomen. Deze zijn hieronder toegelicht en onderbouwd.

2.3.1 *Uitzonderingsgrond voor de houtoogstbeperking en het houtoogstverbod t.b.v. boomveiligheid*

In gesprek met de boseigenaren op de Veluwe is naar voren gekomen dat het houtoogstverbod en -beperking onvoldoende ruimte geven voor zorgvuldig, verantwoord en uitvoerbaar boomveiligheidsbeheer, specifiek op locaties met een steile helling direct langs de openbare weg. Op deze locaties staan soms onstabiele bomen die soms proactief verwijderd moeten worden. Zowel gevelde als spontaan gevallen bomen kunnen over de weg vallen en kunnen door de steile helling niet goed verwerkt worden in het naastliggende bos zonder dat hierbij het risico optreedt dat de stammen terug de weg op rollen. Daarom wordt in aanvulling op de bestaande uitzonderingsgronden de volgende uitzonderingsgrond (en vrijstelling van de vergunningsplicht) toegevoegd:

Bovenstaande oogstbeperkingen en -verbod zijn niet van toepassing in onderstaande gevallen.

3 Uitzondering houtoogstbeperking en houtoogstverbod en vrijstelling van vergunningsplicht

[...]

g. Afvoer van houtige biomassa ten behoeve van de invulling van de algemene zorgplicht in het kader van boomveiligheid, wanneer het houtoogstverbod of de houtoogstbeperking een effectieve en redelijke invulling van het boomveiligheidsbeheer belemmerd als gevolg van het aanwezige reliëf.

Toelichting: Op locaties met steile hellingen direct langs de openbare weg geeft het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking onvoldoende ruimte voor zorgvuldig, verantwoord en uitvoerbaar boomveiligheidsbeheer. Op deze locaties staan soms onstabiele bomen die soms proactief verwijderd moeten worden. Zowel gevelde als spontaan gevallen bomen kunnen over de weg vallen en kunnen door de steile helling niet goed verwerkt worden in het naastliggende bos zonder dat hierbij het risico optreedt dat de stammen terug de weg op rollen. De vrijkomende biomassa bij het boomveiligheidsbeheer mag dus enkel worden afgevoerd wanneer er geen redelijk alternatief is voor het in de directe nabijheid van de locatie achterlaten van de gevelde bomen.

We verwachten dat deze situatie in een minimaal aantal situaties voor zal komen en daardoor geen significant negatief effect heeft op het realiseren van de Natura 2000 doelen.

2.3.2 *Uitzonderingsgronden berijden van de bosbodem*

In gesprek met de boseigenaren op de Veluwe is naar voren gekomen dat het algemene berijdingsverbod voor kwalificerend boshabitat uit het huidige vastgelegde herstelprogramma als te belemmerend wordt ervaren voor het uitvoeren van regulier bosbeheer in de kwalificerende boshabitats met een houtoogstbeperking. De boseigenaren zijn met een voorstel gekomen voor een werkwijze die het mogelijk maakt de bosbodem in de kwalificerende boshabitats te berijden, binnen de kaders van het Natura 2000 beheerplan, inclusief het huidige vastgestelde Natura 2000 herstelprogramma bossen.

We hebben, in samenspraak met externe deskundigen, beoordeeld of het voorstel een gelijkwaardig ecologisch alternatief is ten opzichte van de maatregelen uit het huidige – reeds vastgestelde - herstelprogramma. Het berijdingsverbod uit het herstelprogramma is een nadere uitwerking van het Natura 2000 beheerplan en is gericht op de instandhouding (met andere woorden: voorkomen van verslechtering) van de boshabitattypen Oude eikenbossen (H9190) en Beuken-Eikenbossen met Hulst (H9120) op de Veluwe. Een ecologisch gelijkwaardig alternatief zal zich dus moeten richten op het voorkomen van verslechtering van deze boshabitats.

We hebben geoordeeld dat het voorstel van de boseigenaren een ecologisch nagenoeg gelijkwaardig alternatief

betreft voor het berijdingsverbod uit het vastgestelde herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe. Het voorstel voorziet in het sterk beperken van het berijden van kwalificerend habitat, zowel in ruimte als in tijd. Daarnaast worden de effecten van het berijden, door de inzet van aangepast materieel, sterk verminderd.

De aangepaste werkwijze voor het berijden van de bosbodem van de bouseigenaren hebben wij in dit wijzigingsbesluit opgenomen als bijlage 9. In deze vorm willen wij dit voorstel overnemen als bijlage in het te wijzigen herstelprogramma.

Verder zijn de volgende activiteiten binnen alle kwalificerende boshabitats (H9120 en H9190) niet toegestaan:

a Berijden van de bosbodem is niet toegestaan.

Uitzondering hierop en wel toegestaan (dus niet-vergunningplichtig) is:

[...]

- Het berijden van de bosbodem ten behoeve van brandbestrijding, of tot maximaal 15 m vanaf een padrand voor het vellen van gevaarzettende bomen of anderszins opheffen van gevaarlijke situaties na een calamiteit.
- Het berijden van de bosbodem ten behoeve van het onderhoud van ingelegen andere ecologisch of archeologisch/cultuurhistorisch waardevolle elementen, zoals leemkuilen en grafheuvels, wanneer bij het uitvoeren van dit onderhoud gebruik wordt gemaakt van een vaste route die wordt gemarkeerd in het terrein en die bij iedere onderhoudsronde opnieuw wordt gebruikt, zodat wordt voorkomen dat een groot deel van de oppervlakte alsnog bereden wordt. Daarnaast wordt er passend materieel gekozen of worden er voorzorgsmaatregelen genomen om het risico op een sterke mate van bodemverdichting te beperken.
- Het berijden van de bosbodem ten behoeve van de afvoer van geschoten wild na populatiebeheer, wanneer hierbij gebruikt gemaakt wordt van vervoermiddelen met een beperkte bodemdruk (bijv. fourwheeldrive personenauto met een gewicht tot maximaal circa 2500 - 3000 kg, inclusief plaatwerk en opbouw).
- Het berijden van de bosbodem ten behoeve van het plaatsen en/of verwijderen van (tijdelijke) wildwerende rasters t.b.v. het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging, wanneer hierbij gebruikt gemaakt wordt van vervoermiddelen met een beperkte bodemdruk.
- Het berijden bosbodem ten behoeve van het uitslepen van geoogst rondhout, wanneer volledig wordt gewerkt volgens de 'Werkwijze berijden van de bosbodem t.b.v. het uitslepen van geoogst rondhout' zoals uitgewerkt in bijlage 9.

2.3.3 Uitzonderingsgronden bewerken bosbodem

Na de vaststelling van het huidige herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe hebben we in de uitvoering van het herstelprogramma vastgesteld dat het verbod op het bewerken van de bosbodem ervoor zorgt dat het plaatsen van (tijdelijke) wildwerende rasters vergunningplichtig is geworden. Dit is echter een maatregel die in veel gevallen noodzakelijk zal zijn voor het uitvoeren van herstelmaatregelen. Het plaatsen van (tijdelijke) wildwerende rasters t.b.v. het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging is toegevoegd als uitzonderingsgrond:

b Bodembewerking (beroering van de minerale grond) is niet toegestaan.

Uitzondering hierop en wel toegestaan (dus niet-vergunningplichtig) is:

[...]

- Het maken van gaten ten behoeve van het plaatsen van (tijdelijke) wildwerende rasters t.b.v. het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging.

2.4 Ambtshalve wijzigingen

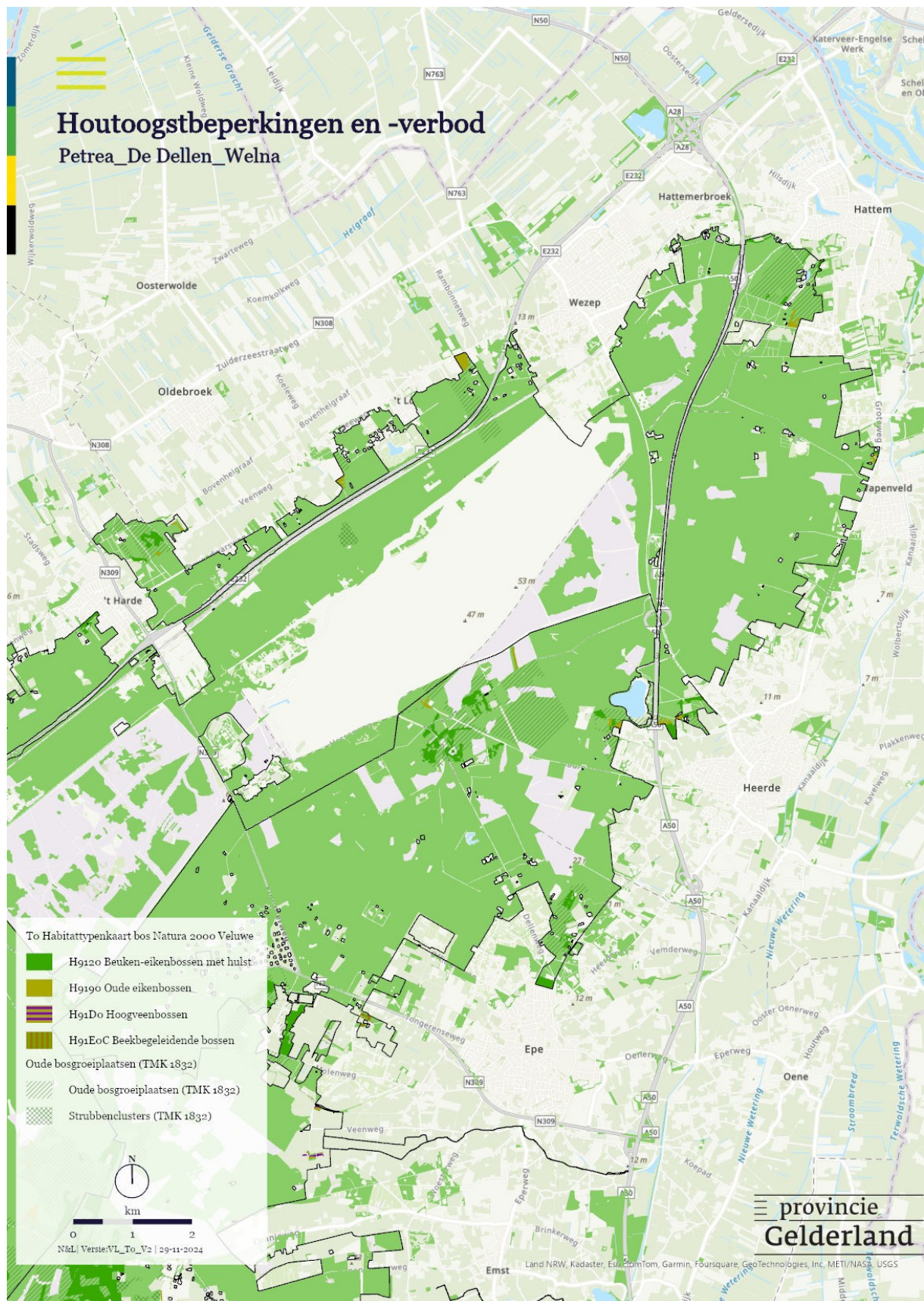
Ter verduidelijking van de tekst in paragraaf 5.2.6 "*Houtoogstbeperkingen habitatbossen en uitfasen houtproductie/houtoogst beoogde uitbreidingslocaties*" over het houtoogstverbod dat gaat gelden na uitvoering van noodzakelijke omvormings- en herstelmaatregelen is een ambtshalve wijziging doorgevoerd. In de tekst met opschrift 'Houtoogstverbod en uitfasen van houtproductie/houtoogst binnen de maatregelbegrenzing van de herstelmaatregelen "Herstel historisch boscomplex" en "Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex"' wordt in de derde alinea na de tweede zin de volgende tekst ingevoegd:

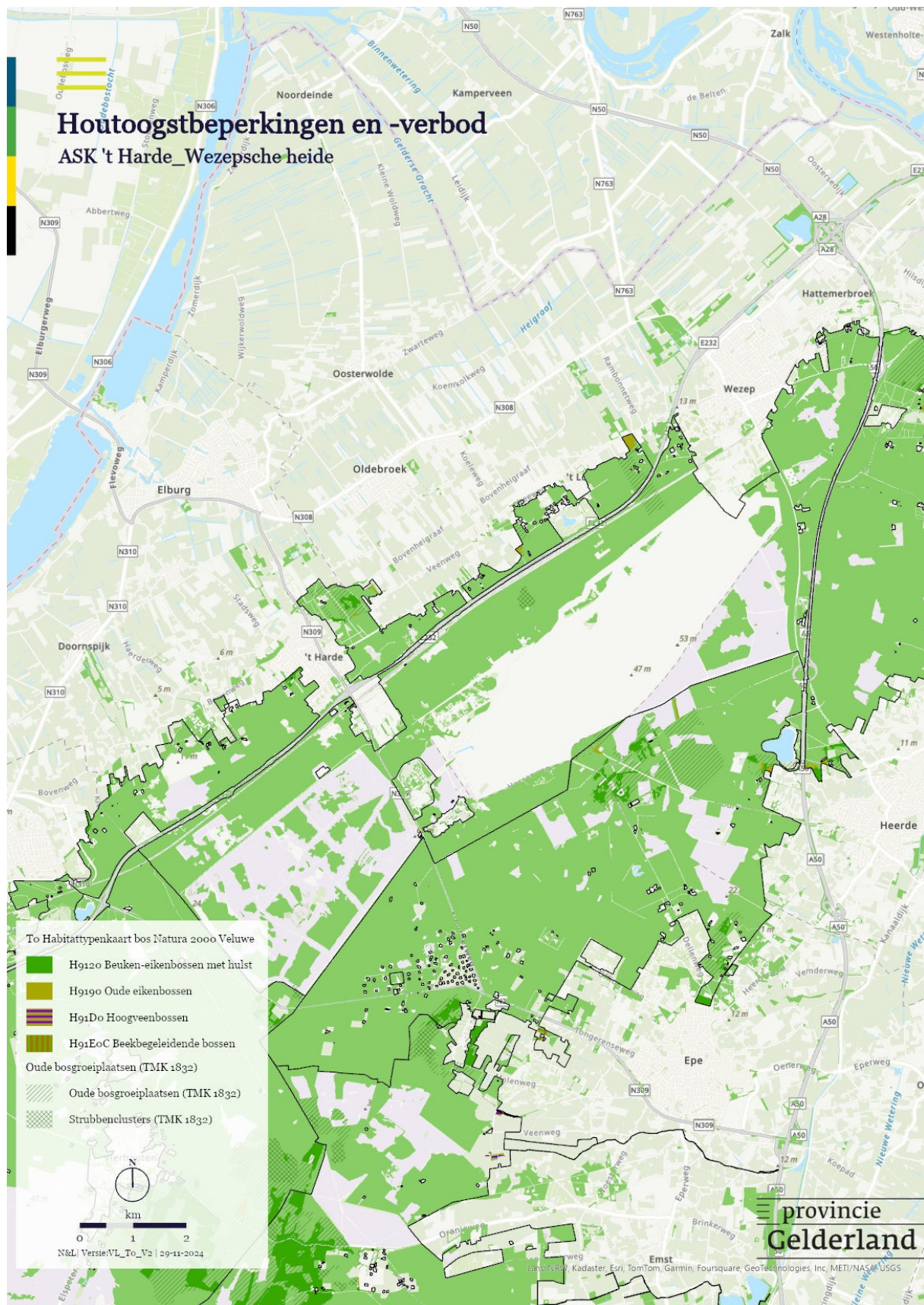
Voor deze bossen, geldt in afwijking van de genoemde termijnen in paragraaf 6.2.1 en paragraaf 6.2.2, een houtoogstverbod zodra de noodzakelijke omvormings- en herstelmaatregelen zijn voltooid.

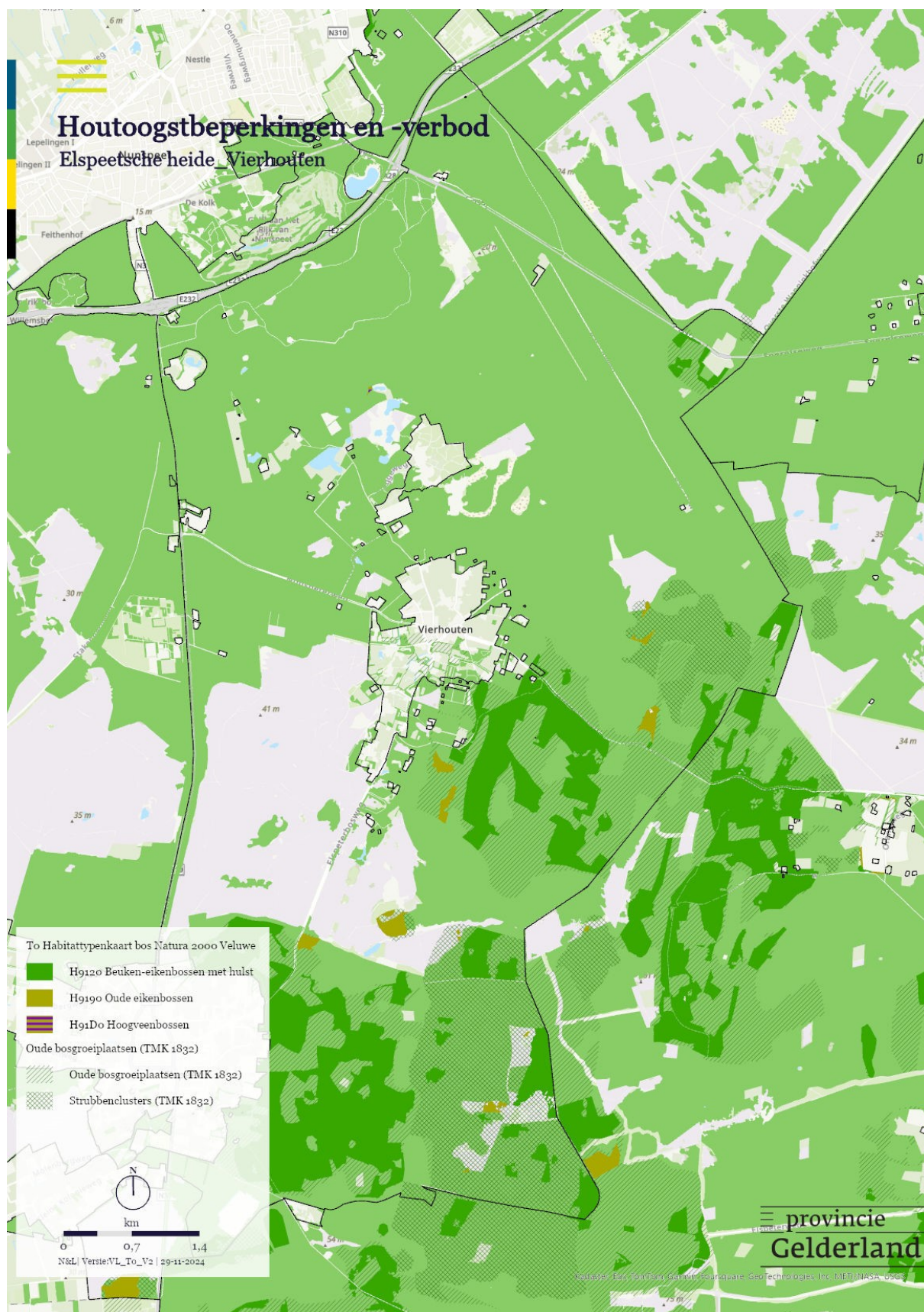
3 Bijlagen

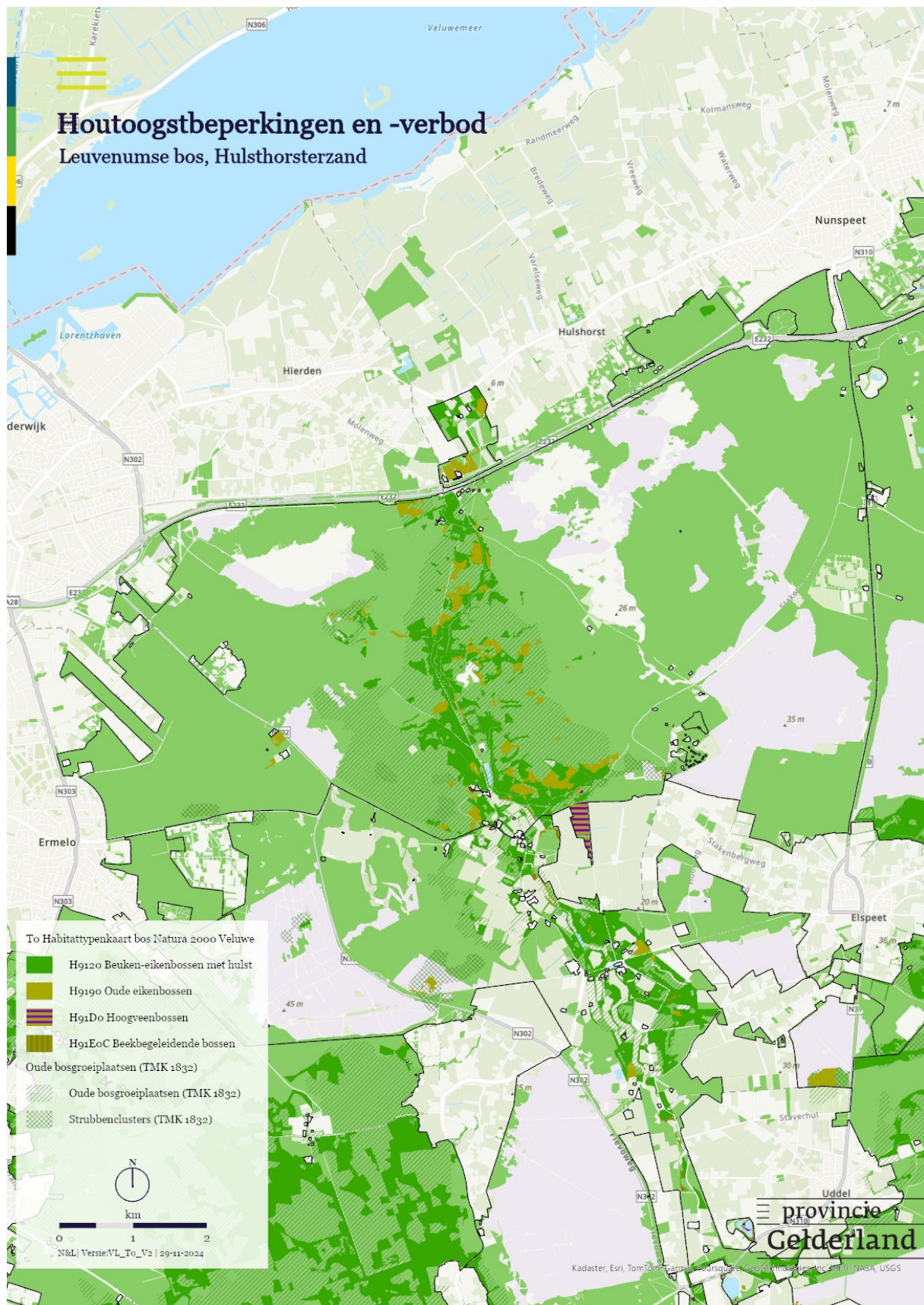
(Uitsluitend gewijzigde bijlagen zijn opgenomen in het wijzigingsbesluit)

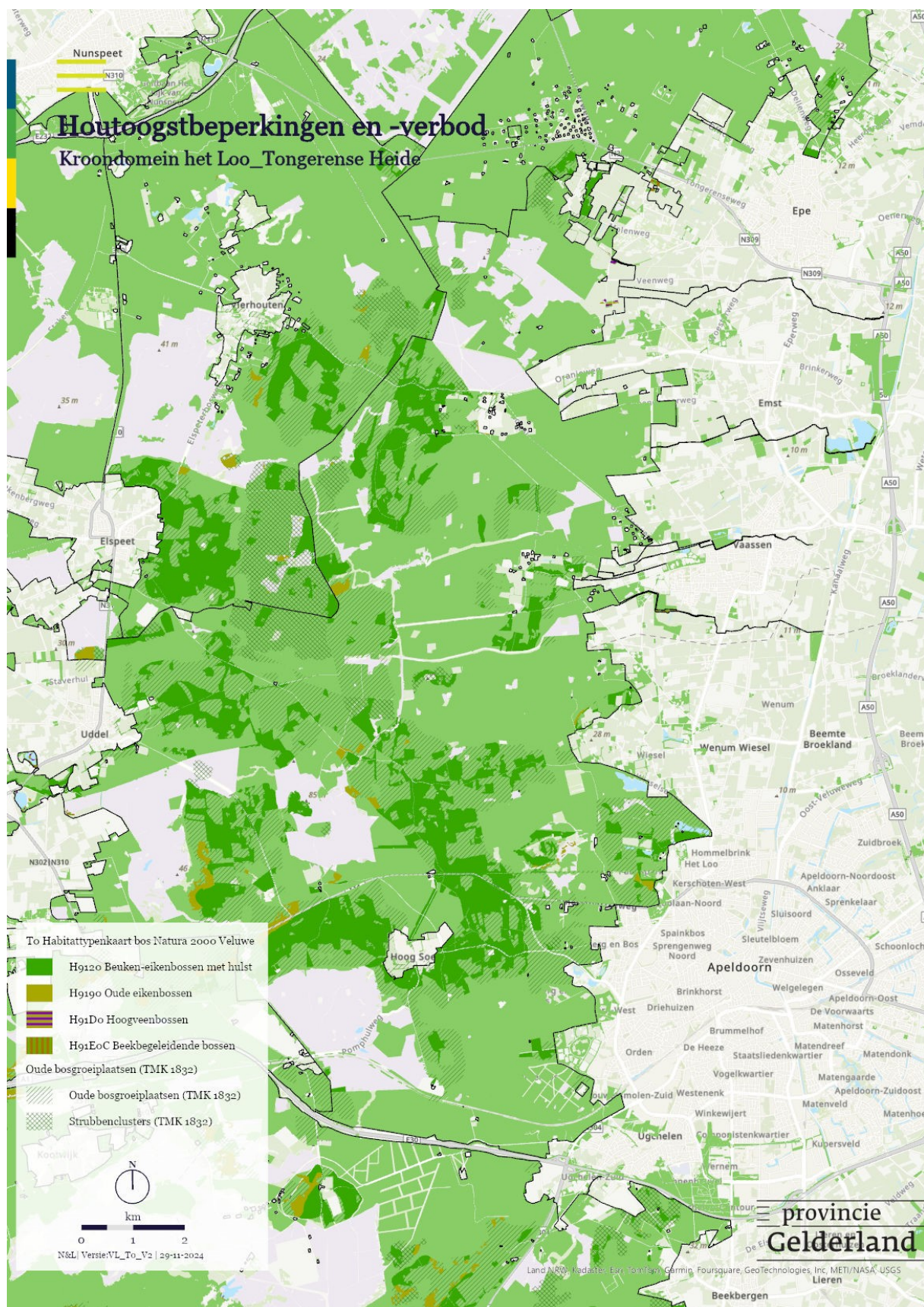
**Bijlage 2. Kaarten locaties boshabitats oude-eikenbossen en beuken-eikenbossen met
hulst**

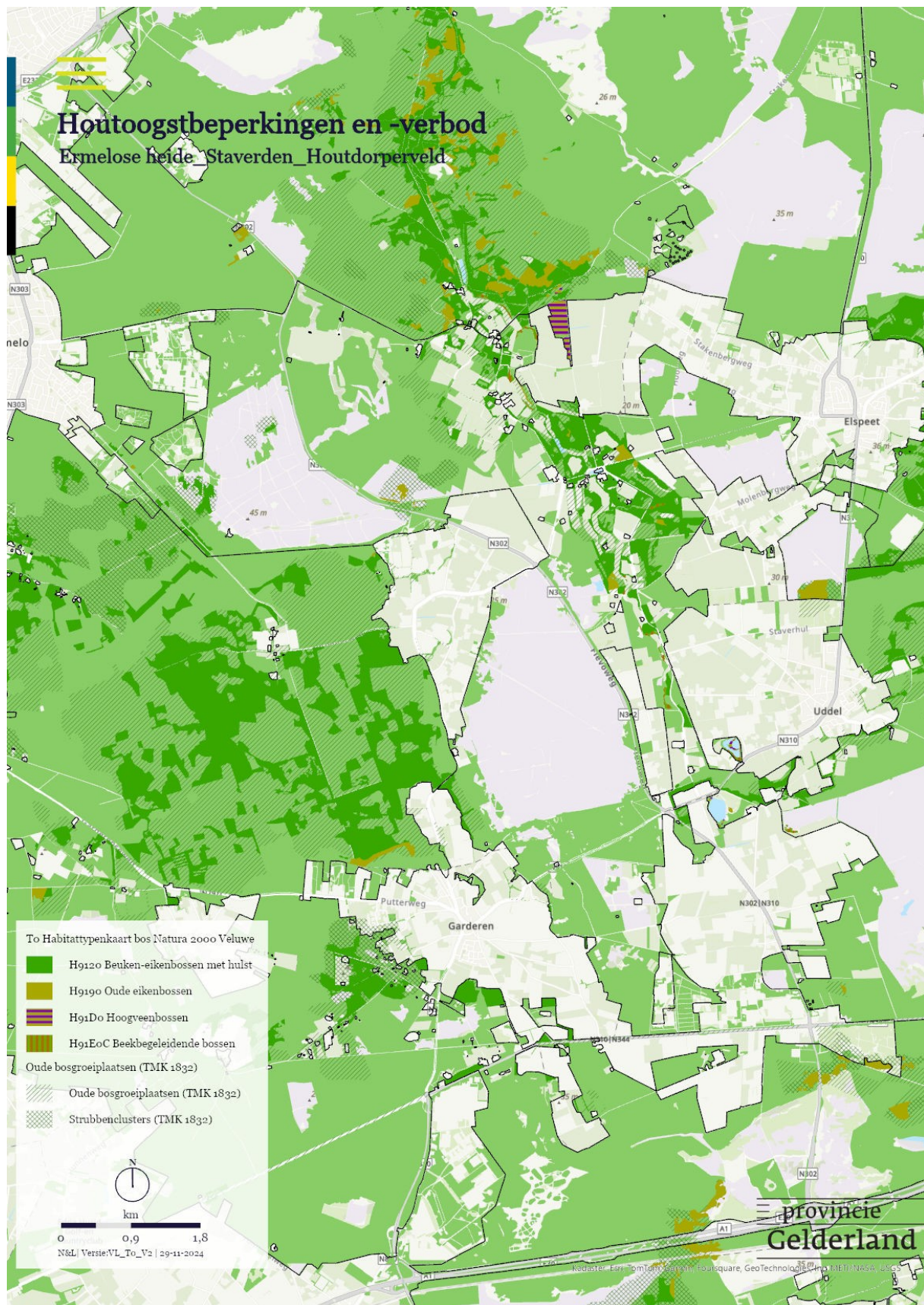

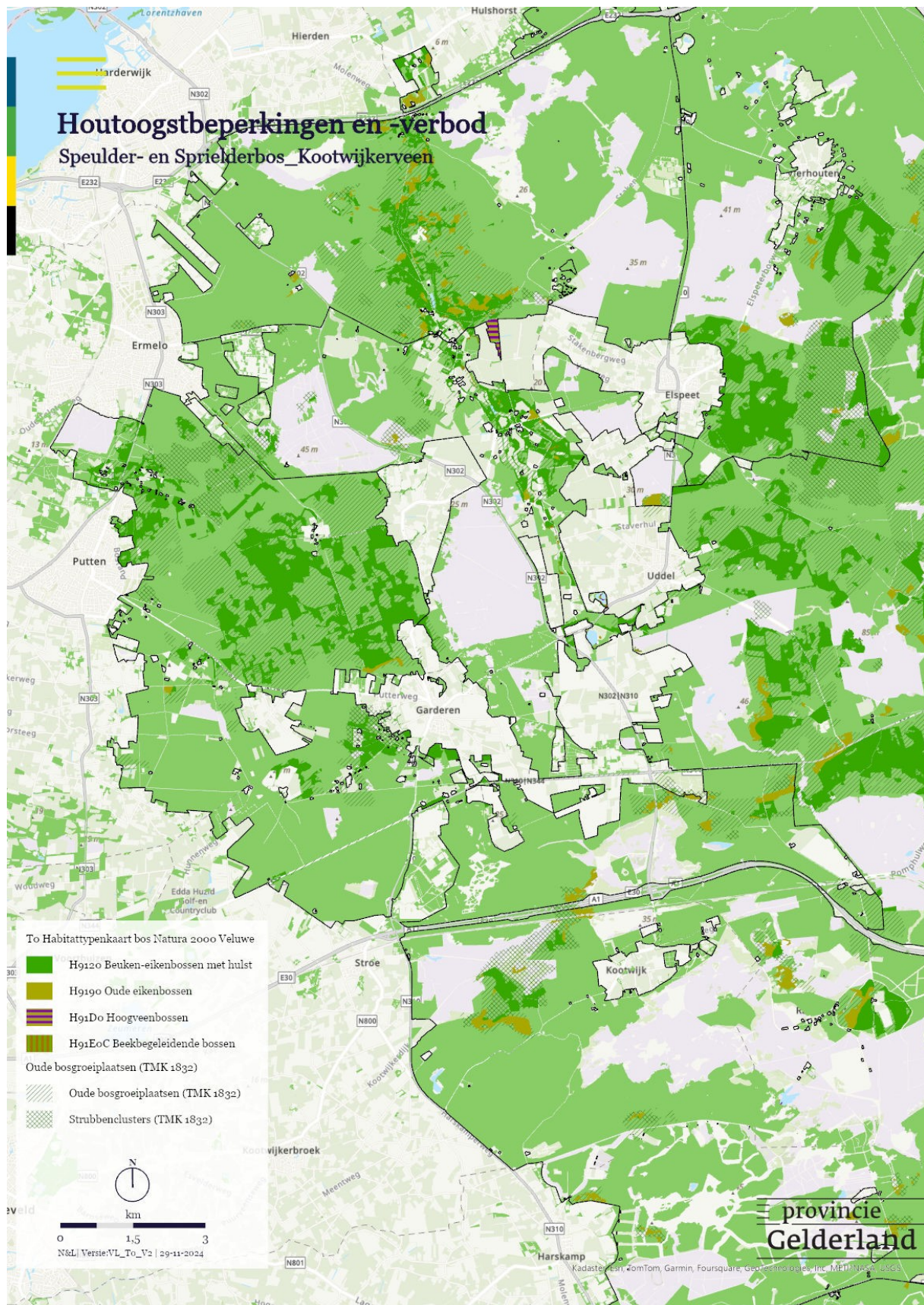

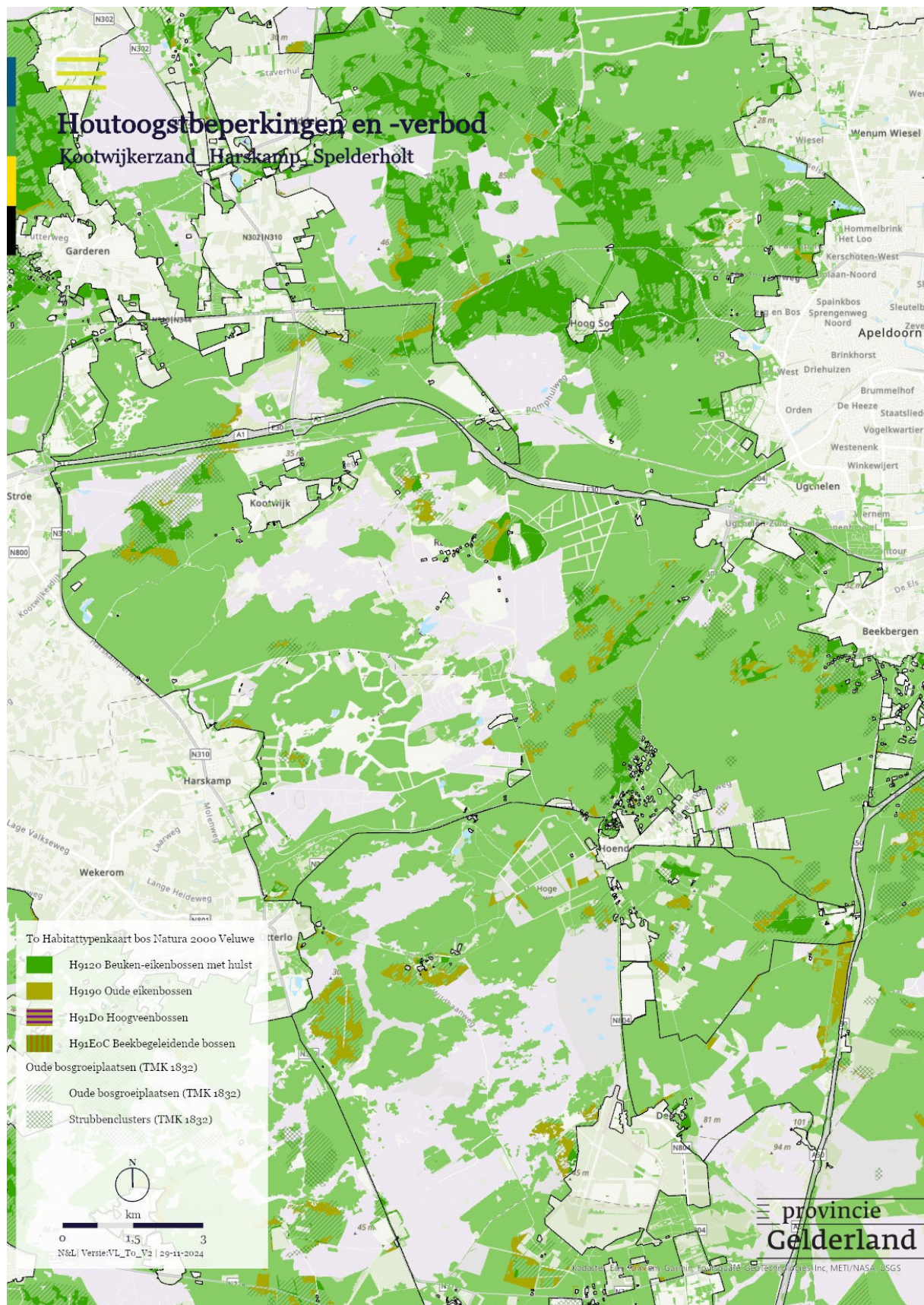

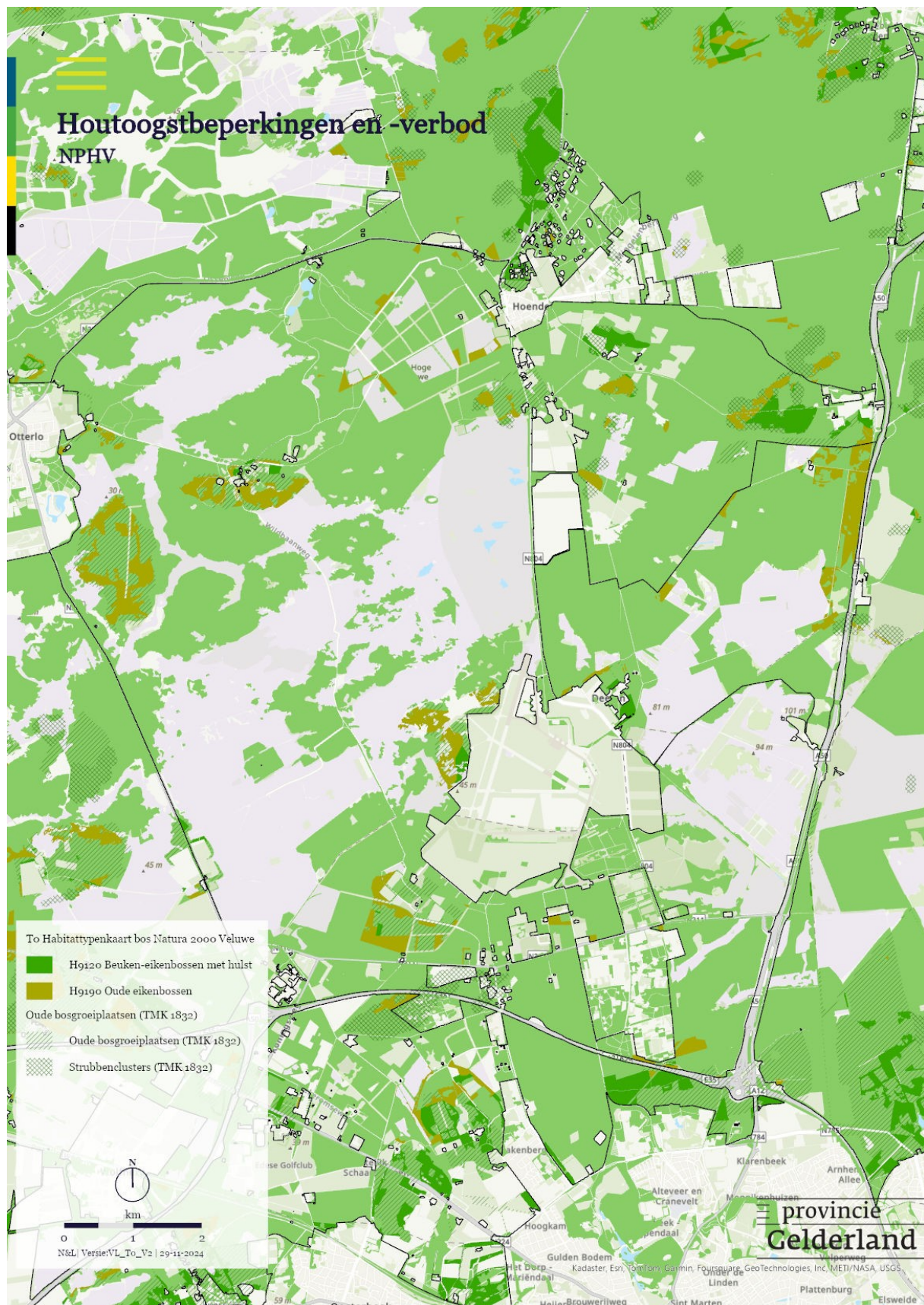

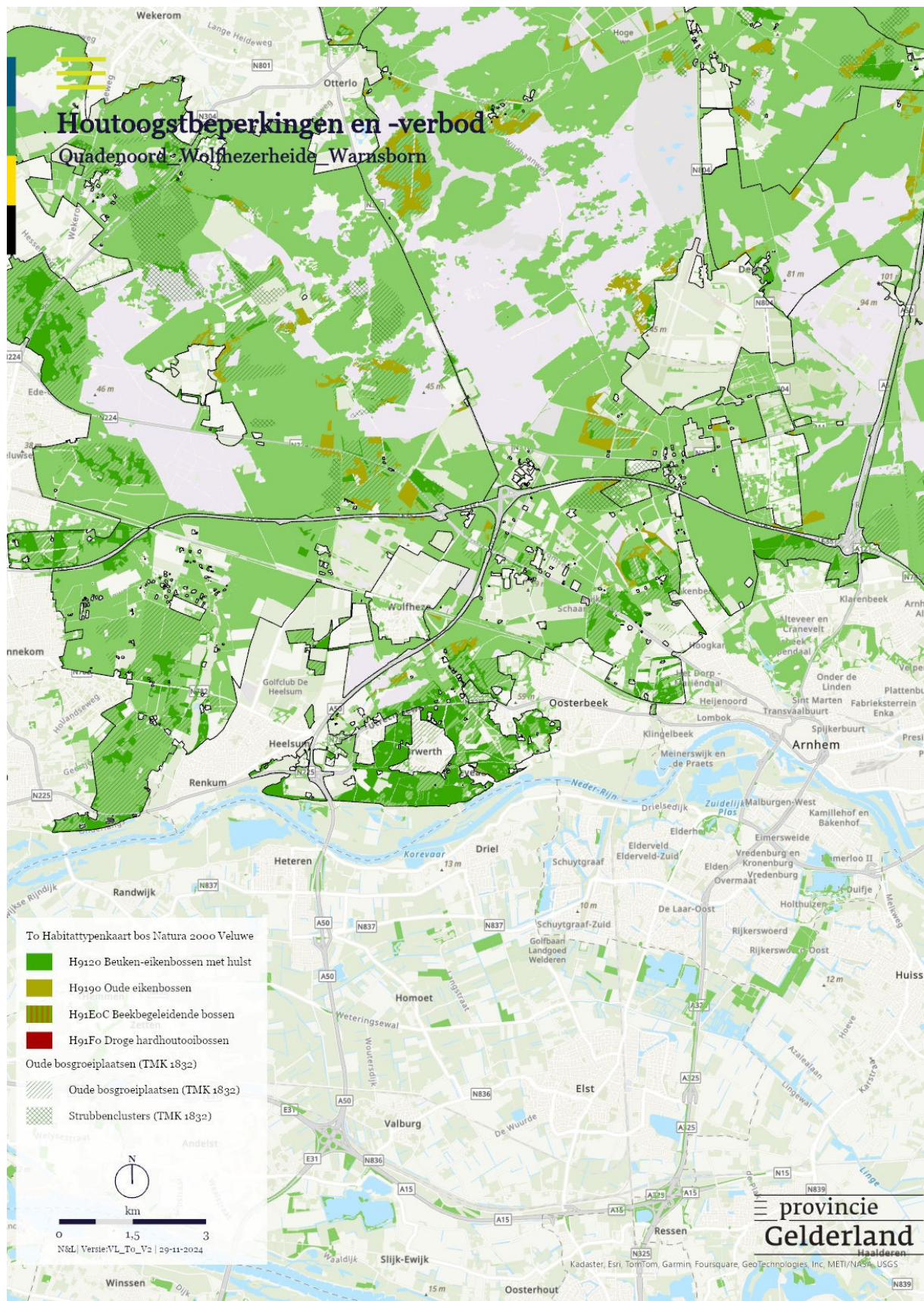

Bijlage 4 Herstelmaatregelen per deelgebied

Deze bijlage bevat herstelmaatregelen voor bossen op de Veluwe, gebaseerd op het advies door een consortium van Wageningen Environmental Research, SOVON Vogelonderzoek Nederland en Stichting Bargerveen. De maatregelen hebben betrekking op herstel en eventueel benodigd vervolgbeheer en in principe niet op regulier beheer. Als sprake is van lokale of regionale Natura 2000-waarden met een zeer groot relatief belang, is er soms toch voor gekozen gewenst regulier beheer op te nemen. Het kan daarbij gaan om zowel het stoppen als het invoeren van beheeractiviteiten (bijvoorbeeld ten aanzien van het uitfasen van houtproductie/houtoogst), gericht op duurzaam behoud of versterking van de betreffende waarden.

Een vervolgproces met beseigenaren heeft er toe geleid dat er ten opzichte van het vastgestelde Herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe (mei 2023) enkele maatregelgebieden zijn samengevoegd in één maatregelgebied, nieuwe maatregelgebieden zijn toegevoegd en de begrenzingen van enkele maatregelgebieden zijn gewijzigd.

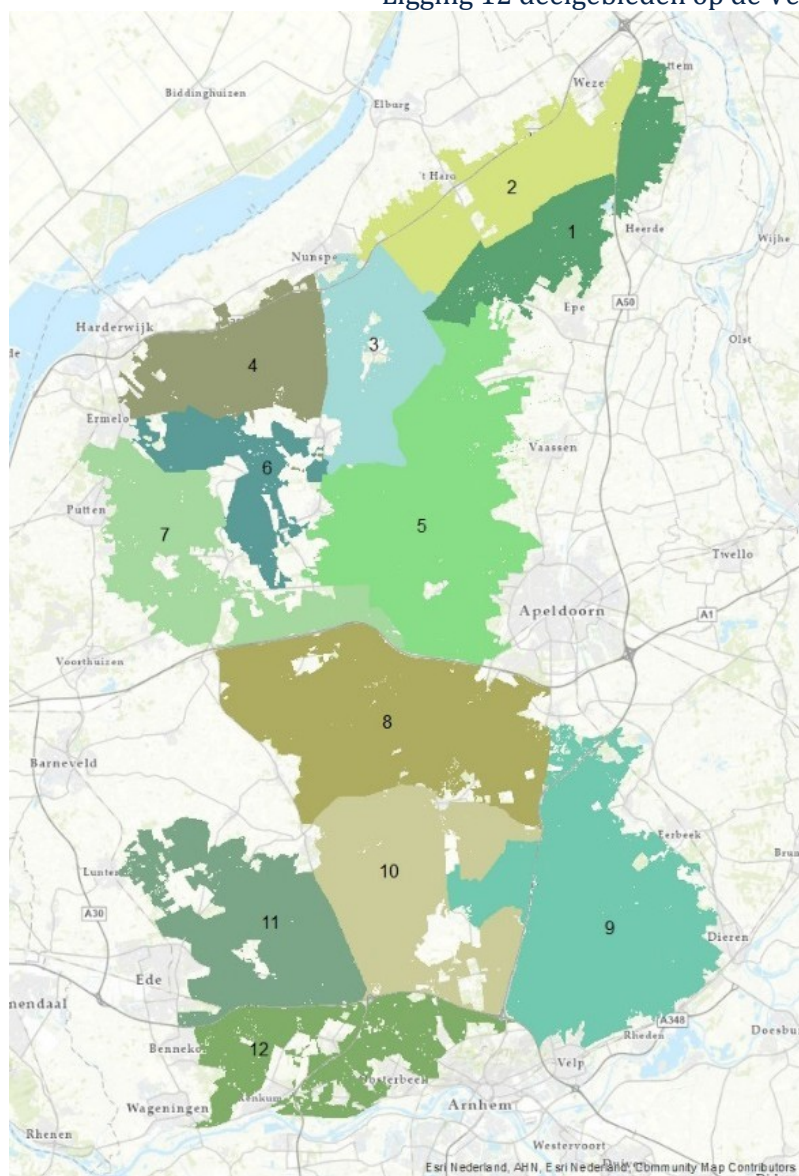
De herstelmaatregelen zijn locatie-specifiek, ze zijn per deelgebied begrensd en beschreven in de vorm van een maatregeltabel met o.a. een korte toelichting bij het knelpunt (waarom is er sprake van een knelpunt?), een beschrijving van de maatregel en informatie over de betreffende eigenaren/beheerders. De kaarten met maatregelen zijn opgenomen in bijlage 5 Herstelmaatregelen op kaart. De maatregelen zijn ook opgenomen in de maatregelentabel in bijlage 7.

Hieronder staat de uitleg bij de verschillende velden in de tabellen:

Veld	Toelichting
Maatregelnummer	verwijst naar de maatregel op de deelgebiedkaart (bijlage 5) en naar de maatregel die is opgenomen in de maatregeltabel (bijlage 7)
Naam in herstelprogramma	naam van maatregel in bijlag 7 van het herstelprogramma bossen
Kaart in bijlage 5	naam van het deelgebied waar de maatregel is begrensd
Code	code van de maatregel in het synthesesedocument, uitgesplitst voor maatregelen voor habitattypen en broedvogels en voor bossen en heiden & stuifzanden: HB: habitattypen bos, HH: habitattypen heide & stuifzand, BB: broedvogels bos, BH: broedvogels heide & stuifzand
Naam in synthesesedocument	naam van de maatregel in het synthese document van het deelgebied
Toelichting knelpunt	onderbouwing van knelpunt
Habitatype	(alleen voor habitattypen) code van habitatcluster (bos, droge heide, vochtige heide of stuifzand) voor koppeling met de beoordelingsformats in bijlage 1
Broedvogel	habitattype(n) en/of broedvogel(s) waarvoor de maatregel bedoeld is
Locatie	omschrijving van het maatregelgebied
Cluster	(alleen voor habitattypen) code van habitatcluster (bos, droge heide, vochtige heide of stuifzand) voor koppeling met de beoordelingsformats in bijlage 1
Criterium	beoordelingscriterium/criteria gekoppeld aan het beoordelingsformat in bijlage 1 (habitattypen) of bijlage 2 (broedvogels) of aan relatief belang in paragraaf 1.6 (bijv. landschappelijke samenhang, oppervlaktebehoefte, functie, groot relatief belang voor habitattypen; bijv. oppervlakte, kwaliteit/broedbiotoop, groot relatief belang voor broedvogels)

Doelbereik	beoordeling van criterium
Beoogd doelbereik	beoogd doelbereik na uitvoering van de maatregel
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel, Aanvullende beheermaatregel, Monitoring, Kennislacune, Voorbereidend onderzoek tbv herstelmaatregelen, Communicatie, Handhaving, Recreatiezonering
Toelichting maatregel	omschrijving van de maatregel
Oppervlakte (ha)	oppervlakte van maatregelgebied
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U: aanduiding of maatregel betrekking heeft op kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding
Prioritering	Hoog: 1) nodig voor behoud of herstel op korte termijn of 2) nodig voor verdere uitwerking van maatregel (met kennislacune of vooronderzoek) Middel: nodig voor kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding op langere termijn Laag: mogelijkheid voor kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding op langere termijn
Eigenaar/beheerder	namen van eigenaren/beheerders van het maatregelgebied (binnen Natura 2000)

Ligging 12 deelgebieden op de Veluwe

Deelgebieden:

- 1 Petrea-De Dellen-Welna
- 2 ASK 't Harde-Wezepse Heide
- 3 Elspeetse Heide-Vierhouten
- 4 Leuvenumse Bos-Hulshorsterzand
- 5 Kroondomein Het Loo-Tongerense Heide
- 6 Ermelose Heide-Staverden-Houtdorperveld
- 7 Speulder- en Sprielderbos-Kootwijkerveen
- 8 Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt
- 9 Veluwezoom-Deelerwoud-Loenense Bos
- 10 NP De Hoge Veluwe eo
- 11 Wekeromse Zand-Planken Wambuis
- 12 Quadenoord-Wolfhezerheide-Warnsborn

Deelgebied 1. Petrea-De Dellen-Welna

In deelgebied 1 zijn voor de bossen door het consortium geen herstelmaatregelen voorgesteld.

Deelgebied 2. ASK 't Harde-Wezepse Heide

In deelgebied 2 zijn voor de bossen door het consortium geen herstelmaatregelen voorgesteld.

Deelgebied 3. Elspeatse Heide-Vierhouten

Maatregelnummer	Mbo1 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplex Vierhoutense Bos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 03 Elspeesche heide- Vierhouten
Code maatregel	DG03-HB1
Naam in synthese document	Aanpassing functies Vierhoutense Bos
Toelichting knelpunt	Een belangrijk malenbos op de Veluwe. Met een populatie wintereik en diverse oudbossoorten (o.a. adelaarsvaren, witte klaverzuring, ruige veldbies, epifytische korstmossen). Gezien de omvang van het bos kan hier een hoger doelbereik worden gerealiseerd ten aanzien van verjonging van wintereik, zeer dikke bomen, dik dood hout en semi-permanente open ruimtes met mantel- en zoomvegetaties en voor het vliegend hert. Invasieve exoten zijn een drukfactor.
Habitattypen, Broedvogels	Beuken-eikenbossen (H9120) met overgangen naar Oude eikenbossen (H9190), bosvogels
Locatie	Vierhoutense Bos
Cluster(s)	BC124 (cluster met Gortelse Bos waarvoor dezelfde maatregel is geformuleerd, zie DG05)
Criterium	Relatief belang malenbossen (geografische spreiding over stuwwallen), Structuur/Dikke bomen en dood hout, Functie/Verjonging en Exoten
Doelbereik	VOLDOENDE/ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel; Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	Boscomplex ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos (winter- en zomereik, beuk, berk e.d.), tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70). Hierbij gelden de volgende maatregelen: 1. Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en verjonging van Japanse lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldboutsoorten binnen de bosvakken, inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaire kunnen desgewenst gespaard worden, bijvoorbeeld vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Na uitvoering van de herstelmaatregelen dient planmatige bestrijding van (verjonging van) deze soorten onderdeel te zijn van het regulier beheer. 2. Productiefunctie/houtoogst uitfaseren, gericht op volwassen en aftakelend bos met dikke bomen en dik dood hout. 3. Vakken lariks, Douglasspar, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldboutsoorten op gunstig moment oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos; oudere bomen/vakken van deze soorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten), maar verjonging in aangrenzend loof- en dennenbos periodiek verwijderen (zie punt 1). 4. Deel van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur of op (voormalige) heide klasse 1 en 2: zie Veling et al. (2004) voor inrichtingssuggesties. 5. Bij het eventueel met bomen en struiken inplanten van omgevormde vakken alleen gebruik maken van autochtoon plantmateriaal. 6. Grove dennenbossen, ongeacht leeftijd en structuur, overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembod voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 7. Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.
Oppervlakte (ha)	512 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer, natuurlijke personen

Maatregelnummer: Mbo2 (**ongewijzigd**)

Naam: Herstel historische boscomplex Elspeterbos

Maatregelnummer: Mbo3 (**ongewijzigd**)

Naam: Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Elspeetse Heide/Noorderheide

Maatregelnummer: Mbo4 (**ongewijzigd**)

Naam: Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Hendrik Mouwenveld

Maatregelnummer: Mbo5 (**ongewijzigd**)

Naam: Exotenbestrijding in en rond Hendrik Mouwenveld

Maatregelnummer	Mbo73 (nieuw)
Naam in herstelprogramma	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 03 Elspeetsche heide- Vierhouten
Code maatregel	N.v.t
Naam in synthese document	Maatregel is niet opgenomen in het synthesesdocument
Toelichting knelpunt	Met name vanuit floristisch oogpunt een bijzonder gebied met hoge concentraties van soorten van bosranden en zomen en van flora van relatief rijke vormen van H9120. Deze soorten zijn schaars en binnen de malenbossen vrijwel beperkt tot de randen (boswallen) en oude infrastructuur (vergelijk Bijlsma, 2002), De oude boskern van Oud-Soerel (met uitgerasterde leemkuil) is een hotspot voor deze groep met o.a. veel bosanemoon, witte klaverzuring en grote muur in de kruidlaag van eikenbos, maar ook bleeksporig bosviooltje, ruige veldbies en bijzondere zoomsoorten zoals fraai hertshooi, berghertshooi, hokjespeul en bochtige klaver. Hengel heeft belangrijke concentraties in de oude boskern van Oud-Soerel, in de randen van het Hendrik Mouwenveld (met bospareldmoervlinder.) De aangrenzende bospercelen vereisen omvorming, gericht op versterking en uitbreiding van karakteristieke soorten en ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties. Het gehele complex (met overgangen naar het Henrik Mouwenveld) kan hierdoor duurzaam worden hersteld.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190), Beuken-eikenbossen (H9120), bosvogels
Locatie	Oud-Soerel
Cluster(s)	47
Criterium	Relatief belang + Oppervlaktebehoefte + Functie-Invasieve exoten in boom- en struiklaag + Functie-Continuïteit verjonging + Functie-Trends van karakteristieke soorten flora + Representativiteit H9120
Doelbereik	ONVOLDOENDE/VOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel; Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan. 2. Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen. 3. Uitfaseren van houtproductie/houtoogst. 4. Vakken lariks, Douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos. 5. Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten). 6. Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart. 7. Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 8. Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.
Oppervlakte (ha)	50,8 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Midden
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer

Deelgebied 4. Leuvenumse Bos-Hulshorsterzand

Maatregelnummer: Mbo6 (**ongewijzigd**)

Naam: Onderzoek veranderingen bosflora stroomgebied Leuvenumse beek

Maatregelnummer: Mbo7 (**ongewijzigd**)

Naam: Harderwijker veldproef

Deelgebied 5. Kroondomein Het Loo- Tongerense Heide

Maatregelnummer	Mbo74 (Maatregelen Mbo8, Mbo10, Mbo11, Mbo12, Mbo13, Mbo14 oppervlakte gewijzigd en samengevoegd in nieuwe maatregel)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplex Kroondomein
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 05 Kroondomein Het Loo- Tongerense Heide
Code maatregel	n.v.t
Naam in synthese document	Aanpassing functies Gortelse Bos (voor een klein deel in DG03), Meervelderbos, Uddeler Heegde, Hoog Soerense Bos, Wiesselse bos en Uitbreiding eikenstrubben Dalkenschoten-Asselse Veld (deels in DG07),
Toelichting knelpunt	Belangrijke malenbossen op de Veluwe met relatief intacte historische omvang. Met vitale populatie wintereik en diverse oudbossoorten (o.a. adelaarsvaren, dalkruid, epifytische korstmossen). Gezien de omvang van het bos kan hier een hoger doelbereik worden gerealiseerd ten aanzien van verjonging van wintereik, zeer dikke bomen, dik dood hout en semi-permanente open ruimtes met mantel- en zoomvegetaties. Invasieve exoten zijn een drukfactor. Habitattype Oude eikenbossen is schaars in deelgebied 5, veelal beperkt tot de ingestoven randzones van Beuken-eikenbossen (H9120). Dalkenschoten is een oude boskern op stuwwalmateriaal nabij (verstoven) dekzandruggen. Hier en in de rand van het Asselse Veld ligt al habitattype Oude eikenbossen (niet in gradiënt met Beuken-eikenbossen) dat verder kan worden versterkt en qua ontwikkeling veiliggesteld. Rijke, meer vochtige bossen in het Paleispark en Motketel.
Habitattypen, Broedvogels	Beuken-eikenbossen (H9120)/ Oude eikenbossen (H9190), bosvogels
Locatie	Kroondomein
Cluster(s)	BC119, BC124, BC62, BC119
Criterium	Relatief belang malenbossen (geografische spreiding over stuwwallen), Structuur/Dikke bomen en dood hout, Functie/Verjonging en Exoten; Relatief belang van Oude eikenbossen op de stuwwal van de oostelijke Veluwe; Oppervlaktebehoefte; Leefgebied vliegend hert.
Doelbereik	VOLDOENDE/ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED; VOLDOENDE voor herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Dalkschoten-Asselse Veld
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel; Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	Boscomplex ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos (winter- en zomereik, beuk, berk e.d.), tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70). Hierbij gelden de volgende maatregelen: 1. Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en verjonging van Japanse lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldbhoutsoorten binnen de bosvakken, inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitairen kunnen desgewenst gespaard worden, bijvoorbeeld vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Na uitvoering van de herstelmaatregelen dient planmatige bestrijding van (verjonging van) deze soorten onderdeel te zijn van het regulier beheer. 2. Productiefunctie/houtoogst uitfaseren, gericht op volwassen en aftakelend bos met dikke bomen en dik dood hout. 3. Vakken lariks, Douglasspar, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldbhoutsoorten op gunstig moment oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos; oudere bomen/vakken van deze soorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten), maar verjonging in aangrenzend loof- en dennenbos periodiek verwijderen (zie punt 1). 4. Deel van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur of op (voormalige) heide klasse 1 en 2: zie Veling et al. (2004) voor inrichtingssuggesties. 5. Bij het eventueel met bomen en struiken inplanten van omgevormde vakken alleen gebruik maken van autochtoon plantmateriaal. 6. Grove dennenbossen, ongeacht leeftijd en structuur, overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 7. Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster. 8. Aanvullende houtoogstbeperking conform SNL N15.02 (met uitzondering van inliggend kwalificerend habitat, deze valt onder de reguliere houtoogstbeperking). Maatregel is gericht op het vergroten van ruimte voor veroudering en aftakeling van bos en zodat de gebieden bijdragen aan het robuuster maken van de oude malebossen op het het Kroondomein en het versterken van de verbinding en ruimtelijke samenhang van de gegroepeerd liggende oude (malen)bossen van de oostelijke stuwwal: Vierhouterbos, Gortelse bos, Meervelderbos, Uddeler heegde, Elspeterbos, Wieselse bos, Hoog Soerensebos en Dalkenschoten.
Oppervlakte (ha)	2.898 ha + Aanvullende houtoogstbeperking 2.289 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U

Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Kroondomein Het Loo, Staatsbosbeheer (DG03), niet natuurlijke persoon

Maatregelnummer: Mbo9 (**ongewijzigd**)

Naam: Herstel historische boscomplex Orderbos

Deelgebied 6. Ermelose Heide-Staverden- Houtdorperveld

Maatregelnummer: Mbo15 (**ongewijzigd**)
Naam: Planvorming voor netwerk Oude, Aftakelende en Dode bomen
Staverden t.b.v. Wespandief

Maatregelnummer: Mbo16 (**ongewijzigd**)
Naam: Bosflora landgoed Staverden

Maatregelnummer: Mbo17 (**ongewijzigd**)
Naam: Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Ermelose Heide

Maatregelnummer: Mbo18 (**ongewijzigd**)
Naam: Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Kriemelberg

Maatregelnummer: Mbo19 (**ongewijzigd**)
Naam: Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Noord-
Riezen/Elspeeterveld

Deelgebied 7. Speulder- en Sprielderbos-Kootwijkerveen

Maatregelnummer: Mbo21 (ongewijzigd)
Naam: Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex en jeneverbeslandschap Maanschoten

Maatregelnummer	Mbo22 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplex Speulderbos-Sprielderbos-Putterbos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 07 Speulder- en Sprielderbos-Kootwijkerveen
Code maatregel	DG07-HB2
Naam in synthese document	Aanpassing functies Speulderbos-Sprielderbos-Putterbos
Toelichting knelpunt	Een van de belangrijkste malenboscomplexen op de Veluwe met relatief intacte historische omvang en populatie wintereik en diverse oudbossoorten (o.a. adelaarsvaren, dalkruid, epifytische korstmossen). Gezien de omvang van het boscomplex kan hier een hoger doelbereik worden gerealiseerd ten aanzien van verjonging van wintereik, zeer dikke bomen, dik dood hout en semi-permanente open ruimtes met mantel- en zoomvegetaties. Opstanden met uitheems naalddhout zijn een drukfactor.
Habitattypen, Broedvogels	Beuken eikenbossen (H9120), bosvogels
Locatie	Speulderbos, Sprielderbos, Putterbos
Cluster(s)	BC116
Criterium	Relatief belang malenbossen (geografische spreiding over stuwwallen), Structuur/Dikke bomen en dood hout, Functie/Verjonging en Exoten
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel; Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	Boscomplex ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos (winter- en zomereik, beuk, berk e.d.), tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70). Hierbij gelden de volgende maatregelen: 1. Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en verjonging van Japanse lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naalddhoutsoorten binnen de bosvakken, inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitairen kunnen desgewenst gespaard worden, bijvoorbeeld vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Na uitvoering van de herstelmaatregelen dient planmatige bestrijding van (verjonging van) deze soorten onderdeel te zijn van het regulier beheer. 2. Productiefunctie/houtoogst uitfaseren, gericht op volwassen en aftakelend bos met dikke bomen en dik dood hout. 3. Vakken lariks, Douglasspar, hemlockspar en andere snelgroeïende naalddhoutsoorten op gunstig moment oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos; oudere bomen/vakken van deze soorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten), maar verjonging in aangrenzend loof- en dennenbos periodiek verwijderen (zie punt 1). 4. Deel van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur of op (voormalige) heide klasse 1 en 2: zie Veling et al. (2004) voor inrichtingssuggesties. 5. Bij het eventueel met bomen en struiken inplanten van omgevormde vakken alleen gebruik maken van autochtoon plantmateriaal. 6. Grove dennenbossen, ongeacht leeftijd en structuur, overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 7. Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, eventueel met tijdelijk raster. 8. Ontwikkelen van mantelvegetaties in overgang van bos naar enkgonden Drie; zo mogelijke bos terugzetten op aanwezige (oorspronkelijke) boswallen (nu deels in het bos) (zie uitsneden Drie 1832 en huidige kaart)
Oppervlakte (ha)	818 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer, natuurlijke en niet-natuurlijke persoon

Deelgebied 8. Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt

Maatregelnummer	Mbo 75 (nieuw)
Naam in herstelprogramma	Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 8 Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt
Code maatregel	N.v.t.
Naam in synthese document	Maatregel is niet opgenomen in het synthesedocument
Toelichting knelpunt	DG08 is van groot relatief belang voor habitatype Oude eikenbossen, met Kootwijker Bovenbos en Onderbos als voormalige malenbossen. In deze strubbenbossen is sprake van lokale dominantie en verdere uitbreiding van Amerikaanse vogelkers ten koste van een karakteristieke vegetatie-ontwikkeling. Knelpunten zijn een (gedeeltelijke) productiedoelstelling, open ruimtes die als habitatype kunnen worden aangemerkt en mogelijk ook invasieve exoten (met name Amerikaanse vogelkers), waardoor de ontwikkeling van eikenclusters en van zoomvegetaties in overgangen naar de heischrale vegetaties van het omliggende open landschap onder druk staan.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190)
Locatie	Kootwijker Onderbos
Cluster(s)	BC60, BC61, BCX65
Criterium	Relatief belang + Oppervlaktebehoefte + Functie-Invasieve exoten in boom- en struiklaag + Functie-Continuïteit verjonging + Representativiteit H9190
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan. 2. Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihal) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos. 3. Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen. 4. Uitfasen van houtproductie/houtoogst 5. Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 6. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na)verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar). Deelmaatregel uitvoeren als onderdeel van Mbo28
Oppervlakte (ha)	238 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer

Maatregelnummer	Mbo 76 (nieuw)
Naam in herstelprogramma	Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 8 Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt
Code maatregel	N.v.t.
Naam in synthese document	Maatregel is niet opgenomen in het synthesesdocument
Toelichting knelpunt	DG08 is van groot relatief belang voor habitatype Oude eikenbossen, met Kootwijker Bovenbos en Onderbos als voormalige malenbossen. In deze strubbenbossen is sprake van lokale dominantie en verdere uitbreiding van Amerikaanse vogelkers ten koste van een karakteristieke vegetatie-ontwikkeling. Knelpunten zijn een (gedeeltelijke) productiedoelstelling, open ruimtes die als habitatype kunnen worden aangemerkt en mogelijk ook invasieve exoten (met name Amerikaanse vogelkers), waardoor de ontwikkeling van eikenclusters en van zoomvegetaties in overgangen naar de heischrale vegetaties van het omliggende open landschap onder druk staan.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190)
Locatie	Kootwijker Bovenbos
Cluster(s)	BC59, BCX66
Criterium	Relatief belang + Oppervlaktebehoefte + Functie-Invasieve exoten in boom- en struiklaag + Functie-Continuïteit verjonging + Representativiteit H9190
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan. 2. Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos. 3. Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen. 4. Uitfasen van houtproductie/houtoogst 5. Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 7. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na)verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar). Deelmaatregel uitvoeren als onderdeel van Mbo28.
Oppervlakte (ha)	122 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer

Maatregelnummer	Mbo25 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplex Ugchelse Bos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 08 Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt
Code maatregel	DG08-HB1
Naam in synthese document	Aanpassing functies Ugchelse Bos
Toelichting knelpunt	Malenbossen op de Veluwe zijn van groot belang voor de landelijke staat van instandhouding van H9120 en in mindere mate ook H9190. Het Ugchelse Bos is een belangrijk malenbos op de Veluwe met relatief intacte historische omvang, een bijzondere gradiënt tussen goed ontwikkelde H9120 en H9190 en vitale populatie wintereik en diverse oudbossoorten (o.a. adelaarsvaren, dalkruid, zoomplanten). Gezien de omvang van het bos kan hier een hoger doelbereik worden gerealiseerd ten aanzien van verjonging van wintereik, zeer dikke bomen, dik dood hout en semi-permanente open ruimtes met mantel- en zoomvegetaties. Invasieve exoten zijn een drukfactor.
Habitattypen, Broedvogels	Beuken-eikenbossen (H9120), Oud eikenbossen (H9190), bosvogels
Locatie	Ugchelse Bos
Cluster(s)	BC105, BCX56, BCX60, BCX62
Criterium	Relatief belang malenbossen (geografische spreiding over stuwwallen), Structuur/Dikke bomen en dood hout, Functie/Verjonging en Exoten
Doelbereik	VOLDOENDE/ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel; Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	Het maatregelgebied omvat het malenbos en de strubben direct rond dit bos (1832: Mark van Ugchelen). Boscomplex ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof) bos (winter- en zomereik, beuk, berk e.d.), tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70). Hierbij gelden de volgende maatregelen: 1. Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en verjonging van Japanse lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldboutsoorten binnen de bosvakken, inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitairen kunnen desgewenst gespaard worden, bijvoorbeeld vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Na uitvoering van de herstelmaatregelen dient planmatige bestrijding van (verjonging van) deze soorten onderdeel te zijn van het regulier beheer. 2. Productiefunctie/houtoogst uitfaseren, gericht op volwassen en aftakelend bos met dikke bomen en dik dood hout. 3. Vakken lariks, Douglasspar, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldboutsoorten op gunstig moment oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos; oudere bomen/vakken van deze soorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten), maar verjonging in aangrenzend loof- en dennenbos periodiek verwijderen (zie punt 1). 4. Deel van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur of op (voormalige) heide klasse 1 en 2: zie Veling et al. (2004) voor inrichtingssuggesties. 5. Bij het eventueel met bomen en struiken inplanten van omgevormde vakken alleen gebruik maken van autochtoon plantmateriaal. 6. Grove dennenbossen, ongeacht leeftijd en structuur, overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 7. Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.
Oppervlakte (ha)	700 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer

Maatregelnummer	Mbo26 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel (winter) eikenbossen Hoenderlose bos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 08 Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt
Code maatregel	DG08-HB2
Naam in synthese document	Duurzaamheid oude bosgroeiplaatsen Hoenderlose Bos
Toelichting knelpunt	De Veluwe is landelijk het belangrijkste gebied voor habitattypen Beuken-eikenbossen (H9120) en Oude eikenbossen (H9190). Op de stuwwal van de oostelijke Veluwe liggen enkele oppervlakten oud strubbenbos en hakhout die vanaf de tweede helft 19de eeuw verder zijn bebost en deels omgevormd naar uitheems naaldbos. Het Hoenderlose Bos is hiervan een goed voorbeeld met een groot aandeel (winter)eikenstrubbenbos ('oude boskernen', Rövekamp & Maes, 2002) (figuur 1.4.2.2 BCX55). De duurzame ontwikkeling van deze boskernen is nog onvoldoende veiliggesteld. NB In het aangrenzende Dabbelo (ISK) is een vergelijkbare maatregel geformuleerd (HB5).
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190), Beuken-eikenbossen (H9120), bosvogels
Locatie	Hoenderlose Bos
Cluster(s)	BC23-27, BCX44, BCX55
Criterium	Relatief belang H9120 en H9190, Oppervlaktebehoefte
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Vorbereidend onderzoek tbv herstelmaatregelen; Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Inventariseren van aaneengesloten kernen van inheems eikenbos (eikengroepen) en overige voorkomens van wintereik. 2. Opstellen van plan voor behoud en spontane uitbreiding van het eikenbos in buffers rond kernen en bronbomen wintereik, gericht op een samenhangende oppervlakte inheems loofbos zonder productiefunctie/houtoogst (met ondergeschikte rol voor beuk) qua omvang geïnspireerd op de Topografische en Militaire Kaart van ca 1850 (figuur 1.4.2.2). Op grond van dit plan: 3. Omvormen van opstanden uitheems naaldbos in de bufferzone van inheems loofbos en inplanten met autochtone wintereik of (langs infrastructuur) inrichten als grazige of heide-achtige open ruimtes met ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties. 4. Grove dennenbossen, ongeacht leeftijd en structuur, overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembod voor eikenverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht.) 5. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen uit maatregelgebied; (na) verjonging planmatige/periodieke bestrijding van deze soorten als onderdeel van het regulier beheer.
Oppervlakte (ha)	359 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer

Maatregelnummer:
Mbo27 (**ongewijzigd**)

Naam:
Herstel historische boscomplex Spelderholt

Maatregelnummer:
Mbo28 en Mbo29 (**ongewijzigd**)

Naam:
Landschapsbrede exotenbestrijding en Beperken zwijnendruk Kootwijker Boven- en Onderbos

Maatregelnummer	Mbo77 (nieuw)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplex Hoog Buurlo
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 08 Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt
Code maatregel	n.v.t
Naam in synthese document	Maatregel is niet opgenomen in het synthesesedocument
Toelichting knelpunt	De Veluwe is landelijk het belangrijkste gebied voor habitattypen Beuken-eikenbossen (H9120) en Oude eikenbossen (H9190). Het betreft een klein deel habitattypen Oude eikenbossen met een overgang naar Beuken-eikenbossen. Door het verder versterken van dit gebied ontstaat een robuuste stapsteen voor biodiversiteit van oud bos, in samenhang met bestaande (Mbo21 Maanschoten, Mbo25 Ugchelse bos, Mbo26 Hoenderlose bos, Mbo27 Spelderholt, Mbo30 Dabbelo) en nieuwe ((Mbo75 Kootwijker onderbos en Mbo76 Kootwijker bovenbos) herstelmaatregelen op de Midden-Veluwe, over de gehele gradiënt van de oostelijke stuwwal.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190), Beuken-eikenbossen (H9120), bosvogels
Locatie	Hoog Buurlo
Cluster(s)	BC106
Criterium	Relatief belang Beuken-eikenbossen (H9120) en Oude eikenbossen (H9190), Oppervlaktebehoefte
Doelbereik	Volgende
Beoogd doelbereik	Goed
Type maatregel	Inrichtingsmaatregel, Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan. 2. Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen. 3. Uitfasen van houtproductie/houtoogst 4. Vakken lariks, Douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos. 5. Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten). 6. Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart. 7. Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 8. Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennengebieden en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster. 9. Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.
Oppervlakte (ha)	181 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer

Maatregelnummer:

Mbo30 (**ongewijzigd**)

Naam:

Herstel historische boscomplex Dabbelo

Deelgebied 9. Veluwezoom-Deelerwoud-Loenense Bos

Maatregelnummer: Mbo33 (**ongewijzigd**)

Naam: Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg

Deelgebied 10. Nationaal Park De Hoge Veluwe e.o.

Maatregelnummer: Mbo35 (ongewijzigd)
 Naam: Exotenbestrijding in en rond Otterlose bos, Rieselo en Franse berg e.o.

Maatregelnummer	Mbo 78 (nieuw)
Naam in herstelprogramma	Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Otterlose bos
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 10. Nationaal Park De Hoge Veluwe e.o.
Code maatregel	N.v.t.
Naam in synthese document	Maatregel is niet opgenomen in het synthesesdocument
Toelichting knelpunt	DG10 is van groot relatief belang voor habitatype Oude eikenbossen. Met name in en rond het Otterlose bos, de Zanding, het Rieselo en het centrumgebied van de Hoge Veluwe is sprake van dominantie en verdere uitbreiding van Amerikaanse vogelkers ten koste van karakteristieke flora en vegetatie op randwallen, in zomen en in aangrenzende stuifzand- en heidevegetaties. Alleen planmatige (meerjarige) en grootschalige maatregelen met adequaat vervolgbeheer kunnen dit knelpunt duurzaam wegnemen. Knelpunten zijn verder een (gedeeltelijke) productiedoelstelling en een hoge woetdruk van wild zwijn.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190)
Locatie	Otterlose bos
Cluster(s)	BC13
Criterium	Relatief belang + Oppervlaktebehoefte + Functie-Invasieve exoten in boom- en struiklaag + Functie-Continuïteit verjonging + Representativiteit H9190
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begrasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan. 2. Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihal) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos. 3. Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen. 4. Uitfasen van houtproductie/houtoogst 5. Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkuiten en leefgebied Zwarte Specht). 8. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na)verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar). Deelmaatregel uitvoeren als onderdeel van Mbo35.
Oppervlakte (ha)	228 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Hoog
Eigenaar/beheerder	NP Hoge Veluwe

Maatregelnummer	Mbo36 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex Deelense Start
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 10 Nationaal Park De Hoge Veluwe e.o.
Code maatregel	DG10-HB2
Naam in synthese document	Uitbreiding Oude eikenbossen Deelense Start
Toelichting knelpunt	DG10 is van groot relatief belang voor habitattype Oude eikenbossen. De Deelense Sta(a)rt ('Eikenhoutbergen') is een van beste ontwikkelde voorbeelden op de Veluwe met grote potentie voor spontane uitbreiding. Knelpunten zijn een (gedeeltelijke) productiedoelstelling, open ruimtes die als habitattype kunnen worden aangemerkt en mogelijk ook invasieve exoten (met name Amerikaanse vogelkers), waardoor de ontwikkeling van eikenclusters en van zoomvegetaties in overgangen naar de heischrale vegetaties van het Braamsveldje onder druk staat.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190)
Locatie	Aaneengesloten gebied van en rond de oude bosgroeiplaats van de Deelense Start
Cluster(s)	BC53
Criterium	Relatief belang + Oppervlaktebehoefte + Functie-Invasieve exoten in boom- en struiklaag + Functie-Continuïteit verjonging + Representativiteit H9190
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED/VOLDOENDE
Type maatregel	Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Beheersmatig ecologisch veiligstellen van de oude bosgroeiplaats en directe omgeving als uitbreidingslocatie H9190 in inliggend dennenbos en korte vegetatie; 2. Uitfaseren van productiefunctie/houtoogst. 3. Eventuele knelpunten wegnemen, zoals het optreden van invasieve exoten, met name Amerikaanse vogelkers. Berk in randen naar heide sparen (broedbiotoop draaihal). Plan voor exotenbestrijding en op exoten gericht vervolfbeheer afstemmen met maatregel HB1.
Oppervlakte (ha)	175 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Stichting NP De Hoge Veluwe, Defensie

Maatregelnummer	Mbo37 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 10 Nationaal Park De Hoge Veluwe e.o.
Code maatregel	DG10-HB3
Naam in synthese document	Herstel bosrelict Hoog Baarlo
Toelichting knelpunt	DG10 is van groot relatief belang voor habitatype Oude eikenbossen. Het bosrelict bij Hoog Baarlo is hiervan een goed voorbeeld met een bijzondere overgang naar habitatype Beuken-eikenbossen (op stuwwalmateriaal). Een voor de Veluwe unieke combinatie van bronpopulaties van karakteristieke soorten is nog aanwezig in het talud van de Deelense weg (N804) met o.a. wintereik, knollathyrus, bosanemoon en ruige veldbies. De aangrenzende bospercelen vereisen omvorming, gericht op versterking en uitbreiding van karakteristieke soorten en ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties. Het gehele complex (met overgangen naar het Deelense veld) kan hierdoor duurzaam worden hersteld.
Habitattypen, Broedvogels	Oude eikenbossen (H9190), Beuken-eikenbossen (H9120)
Locatie	Bosrelict Hoog Baarlo ter weerszijden van de Deelense weg (N804).
Cluster(s)	BC100
Criterium	Relatief belang + Oppervlaktebehoefte + Functie-Trends van karakteristieke soorten flora + Representativiteit H9120
Doelbereik	ONVOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED/VOLDOENDE
Type maatregel	Vorbereidend onderzoek tbv herstelmaatregelen + Aanvullende beheermaatregel
Toelichting maatregel	1. Beleids- en beheersmatig ecologisch veiligstellen van bosrelict Hoog Baarlo, met name het H9120-deel 2. Opstellen plan voor geleidelijke bosomvorming en ontwikkeling van open ruimtes en randen voor versterking en uitbreiding van karakteristieke flora vanuit bestaande bronpopulaties 3. Opstellen plan voor bermbeheer N804 door bosrelict. 4. Uitvoeren van plannen (zie DG06-HB1).
Oppervlakte (ha)	69 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Hoog
Eigenaar/beheerder	Stichting NP De Hoge Veluwe, Provincie Gelderland, natuurlijke personen

Deelgebied 11. Wekeromse Zand-Planken Wambuis

Maatregelnummer:	Mbo38 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel historisch boscomplex Sysselet
Maatregelnummer:	Mbo39 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel (winter)eikenbossen enk Wekerom
Maatregelnummer:	Mbo40 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos
Maatregelnummer:	Mbo41 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel historisch boscomplex Edese bos

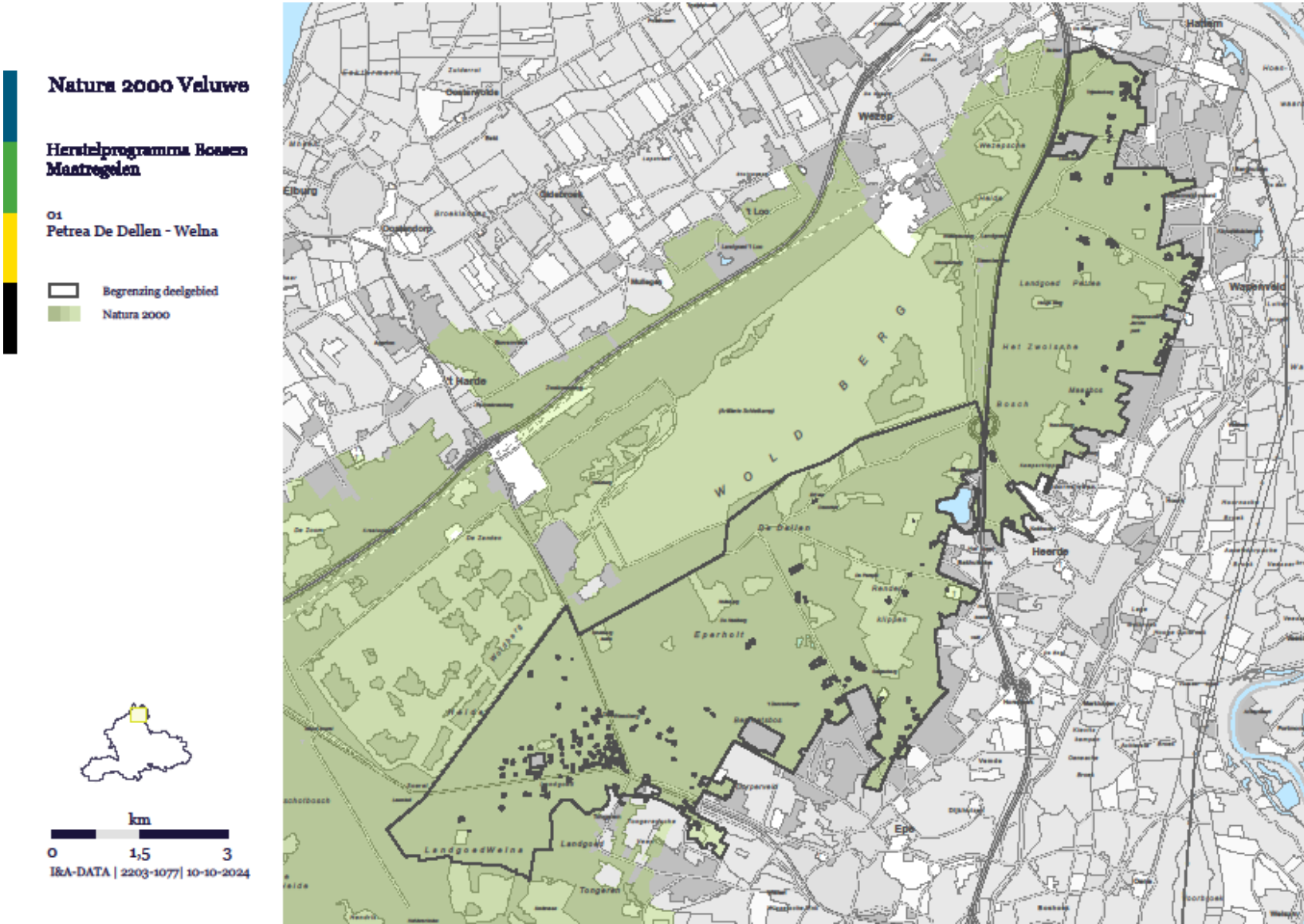
Deelgebied 12 Quadenoord-Wolfhezerheide-Warnsborn

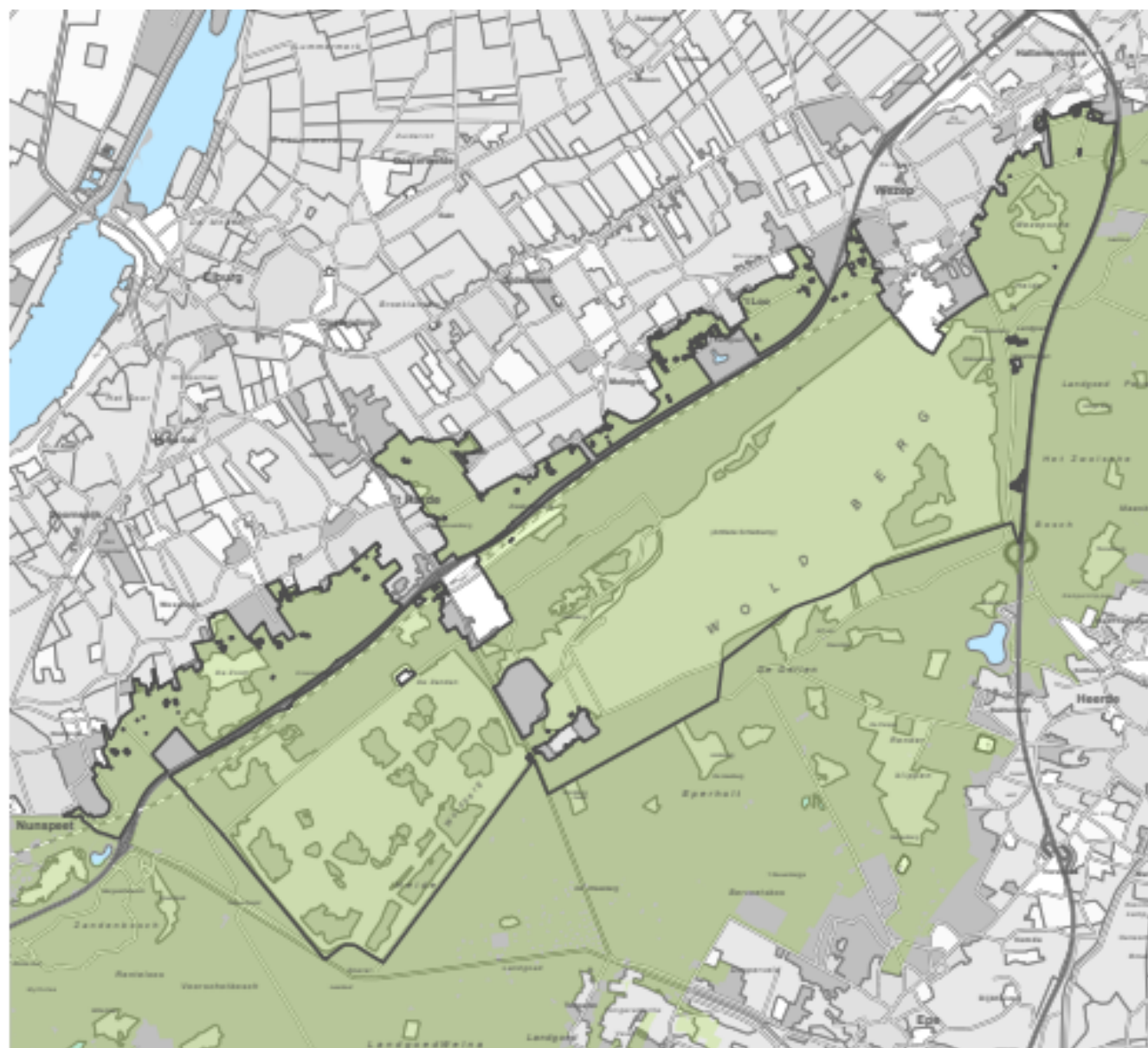
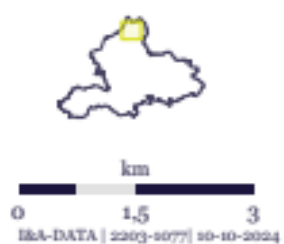
Maatregelnummer	Mbo43 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplexen; Herstel hardhoutooiboszone Doorwerthse bossen
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 12 Quadenoord-Wolfhezerheide-Warnsborn
Code maatregel	DG12-HB1
Naam in synthese document	Doorwerthse bossen
Toelichting knelpunt	Aaneengesloten boscomplexen op rijke (lemige) bodem zijn bijzonder schaars op de Veluwe. De situatie rond Doorwerth is uniek met een aanzienlijk deel oud 'natuurbos', in een natuurlijke gradiënt naar het Rijndal, met vitale bronpopulaties van 'rijke' bossoorten en zonder hoge graasdruk en dus met veel potentie. Langs bospaden is de exoot groot nagelkruid mogelijk een knelpunt voor behoud en verdere ontwikkeling van zoomvegetaties.
Habitattypen, Broedvogels	Beuken-eikenbossen (H9120), Hardhoutooibossen (H91F0), bosvogels
Locatie	Bossen rond Doorwerth-Heveadorp
Cluster(s)	BC70
Criterium	Relatief belang H9120 op rijke bodem
Doelbereik	VOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Aanvullende beheermaatregel; Inrichtingsmaatregel
Toelichting maatregel	Boscomplex beleids- en beheersmatig veiligstellen voor ontwikkeling naar aaneengesloten boscomplex met groter wordend aandeel inheems loofbos (winter- en zomereik, beuk, berk, gewone esdoorn e.d.), geïnspireerd op de historische Doorwerthse en Oosterbeekse heggen (figuur 1.3.5). Het gaat om de volgende maatregelen: 1 Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en verjonging van Japanse lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naalddhoutsoorten binnen de bosvakken, inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitairen kunnen desgewenst gespaard worden, bijvoorbeeld vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Na uitvoering van de herstelmaatregelen dient planmatige bestrijding van (verjonging van) deze soorten onderdeel te zijn van het regulier beheer. 2 Productiefunctie/houtoogst uitfaseren, gericht op volwassen en aftakelend bos met dikke bomen en dik dood hout. 3 Vakken lariks, Douglasspar, hemlockspar en andere snelgroeïende naalddhoutsoorten op gunstig moment oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos; oudere bomen/vakken van deze soorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten), maar verjonging in aangrenzend loof- en dennenbos periodiek verwijderen (zie punt 1). 4 Deel van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur ('heggegrenzen'): zie Veling et al. (2004) voor inrichtingssuggesties. 5 Bij het eventueel met bomen en struiken inplanten van omgevormde vakken alleen gebruik maken van autochtoon plantmateriaal. 6 Grove dennenbossen, ongeacht leeftijd en structuur, overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht). 7 (Verder) inrichten van extensieve landbouw op inliggende akkers, zo mogelijk met ontwikkeling van mantelvegetaties in de bosranden. Optimaliseren van het beheer van de stuwwalvoet als hardhoutooibos (verwijderen van exoten analoog aan HB4)
Oppervlakte (ha)	357 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Middel
Eigenaar/beheerder	Staatsbosbeheer (Rolandseck, Boersberg, Noordberg), Gemeente Renkum (Cardanusbossen), Geldersch Landschap & Kasteelen (Duno, Zilverberg, Hoog Oorsprong),

Maatregelnummer	Mbo44 (oppervlakte gewijzigd)
Naam in herstelprogramma	Herstel historische boscomplexen; Herstel hardhoutooiboszone Laag Oorsprong-Hemelse Berg
	Het onderdeel voorbereidend onderzoek (LESA) is opgenomen in het herstelprogramma Beken
Kaart in bijlage 5	Deelgebied 12 Quadenoord-Wolfhezerheide-Warnsborn
Code maatregel	DG12-HB2
Naam in synthese document	Bronnen en beken Heveadorp-Laat Oorsprong-Hemelse Berg
Toelichting knelpunt	De beekjes en bronmilieus binnen het maatregelgebied zijn zeer karakteristiek voor het deelgebied binnen de Veluwe maar staan onder druk van vervuiling, recreatie, erosie en invasieve exoten. Verder is onvoldoende bekend in hoeverre hydrologische condities en erosiegevoeligheid op orde zijn om extreme droogtes en zware regenval te kunnen opvangen. Het duurzaam voorkomen van beekbegeleidende bossen met goede kwaliteit is onzeker.
Habitattypen, Broedvogels	Beekbegeleidende bossen (H91E0C), Beuken-eikenbossen (H9120), Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) (H3260A)
Locatie	Beken en brongebieden in het gebied Heveadorp-Laat Oorsprong-Hemelse Berg
Cluster(s)	niet van toepassing
Criterium	Relatief belang (zie Toelichting knelpunt)
Doelbereik	VOLDOENDE
Beoogd doelbereik	GOED
Type maatregel	Kennislacune; Voorbereidend onderzoek tbv herstelmaatregelen
Toelichting maatregel	Het maatregelgebied is ruim begrensd zodat zowel beheer als inrichting optimaal kunnen worden gericht op duurzaam herstel van de bronnen en beeklopen, zowel voor uitbreiding als kwaliteitsverbetering. Voorbereidend onderzoek naar 1. eventuele hydrologische knelpunten (verdroging, waterkwaliteit) en knelpunten in terreingebruik, infrastructuur, erosiegevoeligheid en invasieve exoten; 2. in beeld brengen van belangrijke bronpopulaties van karakteristieke soorten en cultuurhistorische waarden in beeld komen. 3. Planvorming mede op grond van de uitkomsten van het vooronderzoek 1 en 2 (droge delen behandelen als HB1). Hierbij kan nauw worden aangesloten bij planvorming voor maatregel HB1 (Doorwerthse bossen), met name het inrichten van open zones langs oude 'heggegrenzen' die via zoomvegetaties en mantels (H9120) zijn verbonden met de boskernen.
Oppervlakte (ha)	100 ha
Kwaliteit/Uitbreiding	K/U
Prioritering	Hoog
Eigenaar/beheerder	Geldersch Landschap & Kasteelen, Gemeente Renkum

Maatregelnummer:	Mbo45 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel historisch boscomplex Vijverberg
Maatregelnummer:	Mbo46 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel hardhoutooiboszone Noordberg
Maatregelnummer:	Mbo47 (ongewijzigd)
Naam:	Herstel hardhoutooiboszone Wageningse berg

Bijlage 5. Herstelmaatregelen op kaart

Natura 2000 Veluwe

Herstelprogramma Bossen Mastregelen

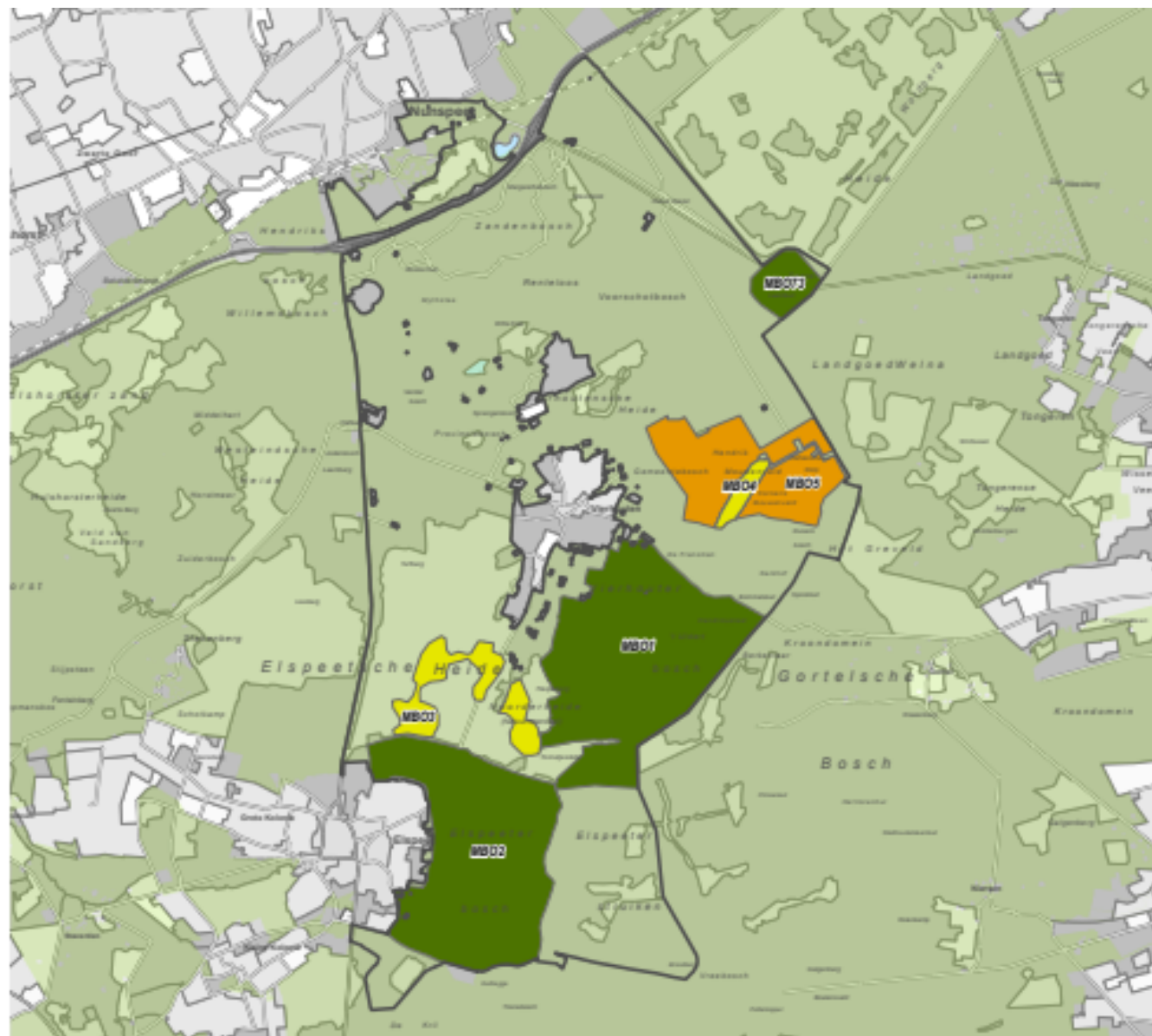
03
Elspeetsche heide - Vierhouten

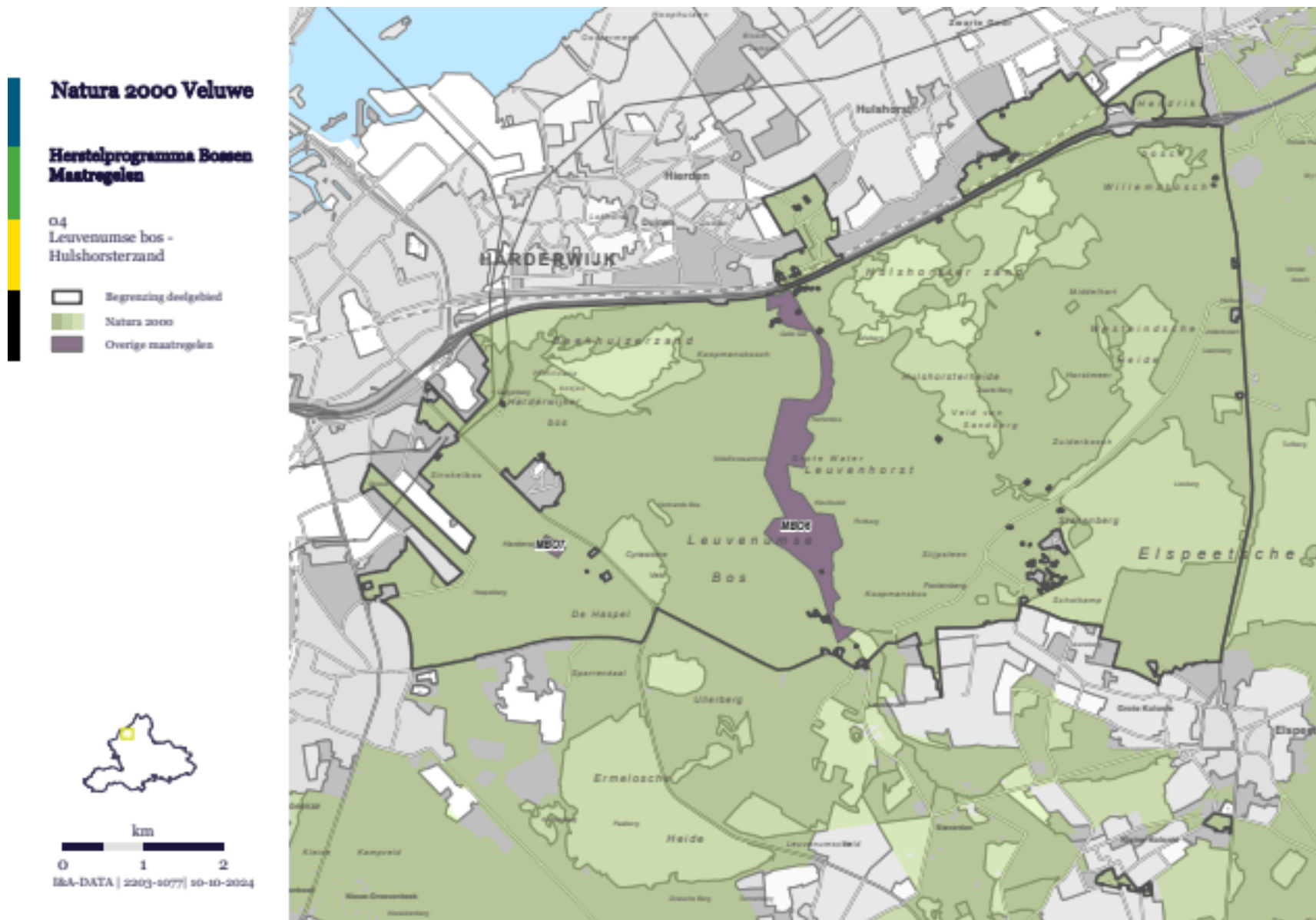
- Begrenzing deelgebied
- Natura 2000
- Herstel historisch boscomplex
- Herstel (en uitbreiding) struikboscomplex
- Landschapsbrede extensiebestrijding

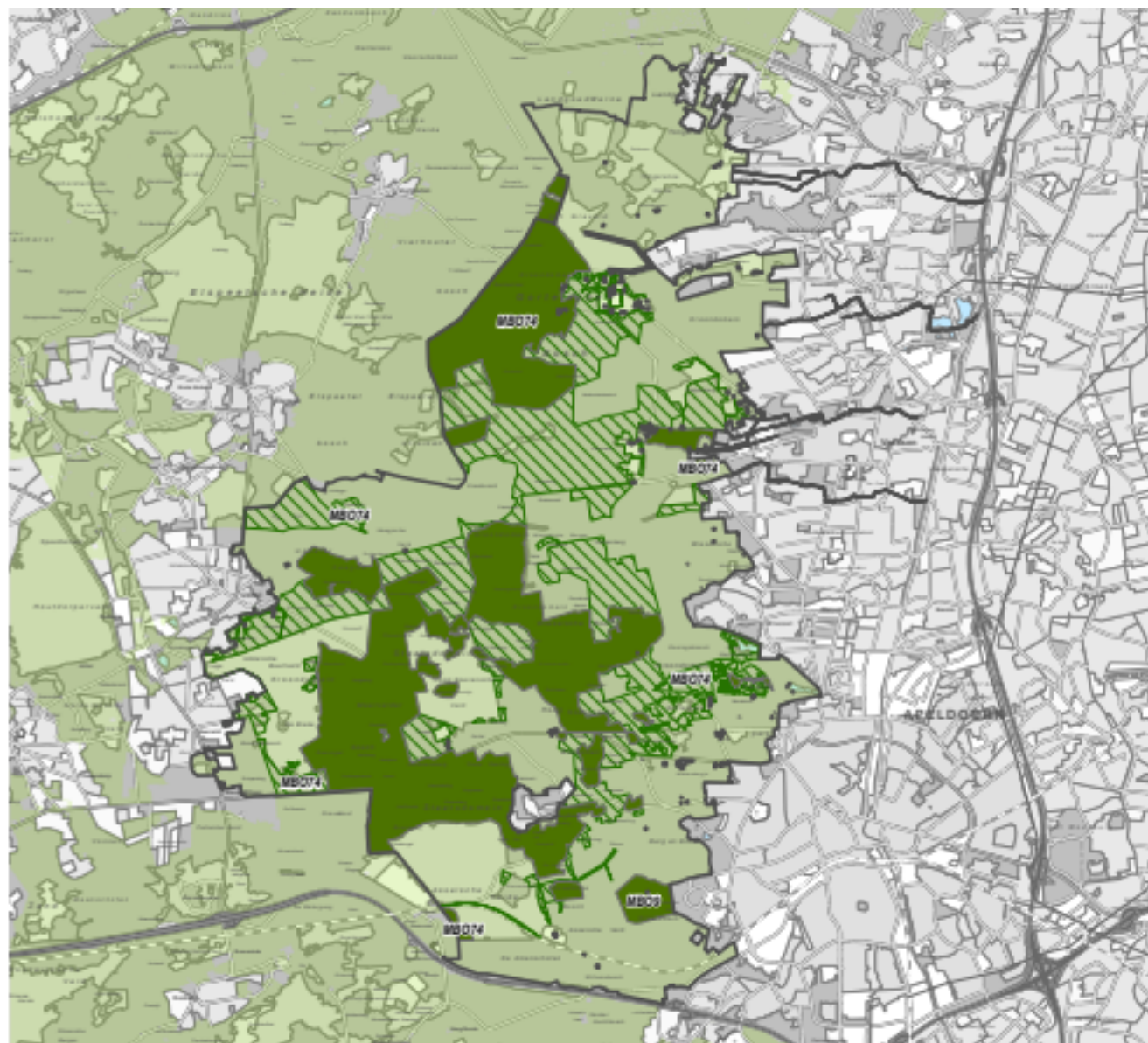
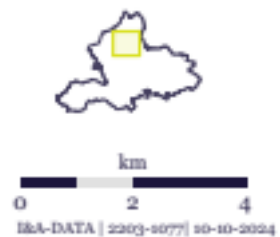

0 1 2
km

IkA-DATA | 2203-0077 | 10-10-2024

Natura 2000 Veluwe

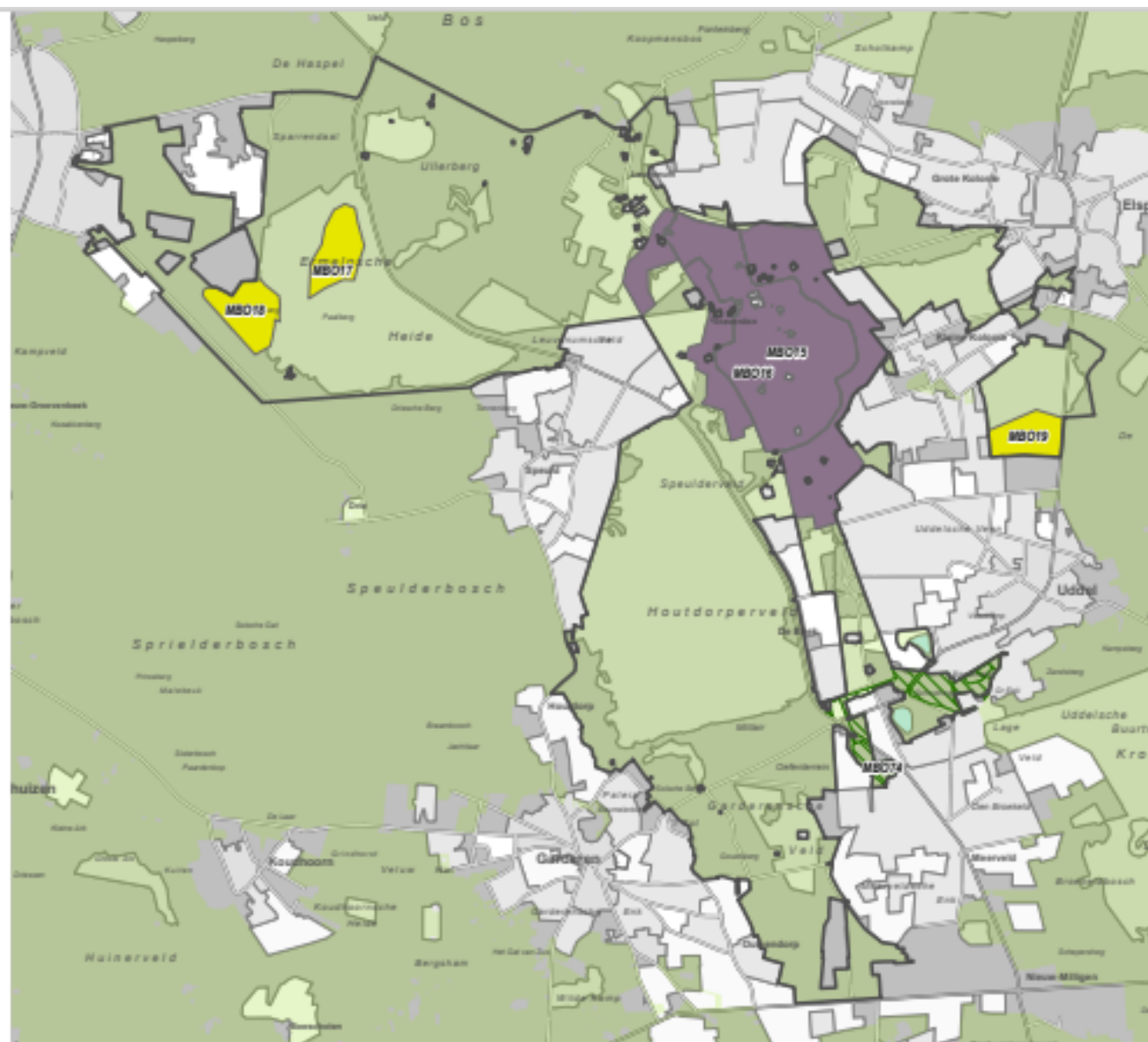
Herstelprogramma Bossen Maatregelen

06
Ermelose heide - Staverden -
Houtdorperveld

- Begrenzing deelgebied
- Natura 2000
- Aanvullende
houtoogtbeperking (MBO74)
- Herstel (en uitbreiding)
struibenboscomplex
- Overige maatregelen

0 1 2
km
I&A-DATA | 2203-1077 | 10-10-2024

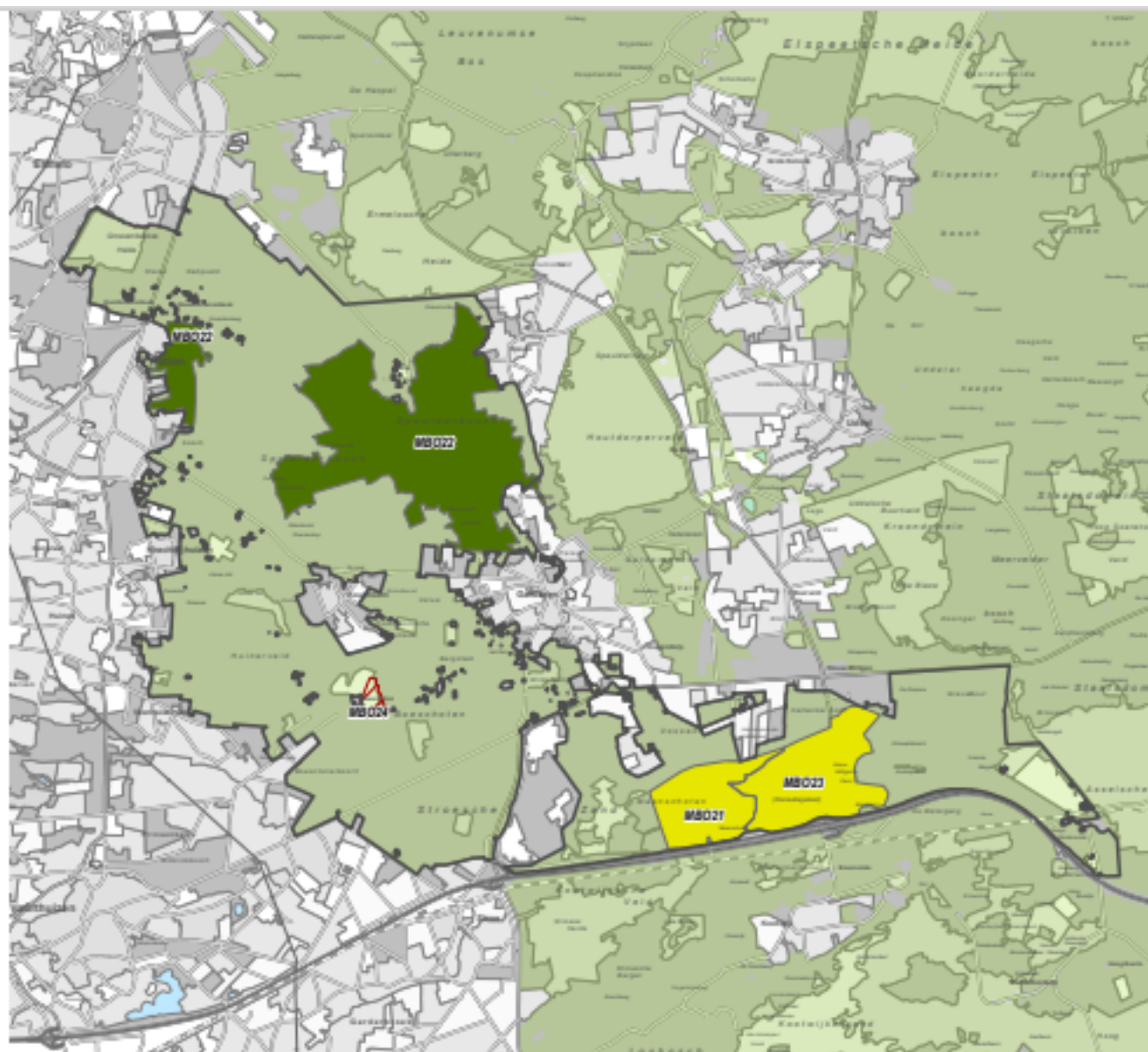
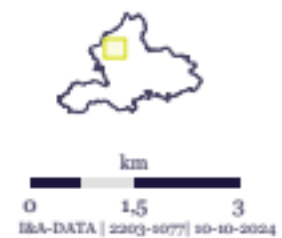

Natura 2000 Veluwe

Herstelprogramma Bossen Maatregelen

07
Speulder- en Spriederbos -
Kootwijkerveen

- Begrenzing deelgebied
- Natura 2000
- Herstel historisch boscomplex
- Herstel (en uitbreiding)
struikboscomplex
- Beperken zijwaartsdruk

Natura 2000 Veluwe

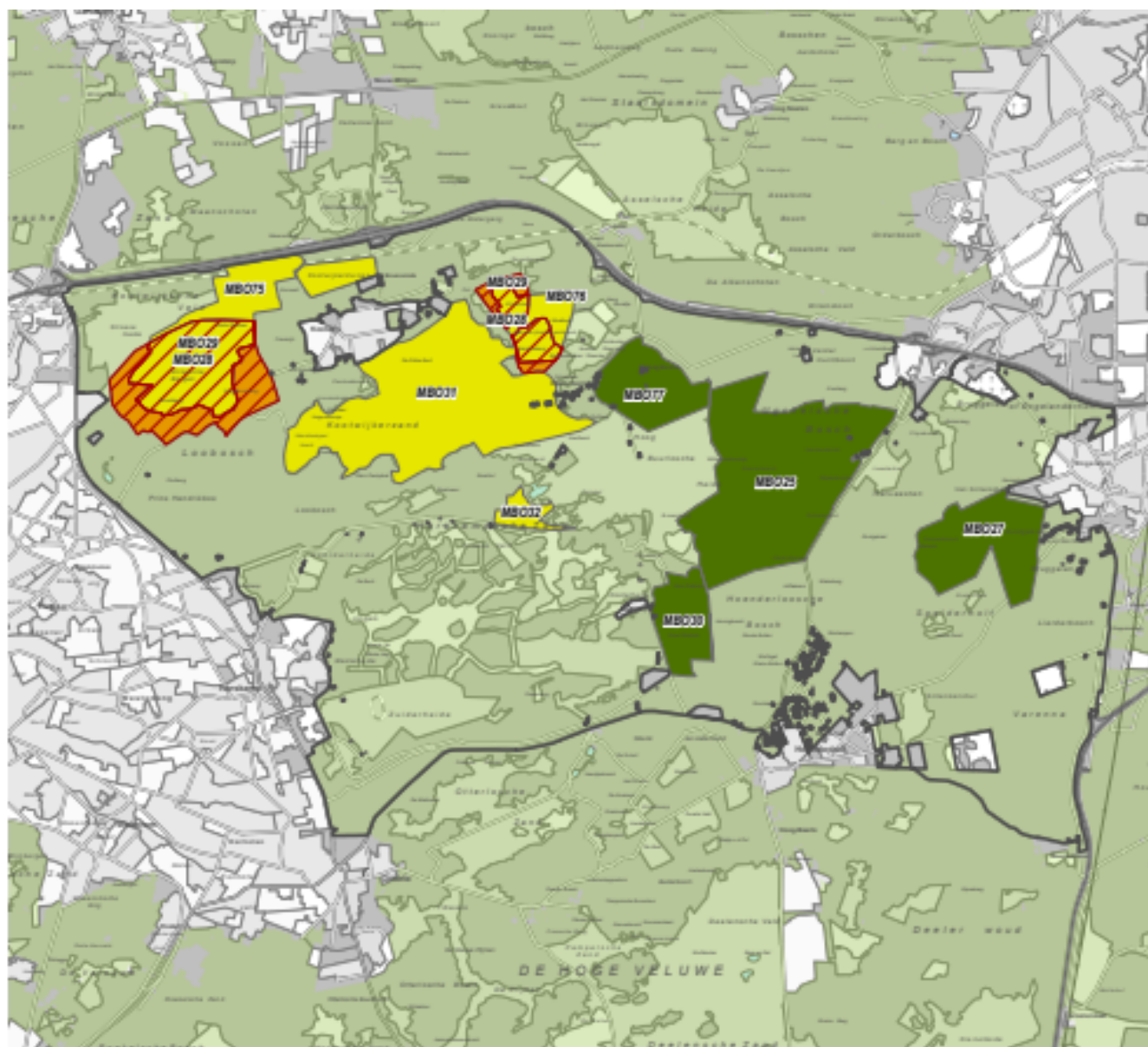
Herstelprogramma Bossen Maatregelen

08
Kootwijkerzand - Harskamp -
Spelderholt

- Begrenzing deelgebied
- Natura 2000
- Herstel historisch boscomplex
- Herstel (en uitbreiding) struikboscomplex
- Beperken zijwaartsdruk
- Landschapsbrede ecosystemenbestrijding

km
0 1,5 3
I&A-DATA | 2203-10777 | 10-10-2024

Natura 2000 Veluwe

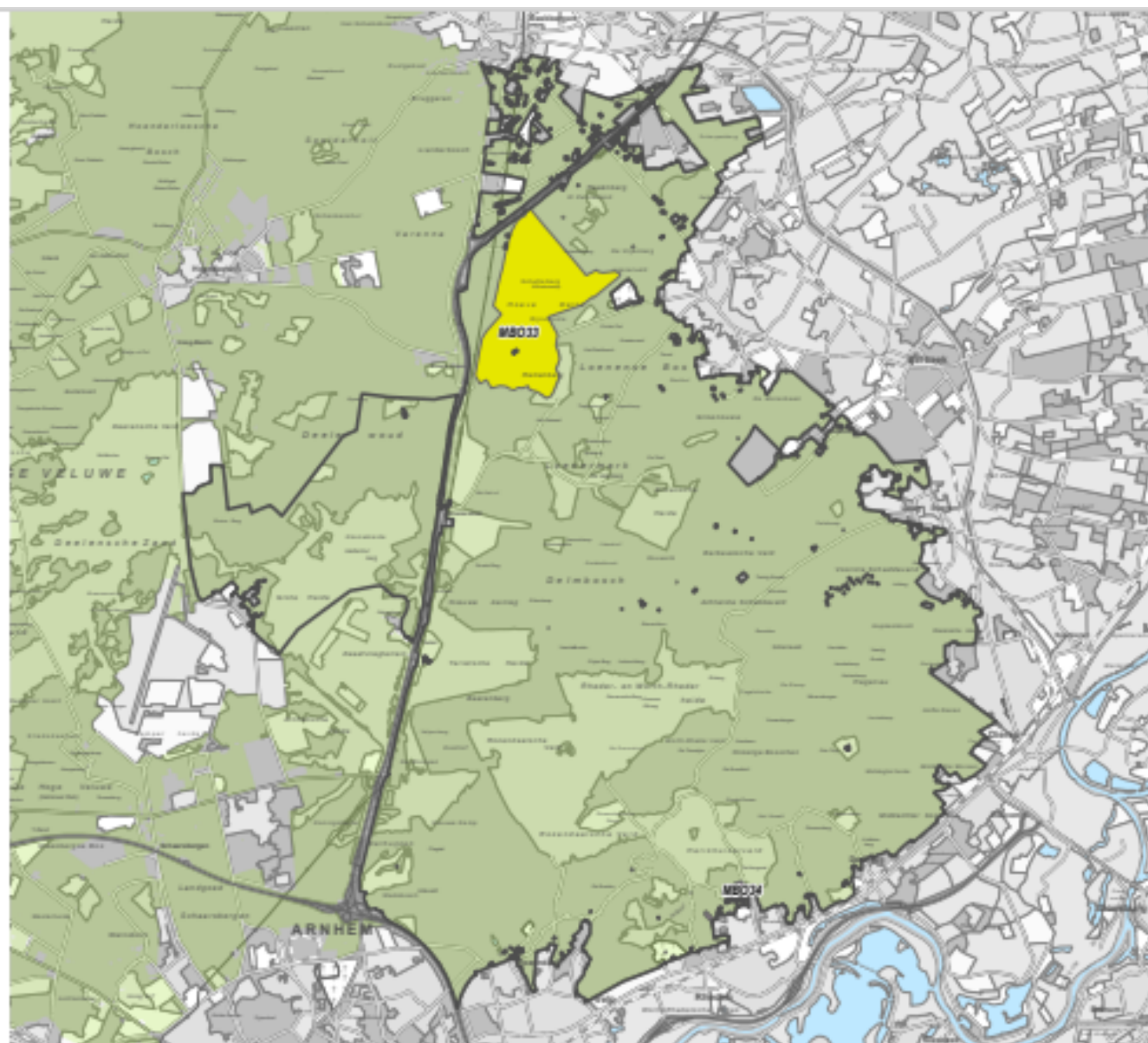
Herstelprogramma Bossen Maatregelen

09
Veluwezoom - Deelerwoud -
Loenense bos

- Be grenzing deelgebied
- Natura 2000
- Herstel (en uitbreiding)
strubbenboscomplex
- Overige maatregelen

km
0 1,5 3
I&A-DATA | 2203-1077 | 10-10-2024

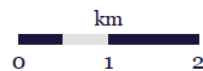

Natura 2000 Veluwe

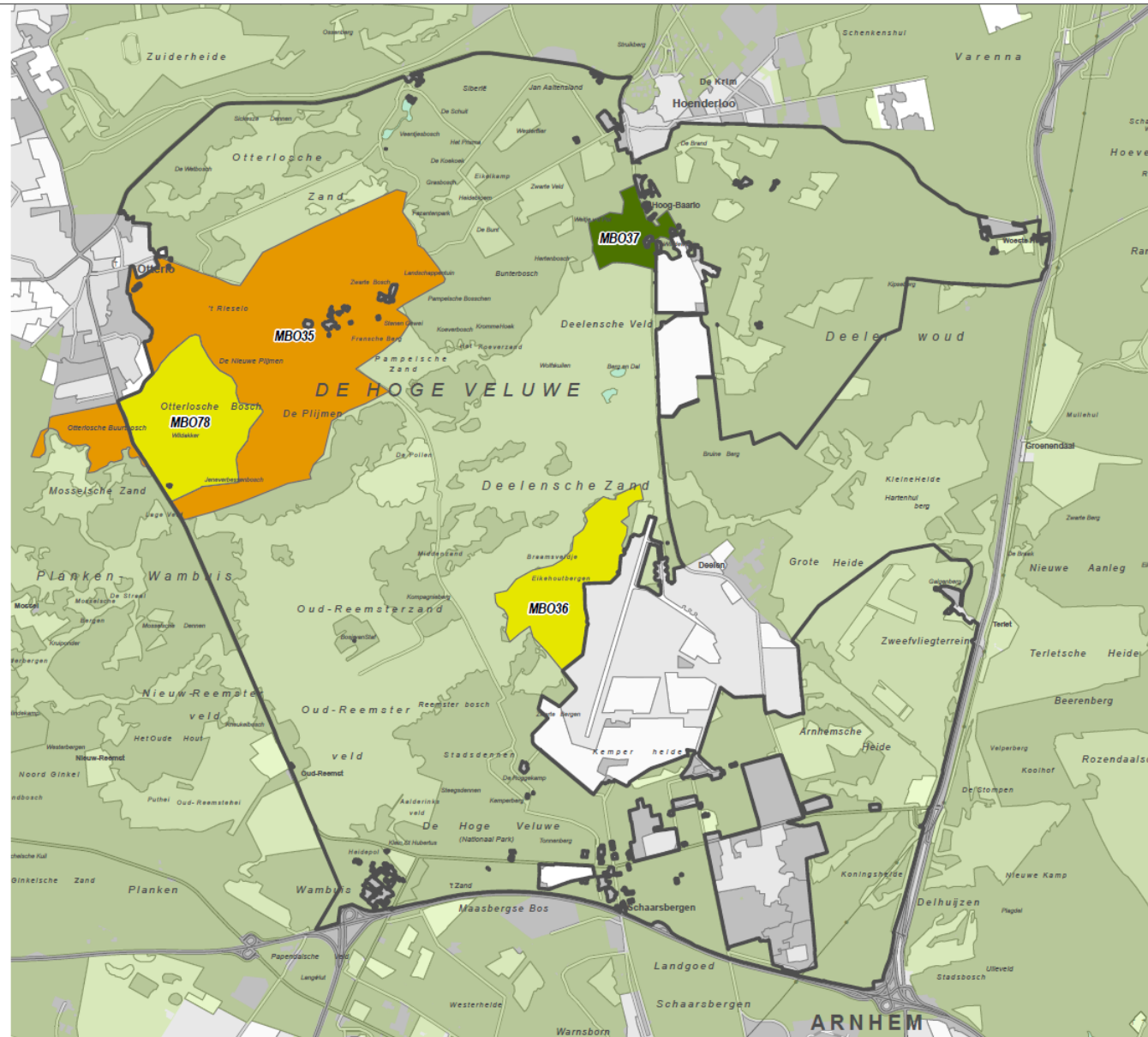
Herstelprogramma Bossen Maatregelen

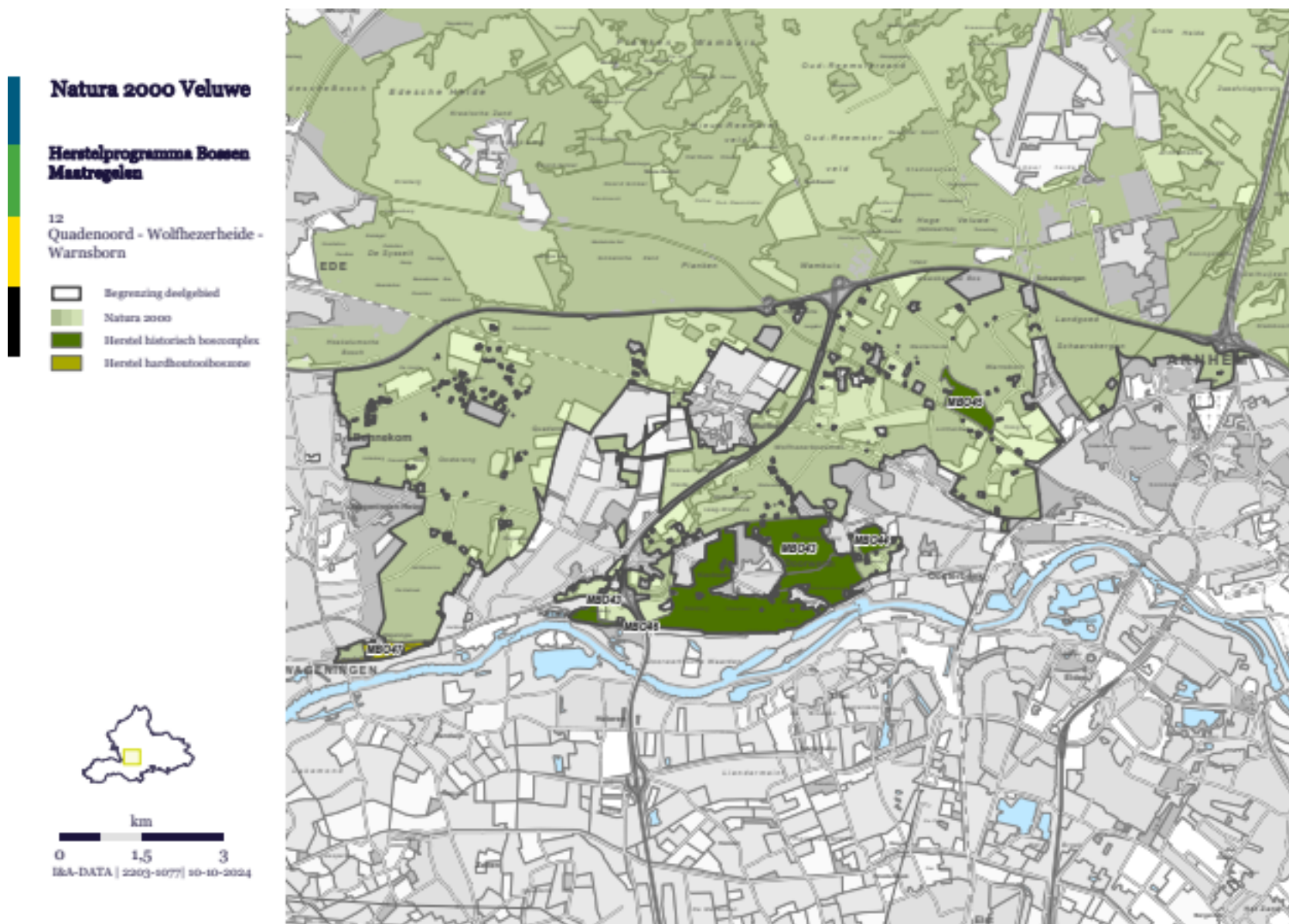
10
NP Hoge Veluwe eo

- Begrenzing deelgebied
- Natura 2000
- Herstel historisch boscomplex
- Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplex
- Landschapsbrede exotenvestrijding

I&A-DATA | 2203-1077 | 5-12-2024

Bijlage 7. Maatregelentabel

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo1a	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70) Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	512
Mbo1b	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo1c	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo1d	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo1e	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo1f	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo1g	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo1h	Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo2a	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70) Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	472,2
Mbo2b	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo2c	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo2d	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo2e	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo2f	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo2g	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo2h	Herstel historisch boscomplex Elspeter bos	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo3a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Elspeetse heide en Noorderheide	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan omvat tevens het verkeersluw maken van de Elspeterbosweg ter hoogte van de Noorderheide ten behoeve van de kleine fauna van eikenstrubbenbossen en droge heide. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	93,3
Mbo3b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Elspeetse heide en Noorderheide	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo3c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Elspeetse heide en Noorderheide	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo3d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Elspeetse heide en Noorderheide	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo3e	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Elspeetse heide en Noorderheide	Uitvoeren plan van aanpak verkeersluw maken van de Elspeterbosweg ter hoogte van de Noorderheide ten behoeve van de kleine fauna van eikenstrubbenbossen en droge heide.	
Mbo4a	Herstel strubbenboscomplex Hendrik Mouwenveld	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	19,9
Mbo4b	Herstel strubbenboscomplex Hendrik Mouwenveld	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo5a	Exotenbestrijding in en rond Hendrik Mouwenveld	Opstellen van maatregelplan naar meerjarige, planmatige verwijdering van Amerikaanse vogelkers op landschapsschaal. Betrek ervaringen uit vergelijkbare projecten naar de meest effectieve wijze van bestrijding en vervolgbeheer. Onderdeel van het vooronderzoek is ook in hoeverre Amerikaans krentenboompje, Amerikaanse eik en andere invasieve exoten moeten worden meegenomen. De maatregel moet kunnen worden uitgevoerd met zo min mogelijk schade aan het terrein (o.a. met licht materieel).	187,9
Mbo5b	Exotenbestrijding in en rond Hendrik Mouwenveld	Uitvoeren van maatregelplan naar meerjarige, planmatige verwijdering van Amerikaanse vogelkers en andere invasieve exoten op landschapsschaal. Uitvoering laten aansluiten op regulier vervolg beheer.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo6	Onderzoek veranderingen bosflora stroomgebied Leuvenumse beek	Om een eventuele knelpunt, o.a. ten aanzien van zwijnenwroeten te kunnen vaststellen en voor het zo nodig nemen van maatregelen is het maken en uitvoeren van een monitoringplan nodig (3-jaarlijks). Hierbij dient zowel de verspreiding als de populatieomvang van enkele karakteristieke vaatplanten in beeld gebracht te worden. Op basis van de uitkomsten van de monitoring zal een maatregelplan uitgewerkt worden dat anticipeert op de uitkomsten van de monitoring.	141,3
Mbo7	Harderwijker veldproef	Stoppen met alle beheeractiviteiten, inclusief houtoogst.	4,5
Mbo9a	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de begrenzing van de oude bosgroeiplaats met bufferzone, inclusief leemgaten (Germaanse kuil), ijzerkuilen en grafheuvels. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	81,3
Mbo9b	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo9c	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo9d	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo9e	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo9f	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel-) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo9g	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo9h	Herstel historisch boscomplex Orderbos	Eikendominantie in boskern behouden. Dominantie van beuk als gevolg van spontane verjonging, zoneren ten opzichte van de boskern.	

Mbo15	Planvorming voor netwerk Oude, Aftakelende en Dode bomen Staverden t.b.v. Wespendif	Opstellen langetermijnvisie voor behoud en ontwikkeling van oude bomen. Deze niet oogsten maar laten staan en aftakelen. Tegelijkertijd toekomstbomen veiligstellen voor doorontwikkeling. Visie onderdeel uit laten maken van beheerplan.	431,7
Mbo16	Bos Flora landgoed Staverden	Ca 1. km padrand (maatregelbegrenzing is het zoekgebied) inrichten en beheren als half-beschaduwde stroken ('dreven'), gericht op de ontwikkeling van zoom- en mantelvegetaties en versterking van leefgebied van 'rijke' bosflora (bosanemoon, witte klaverzuring e.d.). Maatregel koppelen aan integraal 'lanenplan' GLK (langetermijnvisie op vervangen van laanbomen). Op korte termijn valt te denken aan: terugzetten van beuk(en verjonging) en bevoordelen van hazelaar, es en iep langs paden/lanen.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo17a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Ermelose heide	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	33,3
Mbo17b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Ermelose heide	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo17c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Ermelose heide	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo17d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Ermelose heide	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo18a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kriemelberg	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	35,8
Mbo18b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kriemelberg	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo18b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kriemelberg	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo18c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kriemelberg	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo18d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kriemelberg	MTB-route uit het maatregelgebied verwijderen.	
Mbo19a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Noord- Riezen en Elspeeterveld	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan omvat ook de optimalisatie van het bermbeheer van de Elspeterweg. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	29,2
Mbo19b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Noord- Riezen en Elspeeterveld	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo19c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Noord- Riezen en Elspeeterveld	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo19d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Noord- Riezen en Elspeeterveld	Optimaliseren van bermbeheer van Elspeterweg met populaties hengel, dicht havikskruid, mede gericht op uitbreiding hengel in strubbenbos als waardplant voor bosparemoervlinder.	
Mbo20	Ontwikkelen mantel- en zoomvegetatie Leuvenum	Langs oude singels en bosstroken nabij Leuvenum ruimte reserveren voor de ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties	10,0
Mbo21a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex en jeneverbeslandschap Maanschoten	Uitwerken plan van aanpak voor herstel jeneverbeslandschap en historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	189,9

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo21b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex en jeneverbeslandschap Maanschoten	Periodiek vrijstellen van jeneverbesgroepen en -struiken gericht op ontwikkeling jeneverbesstruwelen (H5130), met behoud van een zo groot mogelijke oppervlakte spontaan (kraaihei)dennenbos als leefgebied voor zwarte specht.	
Mbo21c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex en jeneverbeslandschap Maanschoten	Veiligstellen van verjonging van zomereik (gericht op uitbreiding Oude eikenbossen (H9190) en mogelijk nieuw leefgebied bruine eikenpage) en van berk als onderdeel van leefgebied draaihals.	
Mbo21d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex en jeneverbeslandschap Maanschoten	Planmatig bestrijden van Amerikaanse vogelkers. Met regulier beheer vrijhouden.	
Mbo21e	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex en jeneverbeslandschap Maanschoten	Eikenstrubben vrijhouden van (opslag met beuk).	
Mbo22a	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70) Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	818,0
Mbo22b	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo22c	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo22d	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo22e	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo22f	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo22g	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembod voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo22h	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo22i	Herstel historisch boscomplex Speulder-, Sprielder- en Putterbos	Ontwikkelen van mantelvegetaties in overgang van bos naar historische enkgroonden Drie. Terugzetten op aanwezige (oorspronkelijke) boswallen (nu deels in het bos).	
Mbo23	Borgen spontane vestiging eikenstrubben Caitwickerzand	Veiligstellen van brede zone rondom aanwezige oude eiken in de randen van het stuifzand waar tevens dennenbos kan worden teruggezet, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik voor uitbreiding van strubbenbos.	27,9
Mbo24	Uitbreiden zwijnenraster Boeschoten	Grofwildraster van enk van Boeschoten uitbreiden met zwijnenraster rond aangrenzende oude eikenwal en eikenbos, gericht op de spontane ontwikkeling van het bos en van mantel- en zoomvegetaties binnen het raster	11,3
Mbo25a	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70) Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	700,0
Mbo25b	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo25c	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo25d	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo25e	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo25f	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo25g	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo25h	Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo26a	Herstel (winter)eikenbossen Hoenderlose bos	Inventariseren van aaneengesloten kernen van inheems eikenbos (eikengroepen) en overige voorkomens van wintereik.	359,0
Mbo26b	Herstel (winter)eikenbossen Hoenderlose bos	Opstellen van plan voor behoud en spontane uitbreiding van het eikenbos in buffers rond kernen en bronbomen wintereik, gericht op een samenhangende oppervlakte inheems loofbos zonder productiefunctie (met ondergeschikte rol voor beuk) qua omvang geïnspireerd op de Topografische en Militaire Kaart van ca. 1850.	
Mbo26c	Herstel (winter)eikenbossen Hoenderlose bos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo26d	Herstel (winter)eikenbossen Hoenderlose bos	Omvormen van opstanden uitheems naaldbos in de bufferzone van inheems loofbos en inplanten met autochtone wintereik of (langs infrastructuur) inrichten als grazige of heideachtige open ruimtes met ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties.	
Mbo26e	Herstel (winter)eikenbossen Hoenderlose bos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo26f	Herstel (winter)eikenbossen Hoenderlose bos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaire desgewenst sparen.	
Mbo27a	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Inventariseren van aaneengesloten kernen van inheems eikenbos (eikengroepen) en overige voorkomens van wintereik.	267,8
Mbo27b	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Opstellen van plan voor behoud en spontane uitbreiding van het eikenbos in buffers rond kernen en bronbomen wintereik, gericht op een samenhangende oppervlakte inheems loofbos zonder productiefunctie (met ondergeschikte rol voor beuk) qua omvang geïnspireerd op de Topografische en Militaire Kaart van ca. 1850.	
Mbo27c	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo27d	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo27e	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo27f	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo27g	Herstel historisch boscomplex Spelderholt	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembod voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo28a	Exotenbestrijding Kootwijker Boven- en Onderbos	Opstellen van maatregelplan naar meerjarige, planmatige verwijdering van Amerikaanse vogelkers op landschapsschaal. Betrek ervaringen uit vergelijkbare projecten naar de meest effectieve wijze van bestrijding en vervolgbeheer. Onderdeel van het vooronderzoek is ook in hoeverre Amerikaanse eik en andere invasieve exoten moeten worden meegenomen. De maatregel moet kunnen worden uitgevoerd met zo min mogelijk schade aan het terrein (o.a. met licht materieel)	508,9
Mbo28b	Exotenbestrijding Kootwijker Boven- en Onderbos	Uitvoeren van maatregelplan naar meerjarige, planmatige verwijdering van Amerikaanse vogelkers en andere invasieve exoten op landschapsschaal. Uitvoering laten aansluiten op regulier vervolg beheer.	
Mbo29a	Verminderen zwijnendruk Kootwijker Boven- en Onderbos	Opstellen van plan voor het sterk verminderen van zwijnendruk op Oude eikenbossen in beide gebieden op korte en langere termijn.	508,9
Mbo29b	Verminderen zwijnendruk Kootwijker Boven- en Onderbos	Uitvoeren van plan voor het sterk verminderen van zwijnendruk op Oude eikenbossen in beide gebieden op korte en langere termijn.	
Mbo30a	Herstel (winter)eikenbossen ISK-Dabbelo	Inventariseren van aaneengesloten kernen van inheems eikenbos (eikengroepen) en overige voorkomens van wintereik.	137,9
Mbo30b	Herstel (winter)eikenbossen ISK-Dabbelo	Opstellen van plan voor behoud en spontane uitbreiding van het eikenbos in buffers rond kernen en bronbomen wintereik, gericht op een samenhangende oppervlakte inheems loofbos zonder productiefunctie (met ondergeschikte rol voor beuk) qua omvang geïnspireerd op de Topografische en Militaire Kaart van ca. 1850.	
Mbo30c	Herstel (winter)eikenbossen ISK-Dabbelo	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo30d	Herstel (winter)eikenbossen ISK-Dabbelo	Omvormen van opstanden uitheems naaldbos in de bufferzone van inheems loofbos en inplanten met autochtone wintereik.	
Mbo30e	Herstel (winter)eikenbossen ISK-Dabbelo	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembod voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo30f	Herstel (winter)eikenbossen ISK-Dabbelo	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaire desgewenst sparen.	
Mbo31	Borgen spontane vestiging eikenstrubben Kootwijkerzand, Radio Kootwijk en Kootwijkerduinen	Veiligstellen van brede zone rondom aanwezige oude eiken in de randen van het stuifzand waar tevens dennenbos kan worden teruggezet, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik voor uitbreiding van strubbenbos.	80,6
Mbo32	Borgen spontane vestiging eikenstrubben noordelijk Harskampse Zand	Veiligstellen van brede zone rondom aanwezige oude eiken in de randen van het stuifzand waar tevens dennenbos kan worden teruggezet, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik voor uitbreiding van strubbenbos.	4,1
Mbo33a	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Inventariseren van inheems eikenbos (eikengroepen), eikenstrubben en karakteristieke natuurwaarden (incl. waarden geassocieerd met stuifzandrelief zoals randwallen en noordhellingen, jeneverbes en kraaihei e.d.)	421,9

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo33b	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Opstellen van plan voor behoud en spontane uitbreiding van het eikenbos in buffers rond kernen en bronbomen wintereik, gericht op een samenhangende oppervlakte inheems loofbos zonder productiefunctie (met ondergeschikte rol voor beuk) qua omvang geïnspireerd op de Topografische en Militaire Kaart van ca. 1850.	
Mbo33c	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo33d	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo33e	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo33f	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo33g	Herstel strubbenboslandschap Ramenberg, Rijsvoorde en Schansenberg	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo34	Herinrichting landbouwgronden Heuven	Vanuit bosranden en bosstroken langs oude infrastructuur, ruimte houden voor ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties	4,4
Mbo35a	Exotenbestrijding in en rond Otterlose bos, Rieselo en Franse berg e.o.	Opstellen van maatregelplan naar meerjarige, planmatige verwijdering van Amerikaanse vogelkers op landschapsschaal. Maatregelgebied betreft voorstel met ruime buffer rond oude boskernen (Otterlose Bos, Rieselo, Franse Berg e.o.) waardoor bronbomen van vogelkers op ruime afstand blijven. Betrek ervaringen uit vergelijkbare projecten naar de meest effectieve wijze van bestrijding en vervolgbeheer. Onderdeel van het vooronderzoek is ook in hoeverre Amerikaans krentenboompje, Amerikaanse eik en andere invasieve exoten moeten worden meegenomen. De maatregel moet kunnen worden uitgevoerd met zo min mogelijk schade aan het terrein (o.a. met licht materieel).	1.136,7
Mbo35b	Exotenbestrijding in en rond Otterlose bos, Rieselo en Franse berg e.o.	Uitvoeren van maatregelplan naar meerjarige, planmatige verwijdering van Amerikaanse vogelkers en andere invasieve exoten op landschapsschaal. Uitvoering laten aansluiten op regulier vervolg beheer.	
Mbo36a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	175,0
Mbo36b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo36c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo36d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo36e	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start	Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo36f	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start	Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na) verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar).	
Mbo37a	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de begrenzing van de oude bosgroeiplaats. Plan voor het bermbeheer van de N804 t.h.v het boscomplex maakt onderdeel uit van het plan van aanpak. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	69 ha
Mbo37b	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo37c	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo37d	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo37e	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Ontwikkeling van permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo37f	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo37g	Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo	Uitvoeren bermbeheer N804 t.h.v. het boscomplex op basis van plan van aanpak.	
Mbo38a	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70) Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	123,3
Mbo38b	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo38c	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo38d	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo38e	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo38f	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo38g	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo38h	Herstel historisch boscomplex Sysselet	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo39a	Herstel (winter)eikenbossen enk Wekerom	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten binnen de begrenzing van 1832.	18,4
Mbo39b	Herstel (winter)eikenbossen enk Wekerom	Aangrenzend (dennen)bos op de beboste delen van de enk beheersmatig reserveren voor spontane uitbreiding van wintereik (onder scherm van den, uiteindelijk als eikenbos).	
Mbo40a	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de begrenzing van het huidige voorkomen van adelaarsvaren, dalkruid en wintereik binnen historische grenzen van bos en heide klasse 1 in 1832 en een hoog aandeel loofbos/strubben rond 1900/1925. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	103,3
Mbo40b	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	"Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen. Maatregel uitvoeren in samenhang met maatregel MHS106b uit het herstelprogramma heide & stuifzanden."	
Mbo40c	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo40d	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo40e	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldboutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo40f	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo40g	Herstel historisch boscomplex randzone Roekelse bos	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo41a	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van het malenbos (Begrensd op de TMK 1832) Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	398,1

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo41b	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo41c	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo41d	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo41e	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo41f	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo41g	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembod voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo41h	Herstel historisch boscomplex Edese bos	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo42	Borgen spontane vestiging eikenstrubben Wekeromse zand	Veiligstellen van brede zone rondom aanwezige oude eiken in de randen van het stuifzand waar tevens dennenbos kan worden teruggezet, gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik voor uitbreiding van strubbenbos.	17,1
Mbo43a	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de historische begrenzing van de Doorwerthse en Oosterbeekse heggen. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	357,0
Mbo43b	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en Robina (m.n. op de stuwwalvoet en flank) en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo43c	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo43d	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo43e	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo43f	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo43g	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo43h	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo43i	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	(Verder) inrichten van extensieve landbouw op inliggende akkers, zo mogelijk met ontwikkeling van mantelvegetaties in de bosranden.	
Mbo43j	Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen	Op de stuwwalvoet ruimte geven aan karakteristieke houtige soorten van de hardhoutoiboszone, zo nodig herstel door aanplant van autochtoon materiaal.	
Mbo44a	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	100,0
Mbo44b	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en Robinia (m.n. op de stuwwalvoet en flank) en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo44c	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo44d	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Vakken lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo44e	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo44f	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heideachtige open ruimtes of corridors met (mantel- en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo44g	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo44h	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heideachtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo44i	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	(Verder) inrichten van extensieve landbouw op inliggende akkers, zo mogelijk met ontwikkeling van mantelvegetaties in de bosranden.	
Mbo44j	Herstel historisch boscomplex Laag Oorsprong & Hemelse berg	Op de stuwwalvoet (Westerbouwing) ruimte geven aan karakteristieke houtige soorten van de hardhoutoiboszone, zo nodig herstel door aanplant van autochtoon materiaal.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo45a	Herstel historisch boscomplex Vijverberg	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, tenminste binnen de begrenzing van de oude bosgroeiplaats. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	45,3
Mbo45b	Herstel historisch boscomplex Vijverberg	Vakken Amerikaanse eik omvormen, gericht op omvorming naar inheems loofbos. Lanen en/of bijzondere solitairen desgewenst sparen.	
Mbo45d	Herstel historisch boscomplex Vijverberg	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers en verjonging van: Amerikaanse eik, lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo46a	Herstel hardhoutooiboszone Noordberg	Planmatig bestrijden en beheerbaar maken van invasieve exoten robinia, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers.	25,0
Mbo46b	Herstel hardhoutooiboszone Noordberg	Op de stuwwalvoet ruimte geven aan karakteristieke houtige soorten van de hardhoutooiboszone, zo nodig herstel door aanplant van autochtoon materiaal.	
Mbo47a	Herstel hardhoutooiboszone Wageningse berg	Planmatig bestrijden en beheerbaar maken van invasieve exoten robinia, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers.	25,0
Mbo47b	Herstel hardhoutooiboszone Wageningse berg	Op de stuwwalvoet ruimte geven aan karakteristieke houtige soorten van de hardhoutooiboszone, zo nodig herstel door aanplant van autochtoon materiaal.	
Mbo47c	Herstel hardhoutooiboszone Wageningse berg	Ten oosten van de veerdam versterken van de ooibosgradiënt in aangrenzende uiterwaarden (VR-gebied Rijntakken; maatregelkaart HB4VR), groeiplaatstype 4 (Essen-iepenbossen, H91E0B) met overgangen naar 3 (Zachthoutooibossen, H91E0A)(naar Maas et al., 2020)	10,0
Mbo48a	Hydrologisch herstel	Hydrologisch herstel op basis van vooronderzoek gericht op versterken van de vitaliteit en weerbaarheid tegen klimaatverandering.	
Mbo48b	Rasteren t.b.v. bosverjonging	Rasteren ten behoeve van het verkrijgen van verjonging van inheemse loofbomen met een zeker aandeel van (winter)eik en basenrijkstrooiselsoorten.	
Mbo48c	Kleinschalige aanplant loofbomen	Kleinschalige aanplant van loofboomsoorten gericht op het inbrengen van zaadbronnen van zeldzamere boomsoorten, verhogen van de menging en verhogen van het aandeel rijkstrooiselsoorten, gericht op versterken van de vitaliteit en weerbaarheid tegen klimaatverandering.	
Mbo48d	Opstellen plan van aanpak Netwerk Oude, Aftakelende en Dode bomen	Opstellen plan van aanpak Netwerk Oude, Aftakelende en Dode bomen en integreren van dit plan in het beheer.	
Mbo49a	Exotenbestrijding kwalificerend habitat en oude bosgroeiplaatsen	Exotenbestrijding kwalificerend habitat en oude bosgroeiplaatsen en Kraaihei dennenbossen	
Mbo49b	Natuurtechnisch boomveiligheidsbeheer	Natuurtechnisch boomveiligheidsbeheer in kwalificerend bosbeheer en beoogde uitbreidingsgebieden.	
Mbo50a	Effectieve bosbodemherstelmaatregelen	Voor effectief bodemherstel zijn meerdere herstelmaatregelen denkbaar. Momenteel is nog onvoldoende in beeld welke maatregelen waar potentieel (no-regret) mogelijk zijn. Daarbij komt dat onvoldoende scherp is wanneer we, buiten de boshabitats, de bosbodem als hersteld beschouwen en of volledig herstel in alle gevallen ook mogelijk zal zijn.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo50b	Effectiviteit en wenselijkheid van steenmeeltoepassing in Beuken-Eikenbossen (H9120)	Het is onvoldoende duidelijk wat de effecten en doelmatigheid van steenmeeltoepassing in Beuken- Eikenbossen met Hulst (H9120) is en of aanvullende maatregelen, zoals inbrengen en/of bevoordelen van soorten met basenrijk strooisel, de effectiviteit en duurzaamheid van de effecten van steenmeeltoepassing kunnen vergroten.	
Mbo50c	Onderzoek steenmeel toepassing in oude eikenbossen	Binnen de oude eikenbossen (H9190) vindt inmiddels uitgebreid onderzoek plaats naar de effectiviteit en mogelijk ongewenste neveneffecten van steenmeel- toepassing.	
Mbo50d	Rol van grote hoefdieren in landschapsbrede nutriëntenstromen en effectiviteit van aankoppelen van rijke riviergronden	Het is onvoldoende duidelijk welke rol grote hoefdieren spelen binnen de nutriëntenstromen op landschapsschaal. Het (deels) achterlaten van karkassen zou mogelijk bij kunnen dragen aan het verzachten en herstellen van de gevolgen van bodemverzuring. Mogelijk zou deze bijdrage daarbij groter zijn wanneer ook uitwisseling door hoefdieren tussen de rijke riviergronden en arme zandgronden zou kunnen plaatsvinden. Zo zouden aanvullende nutriënten aan het Veluwe-systeem worden toegevoegd.	
Mbo51	Duurzaamheid steenmeel	Steenmeel is vaak een bijproduct bij de winning van andere natuursteen, maar kan ook het hoofdproduct zijn. Dit brengt ethische vraagstukken met zich mee, bijvoorbeeld hoeveel negatieve milieueffecten elders vinden wij acceptabel om onze kwetsbare en unieke natuur op de Veluwe te herstellen. Momenteel is hiervoor geen bruikbaar afwegingskader beschikbaar.	
Mbo52a	Versnippering van leefgebied Zwarte specht	Voor zwarte specht zijn o.a. grote aaneengesloten bosgebieden met een hoog aandeel groveden of fijnspar, zonbeschenen open plekken en ruimschoots liggend en staand doodhout noodzakelijk. Wanneer deze aspecten over grotere oppervlakten afwezig zijn zal dit het leefgebied voor zwarte specht daarmee versnipperen. Of en in welke mate leefgebiedversnippering een knelpunt is op de Veluwe is onvoldoende in beeld.	
Mbo52b	Versnippering van leefgebied Vliegend hert	Voor VHR-soort vliegend hert zijn o.a., in ruimte en tijd, voldoende dode en kwijnende eiken in bosranden en open plekken aanwezig dienen te zijn. Ook zijn voldoende lange en brede houtwallen met eiken in open (eng)gebieden van belang voor vliegend hert. Of en in welke mate leefgebiedversnippering een knelpunt is op de Veluwe is onvoldoende in beeld. Deze kennisleemte is ook reeds benoemd in het herstelplan Vliegend hert (2008).	
Mbo53	Afname van wespen in relatie tot broedsucces van de wespendif	De magere wespenjaren op de Veluwe zijn waarschijnlijk één van de belangrijkste redenen voor de afname van het broedsucces van wespendif op de Veluwe. Wat de exacte oorzaken van de lage wespendifheden zijn is echter onvoldoende bekend. Meer onderzoek is nodig om de achteruitgang van wespensoorten, en daarmee de wespendif, op de Veluwe te kunnen verklaren en effectieve herstelmaatregelen te formuleren.	
Mbo54	Cumulatieve effecten van gebiedsvreemde stoffen	Veel effecten van bestrijdingsmiddelen op de natuur op de Veluwe zijn onvoldoende bekend. Dit geldt ook voor andere gebiedsvreemde stoffen zoals microplastics, ontwormingsmiddelen en PFAS.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo55	Staat van instandhouding kenmerkende en karakteristieke soorten	Op dit moment is nog onvoldoende in beeld: (1) voor welke typische en karakteristieke soorten de Veluwe nu hoofdzakelijk een leefgebied vormt, en in hoeverre de soorten bedreigd worden in hun duurzame instandhouding; (2) in hoeverre de nadere monitoring van soorten noodzakelijk is, en of in beeld is of de soorten nog vitale, levensvatbare populaties hebben; (3) in hoeverre ze kwetsbaar zijn voor toekomstige effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering; (4) voor welke soorten naast habitattherstel aanvullende maatregelen, zoals kweek, bijplaatsen en uitzaaien, nodig zijn om de soorten duurzaam voor de Veluwse bossen te behouden.	
Mbo56	Aanwezigheid en abundantie karakteristieke soortgroepen van oude loofbossen	In en rondom de habitatbossen op de Veluwe komen bijzondere soorten voor die nergens anders voorkomen in het Nederlandse bos. Deze soortgroepen zijn maar beperkt vertegenwoordigd binnen de verschillende landelijke en provinciale monitoringsprogramma's. Om deze karakteristieke soorten van oude loofbossen beter in beeld te krijgen dient te worden vastgesteld: (1) voor welke soorten en soortgroepen de oude loofbossen op de Veluwe een leefgebied vormen, en wat het landelijk belang van de Veluwe is voor deze soorten; (2) in hoeverre de nadere monitoring van soorten noodzakelijk is, en of in beeld is of de soorten nog vitale, levensvatbare populaties hebben.	
Mbo57	Grootschalige vitaliteitsproblemen van boomsoorten als gevolg van klimaatverandering	Het is onvoldoende duidelijk voor welke boom- en struiksoorten en herkomsten van deze soorten ernstige vitaliteitsproblemen te verwachten zijn als gevolg van klimaatverandering (in combinatie met andere drukfactoren). Ook is onduidelijk welke effecten dit zou kunnen hebben op de duurzame instandhouding van de VHR-soorten en karakteristieke soorten van de boshabitats. Hierdoor ontbreken mogelijk noodzakelijke herstelmaatregelen.	
Mbo58	Continuïteit in bosverjonging door graas- en wroetdruk	"Er zijn momenteel onvoldoende structureel verzamelde data beschikbaar over verjongings- en vestigingssucces van verschillende boom- en struiksoorten in relatie tot graas- en wroetdruk op de Veluwe. Zodoende kunnen ook geen eenduidige en systematisch evalueerbare criteria worden geformuleerd die in beeld brengen of bosverjonging voldoende continuïteit heeft om duurzame instandhouding en kwaliteitsverbetering te kunnen borgen. Deze criteria dienen niet alleen rekenschap te geven van de instandhouding van de bestaande boshabitats, maar tevens van kwaliteitsverbetering en uitbreiding van deze habitatbossen en van de klimaatbestendigheid en weerbaarheid tegen verdere bodemverzuring van zowel de habitatbossen als de bossen daarbuiten die het leefgebied vormen voor o.a. VHR-soorten vliegend hert, wespandief en zwarte specht. "	
Mbo59	Effectieve en doelmatige bestrijding van Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik	Voor bestrijding van Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik, maar bijvoorbeeld ook voor Robinia, is momenteel geen effectieve methode voorhanden zonder gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen of nadelige effecten op de bosbodem door grootschalige bodemroering. Om deze drukfactoren weg te kunnen nemen dient er een effectieve bestrijdingsmethode / -werkwijze ontwikkeld te worden die geen onevenredige schade toebrengt aan de natuurkwaliteiten van de bossen op de Veluwe. Deze dient bij voorkeur ontwikkeld te worden op basis van breed aanwezige kennis en praktijkervaringen bij terreinbeheerders op de Veluwe.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo60	Nader inventariseren habitattypenkaart Zuid Veluwe	Op de stuwwalzoom op de Zuid Veluwe is uit detailkarteringen gebleken dat er mogelijk meerdere – voor de Veluwe meer zeldzame - habitattypen voorkomen zoals het hardhoutooibos (H91F0). De gebieden waar deze bostypen mogelijk voorkomen willen we beter inventariseren zodat we scherper in beeld hebben welke waarden hier voorkomen.	
Mbo61	Wet natuurbescherming – houtopstanden	De herplantplicht die voortkomt uit de Wet natuurbescherming is in sommige gevallen een knelpunt voor de kwaliteit van de habitatbossen, met name binnen open ruimtes in de oude eikenbossen (H9190). De herplantplicht is hier in sommige gevallen strijdig met de natuurlijke kenmerken en instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000.	
Mbo62	Verantwoording ontwikkeling en aftakeling oude eikenbossen in open kwalificerend habitat	"Uitbreiding van oude eikenbossen (H9190) vindt hoofdzakelijk plaats buiten het bos, ten koste van open kwalificerende habitats, met name wanneer dit eikenstrubbenbossen moeten worden. Daarnaast zullen, als gevolg van natuurlijke successie, soms oude eikenbossen lokaal verdwijnen. Er zal nader uitgewerkt moeten worden hoe we deze interne verschuivingen tussen habitattypen wegen in het perspectief van de Veluwe-brede Natura 2000-doelen voor de verschillende kwalificerende habitats. Hierbij moeten we enerzijds het halen van de (uitbreidings)doelen voor de verschillende habitats borgen, maar anderzijds voldoende recht doen aan de dynamiek en veranderlijkheid van de natuurlijke systemen op de Veluwe."	
Mbo63	Verhogen doelmatigheid van faunabeheer en -beleid i.r.t. Natura 2000-doelen	De provincie zal in overleg treden met de Faunabeheereenheid over de vraag hoe het behalen van de Natura 2000-doelen en het herstelprogramma beter ingebed kunnen worden in het huidige faunabeheer (zie ook § 6.2.6 Regionaal verlagen omvang wilde hoefdierpopulaties). Een belangrijk onderdeel hiervan is het formuleren en evalueren van de doelen aan de hand van het effect van de hoefdierpopulaties op de Natura 2000-doelen. Invulling, bijsturing en monitoring van het faunabeheer op de Veluwe wordt bij voorkeur zoveel mogelijk gedaan op basis van de effectmonitoring uit het netwerk graasdrukmonitor van de Faunabeheereenheid Gelderland. Daarnaast worden de gewenste voorjaarstanden uit het huidige faunabeheerplan in de praktijk niet gehaald. Dit komt omdat het daarvoor benodigde afschot niet wordt gerealiseerd, zowel qua aantallen als de verdeling over mannelijke en vrouwelijke dieren en gewichts- en leeftijdsklassen. Ook hier kijkt de provincie samen met de Faunabeheereenheid naar wat nodig is om het beoogde afschot wel te halen. Dit kan gaan over de organisatorische aspecten van het faunabeheer, maar mogelijk ook over de methodes om het afschot te realiseren.	
Mbo64	Uitwerken financiële compensatie houtoogstbeperkingen voor boseigenaren	De houtoogstbeperkingen in het kwalificerend habitat en als gevolg van de herstelmaatregelen hebben financiële consequenties voor boseigenaren. We willen hier op een zorgvuldige en billijke manier mee omgaan. Hoe we deze compensatie vorm gaan geven dient nader uitgewerkt te worden.	
Mbo65	Beoordelen bosbeheeractiviteiten in leefgebied samen met eigenaren	De provincie wil in gesprek met bosbeheerders over maatregelen die mogelijk problemen opleveren voor de duurzame instandhouding van de VHR-soorten op de Veluwe. In de aanloop naar het nieuwe beheerplan zal beoordeeld moeten worden of beperkingen noodzakelijk zijn.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo66	Voorlichting particulieren met vliegend hert in tuin	Ook binnen bebouwde gebieden kan vliegend hert voorkomen. De dieren zullen de tuinen voor een deel vanuit aanliggende biotopen bezoeken, maar een deel plant zich ook daadwerkelijk in deze tuinen voort, in de aanwezige eiken of in de bielzen die voor de tuinaanleg gebruikt zijn. Om te zorgen dat tuineigenaren zorgvuldig omgaan met deze populaties en met de structuren waar deze populaties van afhankelijk zijn, zal de provincie een gerichte informatiecampagne organiseren.	
Mbo67	Toetsen brandveiligheidsplannen	Voor verschillende delen van de Veluwe worden brandveiligheidsplannen geformuleerd. Deze moeten getoetst worden aan de Natura 2000-doelen en dit herstelprogramma om te zorgen dat uitvoering van deze plannen niet ten kosten gaat van het behalen van de Natura 2000-doelen. Hierbij moet niet enkel worden gekeken naar de inrichting van het terrein, maar tevens naar de logistiek van eventuele brandbestrijding en te gebruiken blusmiddelen. Wanneer er knelpunten optreden tussen de brandveiligheid en de Natura 2000-doelen voor de bossen op de Veluwe kijkt de provincie in overleg met de boseigenaar en de veiligheidsregio naar mogelijke oplossingen.	
Mbo68	Voorlichting kleinere boseigenaren	Om te zorgen dat alle eigenaren met kwalificerend boshabitat in bezit zich voldoende bewust zijn van de waarden en het noodzakelijke beheer in deze bossen, zal de provincie een gerichte informatiecampagne organiseren.	
Mbo69	Lerend netwerk en ondersteuning experts	Samen met de beheerders wil de provincie onderzoeken voor welke onderwerpen er behoefte is aan delen van kennis en ervaringen, en in welke vorm dit het beste kan. Daarbij is ook aandacht voor het oprichten van groepen experts voor diverse onderwerpen, die beheerders kunnen ondersteunen bij het uitwerken van beheer- en inrichtingsmaatregelen.	
Mbo70	Uitwerken en uitvoeren monitoring binnen de Grote Eenheid Natuur	Momenteel is onvoldoende in beeld hoe de ontwikkeling van de boshabitats en daaraan gebonden soorten zich ontwikkelen binnen de GEN. Voor de gehele GEN dient daarom structurele en systematische monitoring plaats te vinden van de bossen en de aan de boshabitattypen gelieerde soorten. Wanneer (1.) kenmerkende soorten van een bepaald habitatype verdwijnen en/of (2.) de oppervlakte bos dat als habitat gekwalificeerd kan worden afneemt, dient te worden ingegrepen.	
Mbo71	Beoordelen effecten landbouwkundig gebruik binnen Natura 2000 begrenzing	Binnen de Natura 2000 begrenzing Veluwe liggen percelen die landbouwkundig in gebruik zijn, maar die geen onderdeel zijn van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Deze percelen zijn niet geëxclaveerd als Natura 2000- gebied en daarom maken zij geen onderdeel uit van het overgangsgedebied van Natura 2000 Veluwe. Er zal een analyse worden gedaan van de ligging van deze percelen en de mate van impact van het gebruik van deze percelen op het realiseren van de instandhoudingsdoelen.	
Mbo72	Monitoring en evaluatie maatregelen 'Herstel Historische boscomplexen' en 'herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplexen'	De maatregelen 'Herstel historische boscomplexen' en 'Herstel (en uitbreiding) strubbenboscomplexen' zijn maatregelen met veel impact voor boseigenaren, o.a. door de noodzakelijke bosomvorming en het uitfasen van de houtoogst. Daarom worden de effecten van de maatregel zorgvuldig gemonitord en na tien jaar geëvalueerd. Wanneer de monitoringsresultaten daar aanleiding toe geven, wordt de maatregel aangepast. Deze monitoring wordt verder uitgewerkt in het monitoringsplan voor de Veluwe.	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo73a	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	50,8
Mbo73b	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo73c	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst	
Mbo73d	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Vakken lariks, Douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos	
Mbo73e	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo73f	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel-en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart	
Mbo73g	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo73h	Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor winteraik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo74a	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex, binnen de gehele maatregelbegrenzing, inclusief MBO74i (aansluitend op infrastructuur nog zichtbaar op topografische kaarten 1960-70). Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	2.898,0
Mbo74b	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief open ruimtes (incl. Mbo74i). Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo74c	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst	
Mbo74d	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Vakken lariks, Douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos (incl. Mbo74i).	
Mbo74e	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten) (incl. Mbo74i).	
Mbo74f	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel-en) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo74g	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - spontaan laten doorontwikkelen zonder ingrijpen in de boomlaag (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
Mbo74h	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor winteraik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo74i	Herstel historisch boscomplex Kroondomein	Aanvullende houtoogstbeperking conform SNL N15.02 (met uitzondering van inliggend kwalificerend habitat, deze valt onder de reguliere houtoogstbeperking). Maatregel is gericht op het vergroten van ruimte voor veroudering en aftakeling van bos en zodat de gebieden bijdragen aan het robuuster maken van de oude malebossen op het Kroondomein en het versterken van de verbinding en ruimtelijke samenhang van de gegroepeerd liggende oude (malen)bossen van de oostelijke stuwwal: Vierhoutherbos, Gortelse bos, Meervelderbos, Uddeler heegde, Elspeterbos, Wieselse bos, Hoog Soerensebos en Dalkenschoten.	2.289,0
Mbo75a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	238,0
Mbo75b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo75c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo75d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo75e	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos	Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo75f	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos	Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na)verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar).	
Mbo76a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begraasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	122,0
Mbo76b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo76c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo76d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos	Uitfaseren van houtproductie/houtoogst.	
Mbo76e	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos	Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo76f	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos	Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na)verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar).	
Mbo77a	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch boscomplex. Herstel is gericht op ontwikkelen naar groter wordend aandeel inheems (loof)bos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	181
Mbo77b	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Planmatig verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, en verjonging van: lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeiende naaldhoutsoorten binnen de bosvakken inclusief	

Nummer	Naam	Omschrijving	Opp. (ha)
		open ruimtes. Lanen en/of bijzondere solitaires desgewenst sparen.	
Mbo77c	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Uitfaseren van houtproductie/ houtoogst.	
Mbo77d	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Vakken lariks, Douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten oogsten, gericht op omvorming naar inheems loofbos.	
Mbo77e	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Aanwijzen oudere bomen/vakken van lariks, douglas, hemlockspar en andere snelgroeïende naaldhoutsoorten behouden en laten aftakelen (als nestgelegenheid en bron voor dik dood hout en grote wortelkluiten).	
Mbo77f	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Delen van omgevormde vakken herstellen naar permanente grazige of heide-achtige open ruimtes of corridors met (mantel-) zoomvegetaties en recreatief medegebruik, met name langs oude infrastructuur en/of op (voormalige) heide klasse 1 en 2 volgens de historische (TMK) kaart.	
Mbo77g	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Grovedennen- en fijnsparbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo77h	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Delen beheersmatig veiligstellen als leefgebied voor wintereik, rekening houdend met natuurlijke verjonging in dennenbossen en/of heide-achtige open ruimtes, eventueel met tijdelijk raster.	
Mbo77i	Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo78a	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos	Uitwerken plan van aanpak voor herstel historisch strubbenboscomplex, gericht op (begrasde) opslag in de heide en de vorming van eikenclusters en nieuw strubbenbos. Plan van aanpak is inclusief fasering, begroting en concreet uitvoeringsplan.	228,0
Mbo78b	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos	Veiligstellen van brede zone van heide rond huidig strubbenbos - in balans met de natuurwaarden van het open landschap -gericht op spontane vestiging en doorgroei van eik en berk (t.b.v. Draaihals) voor uitbreiding en verdichting van strubbenbos.	
Mbo78c	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos	Opslag van groveden, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in het open landschap planmatig en structureel (blijvend) verwijderen.	
Mbo78d	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos	Uitfaseren van houtproductie/ houtoogst.	
Mbo78e	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos	Grovedennenbossen - ongeacht leeftijd en structuur - overwegend spontaan laten doorontwikkelen (als kiembed voor loofhoutverjonging, bron van dood hout en wortelkluiten en leefgebied Zwarte Specht).	
Mbo78f	Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos	Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik planmatig verwijderen/bestrijden uit gehele maatregelgebied; (na)verjonging periodiek bestrijden (elke 5-8 jaar).	
Mbo 79	Regionaal verlagen omvang wilde hoefdierpopulaties	De landschapsbrede en permanent hoge graas- en wroetdruk op de Veluwe vormen een knelpunt voor de kwaliteit van de habitatbossen en voor de klimaatbestendigheid en weerbaarheid tegen verdere bodemverzuring van zowel de habitatbossen als de bossen daarbuiten die o.a. leefgebied vormen voor vliegend hert, wespindief en zwarte specht. Deze maatregel dient te worden uitgevoerd onder regie van de Faunabeheereenheid Gelderland en op een schaal die aansluit op de omvang van het leefgebied van de wilde hoefdieren en op de organisatie en uitvoering van het faunabeheer. De regionale verlaging van de omvang van de wilde hoefdierpopulaties kan zo veel mogelijk gebeuren binnen de terreinen van eigenaren die het knelpunt van een hoge graas- en wroetdruk het sterkst ervaren.	

Bijlage 8: Kaarten houtoogstbeperkingen en -verbod

Kaart deelgebied 1: Petrea-De Dellen-Welna

Kaart deelgebied 2: ASK 't Harde-Wezepse heide

Kaart deelgebied 3: Elspeets Heide-Vierhouten

Kaart deelgebied 4: Leuvenumse Bos-Hulshorsterzand

Kaart deelgebied 5: Kroondomein Het Loo-Tongerense Heide

Kaart deelgebied 6: Ermelose Heide-Staverden-Houtdorperveld

Kaart deelgebied 7: Speulder- en Sprielderbos-Kootwijkerveen

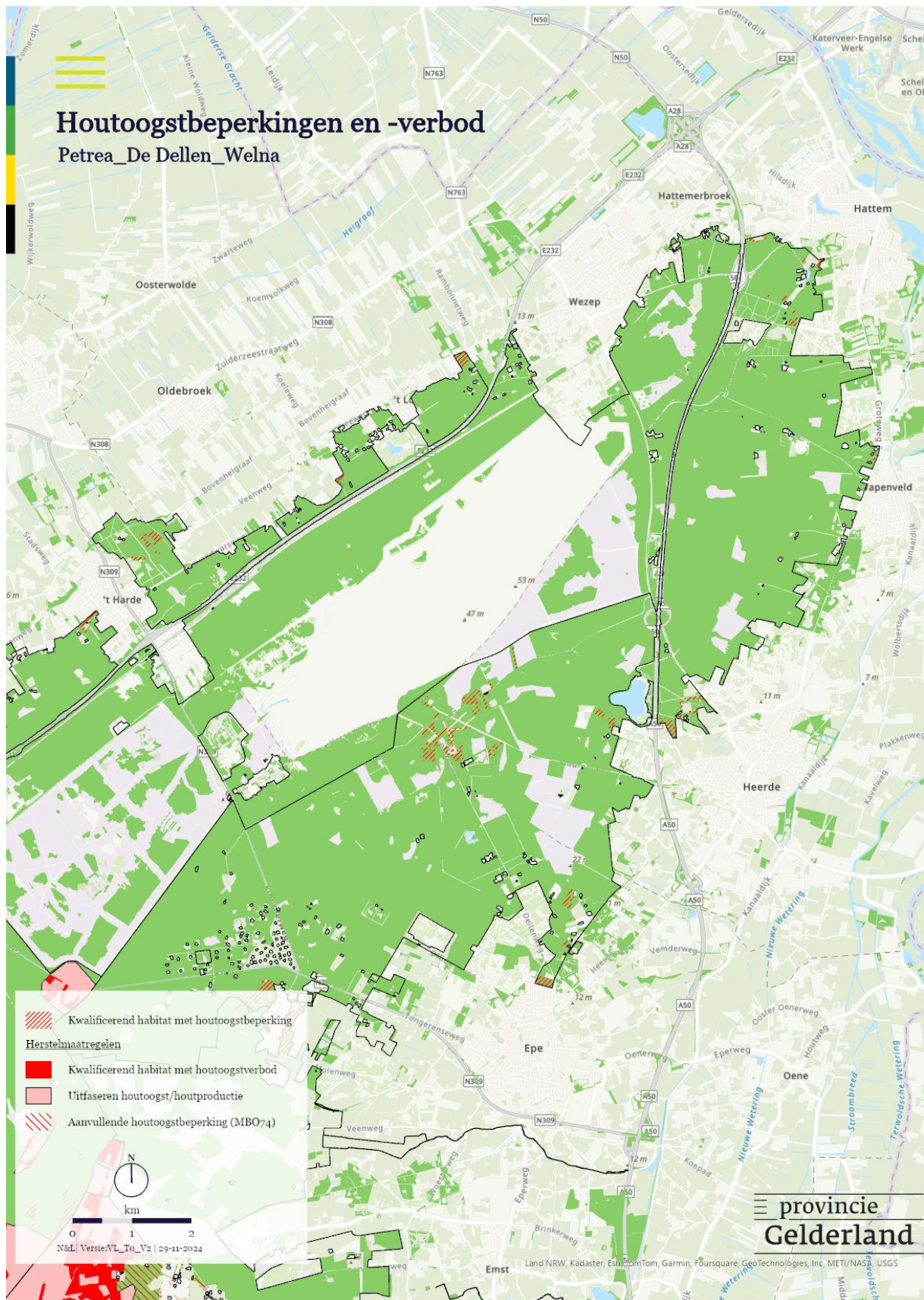
Kaart deelgebied 8: Kootwijkerzand-Harskamp-Spelderholt

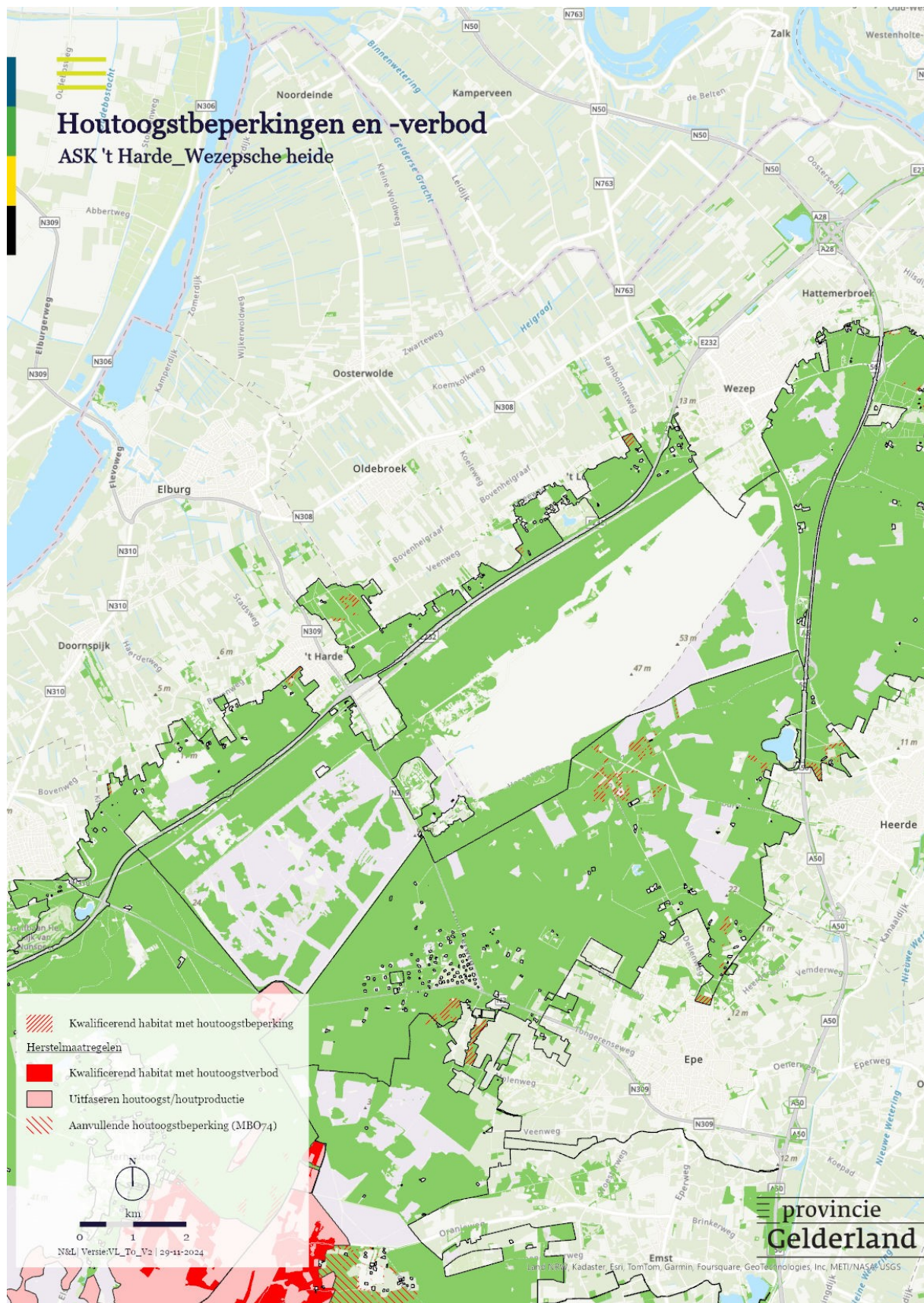
Kaart deelgebied 9: Veluwezoom-Deelerwoud-Loenense Bos

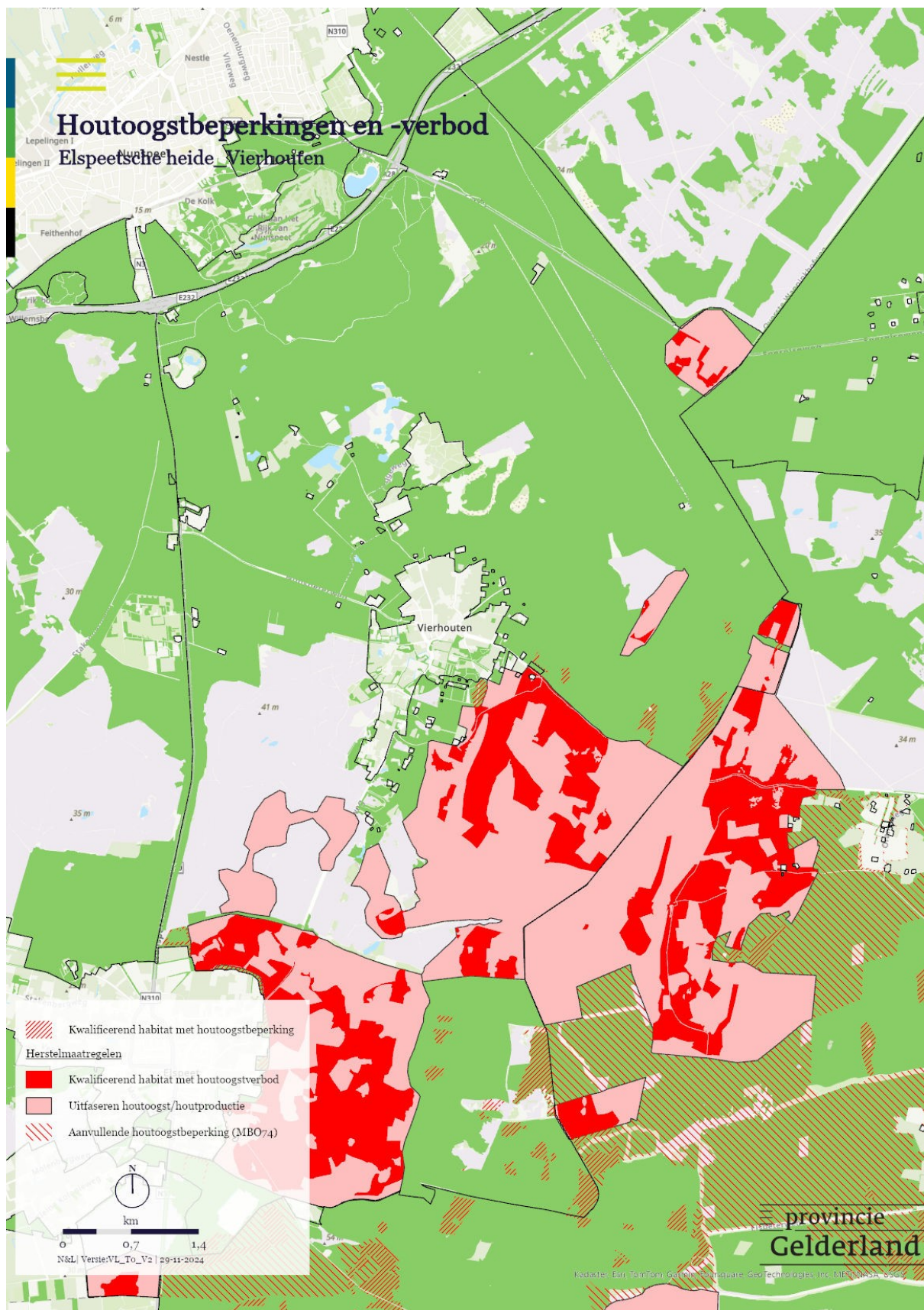
Kaart deelgebied 10: NP De Hoge Veluwe eo

Kaart deelgebied 11: Wekeromse Zand-Planken Wambuis

Kaart deelgebied 12: Quadenoord-Wolfhezerheide-Warnsborn

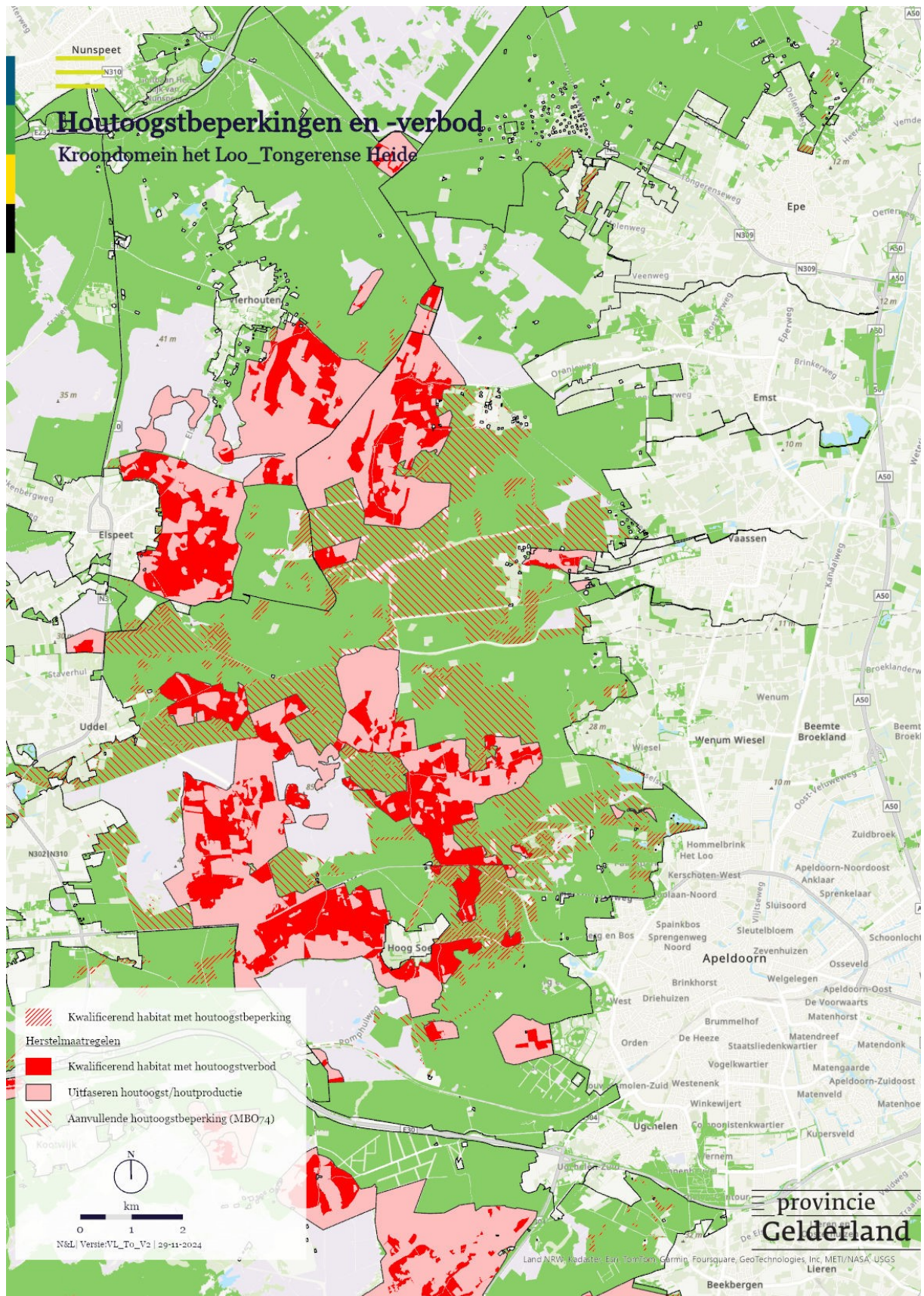

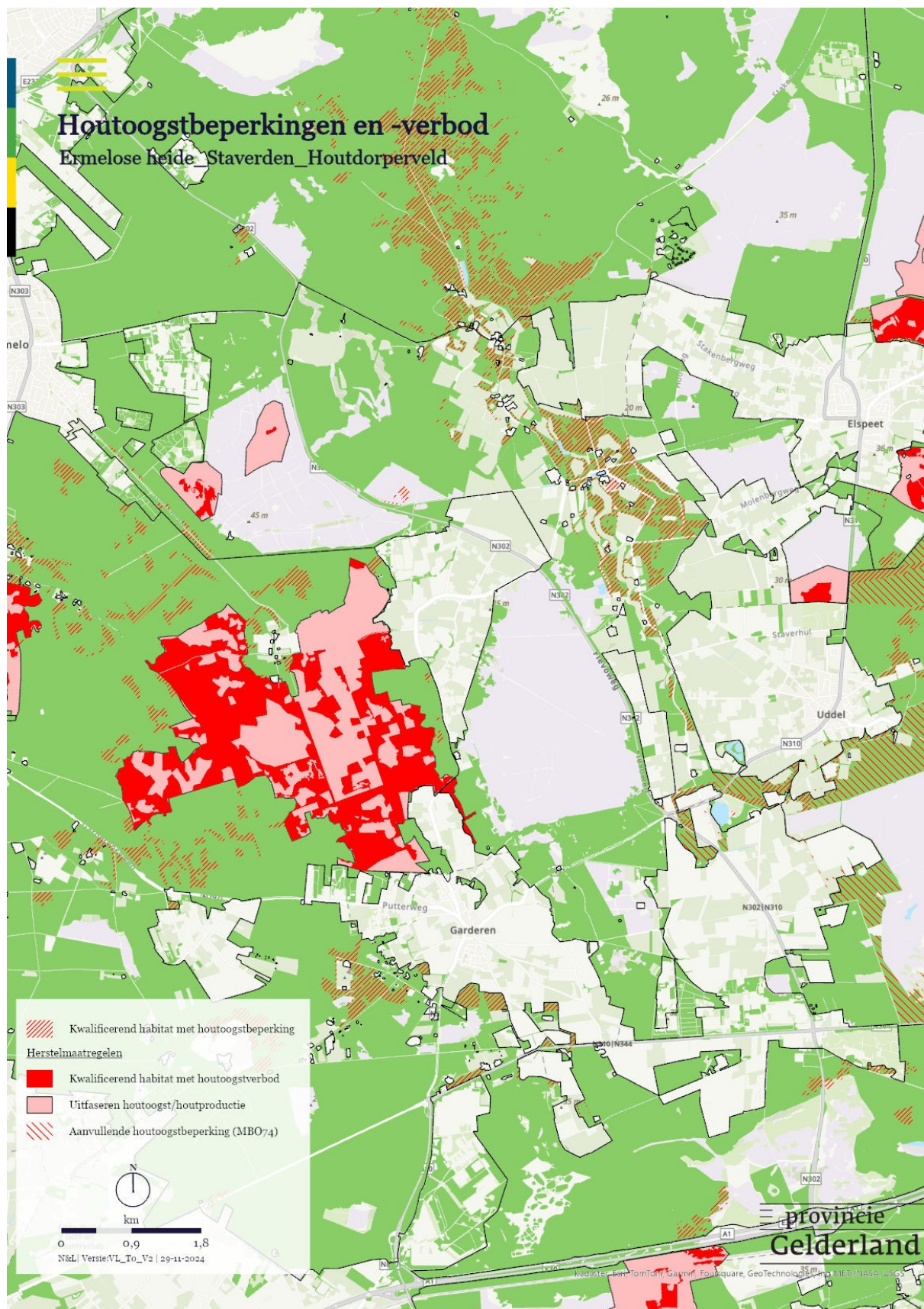
Houtoogtbeperkingen en -verbod
Leuvenumse bos, Hulsthorsterzand

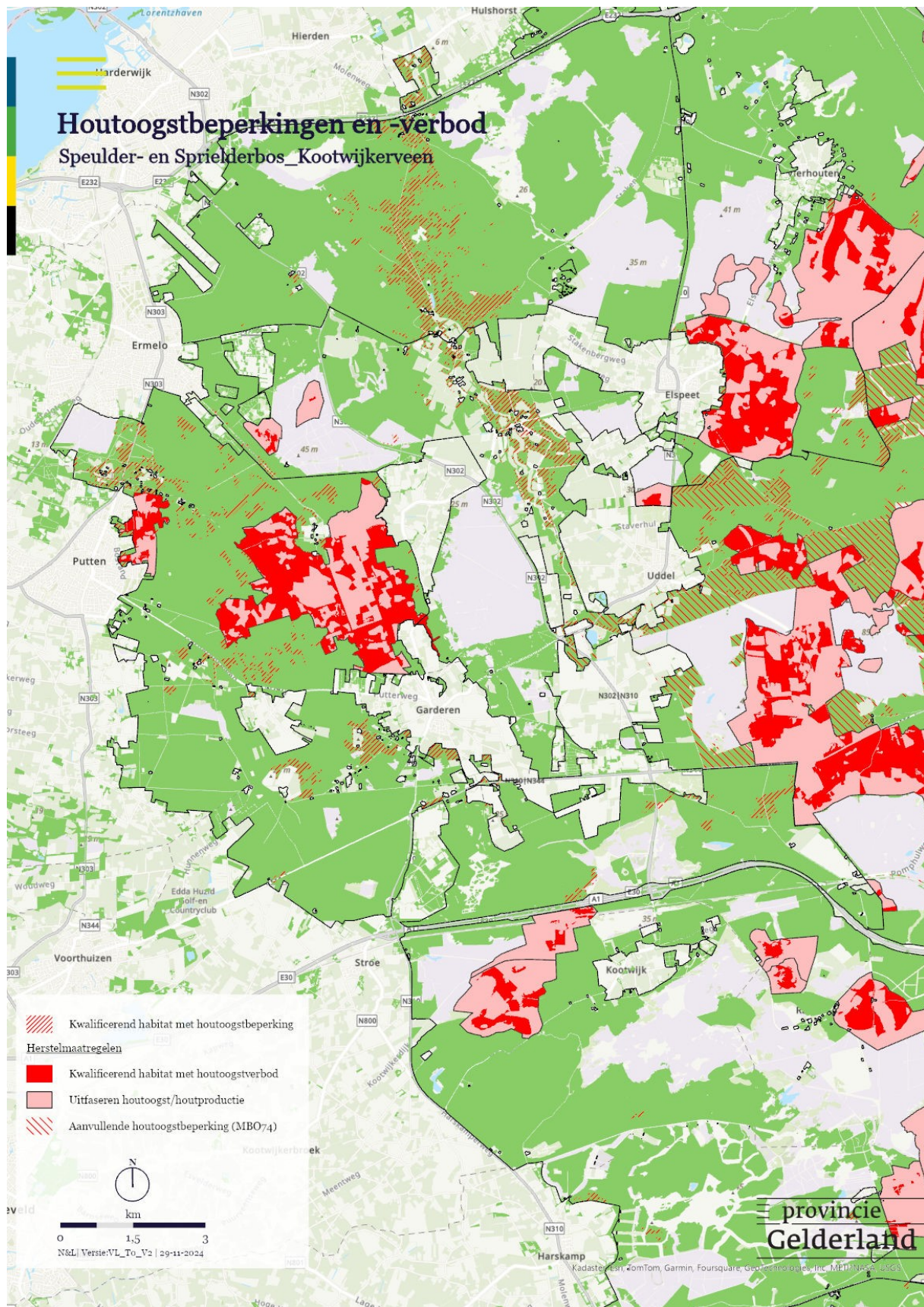
The map displays various land parcels categorized by their wood management status. A legend in the bottom left corner defines the categories:

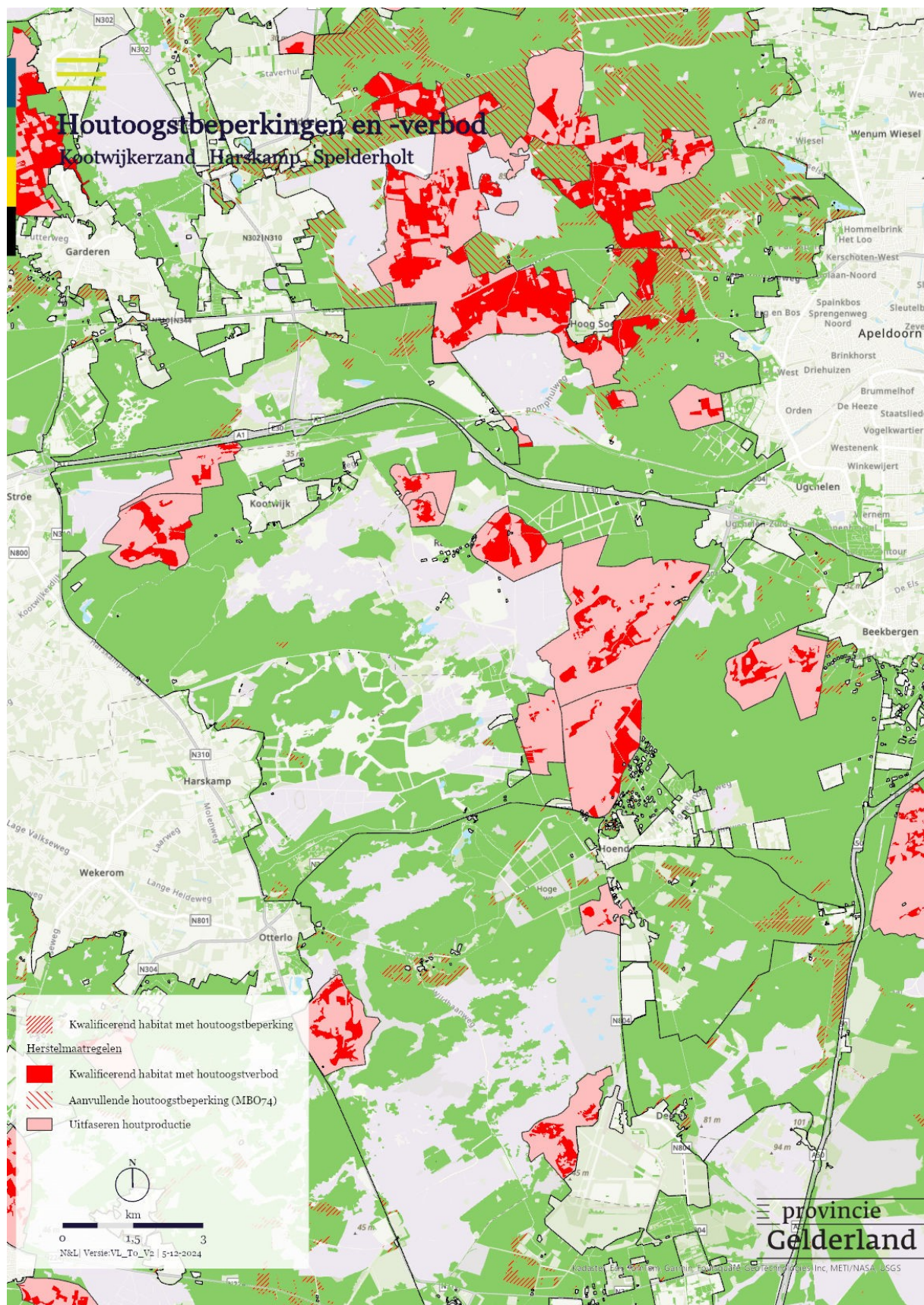
- Kwalificerend habitat met houtoogtbepierking (Herkstelmaatregelen) - Indicated by orange diagonal hatching.
- Kwalificerend habitat met houtoogtverbod - Indicated by solid red color.
- Uitfaseren houtoogst/houtproductie - Indicated by light pink color.
- Aanvullende houtoogtbepierking (MBO74) - Indicated by dark red diagonal hatching.

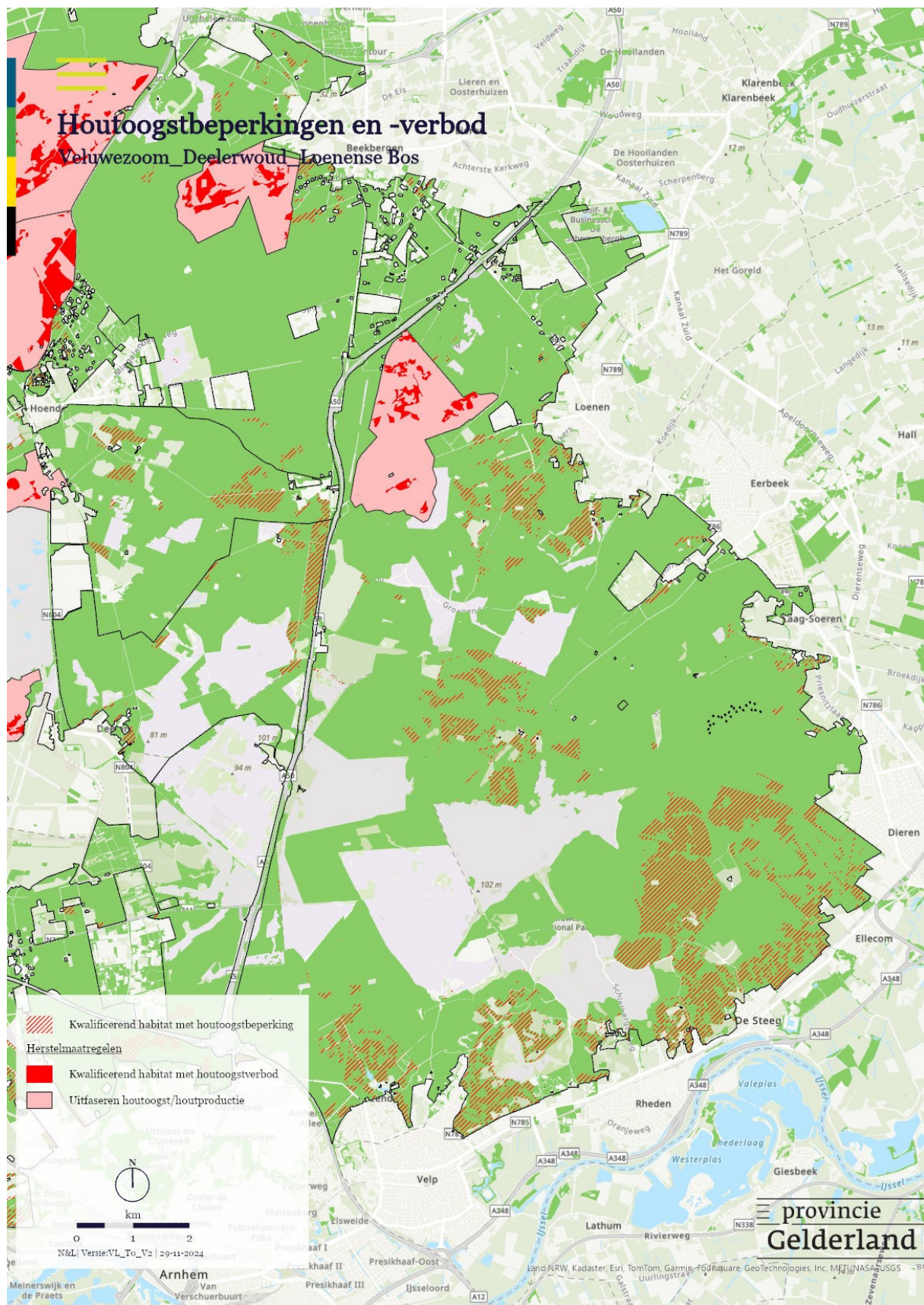
The map includes geographical features such as Veluwemeer, Lorentshaven, and surrounding areas like Hierden, Ermelo, and Uddel. It also shows major roads (N306, N302, N310) and a scale bar from 0 to 2 km. The source is cited as Kadaster, Esri, TomTom, Garmin, DeLorme, IGN, Esri, Mapbox, Swisstopo, GEBCO, NOAA, USGS.

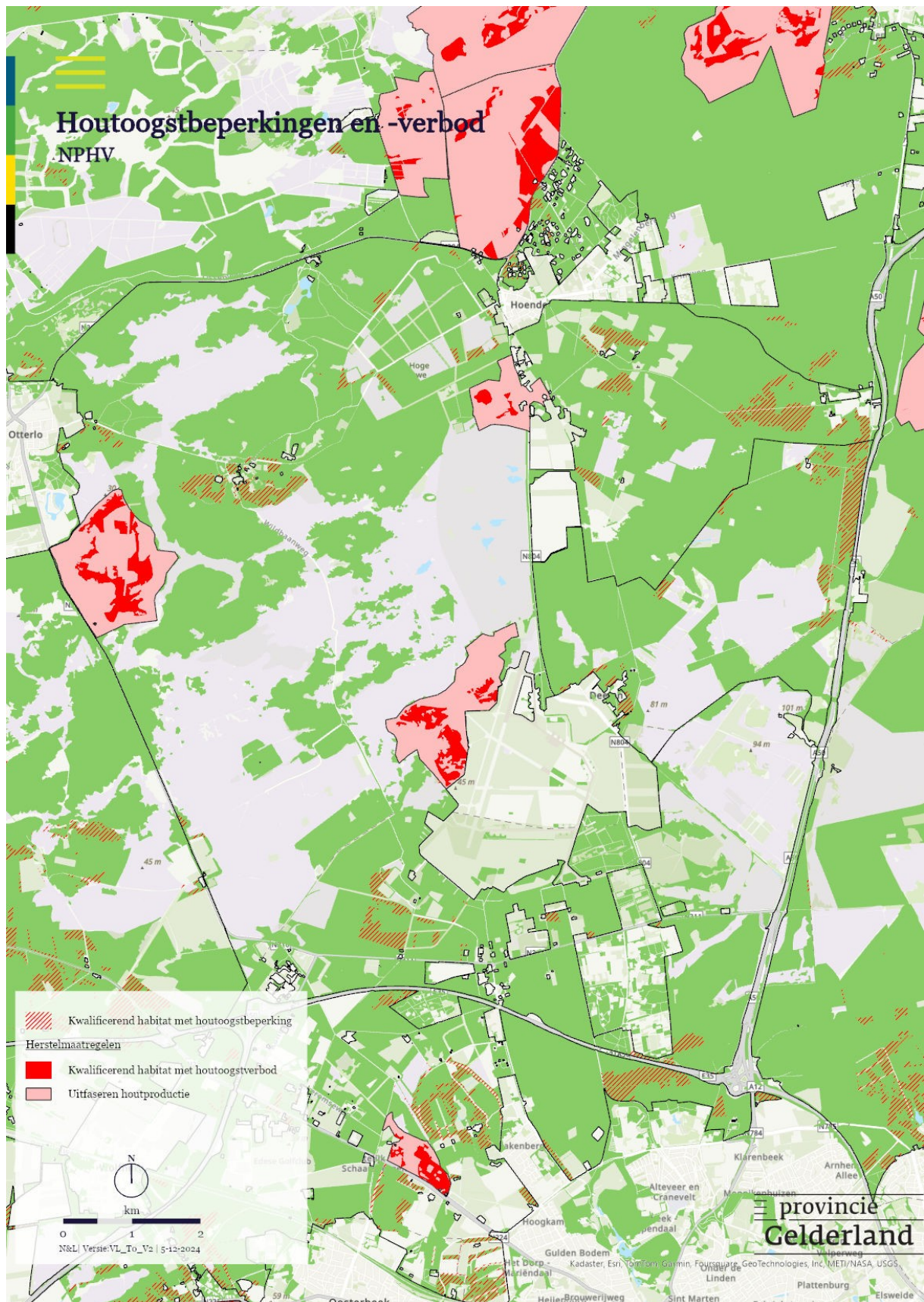

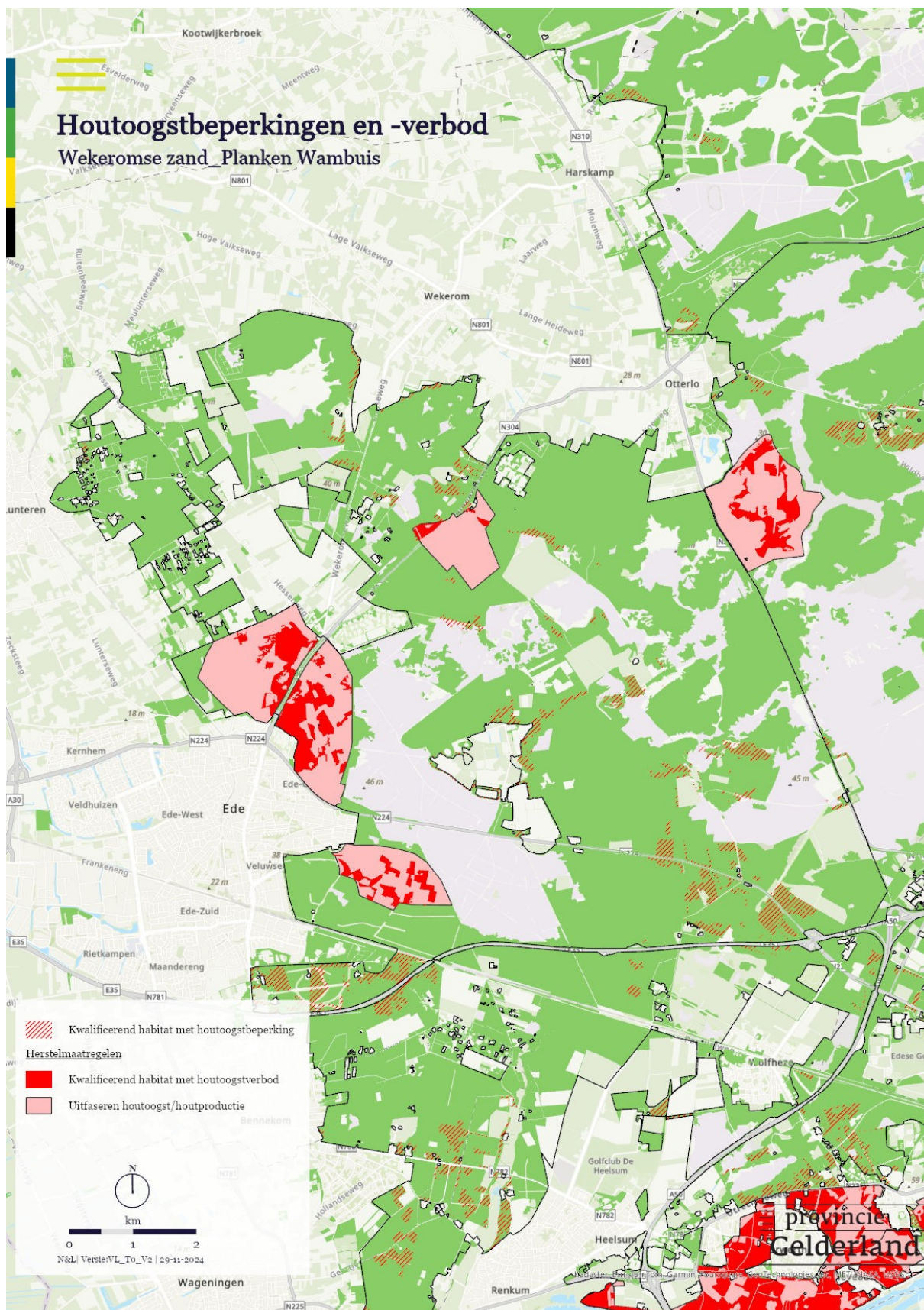

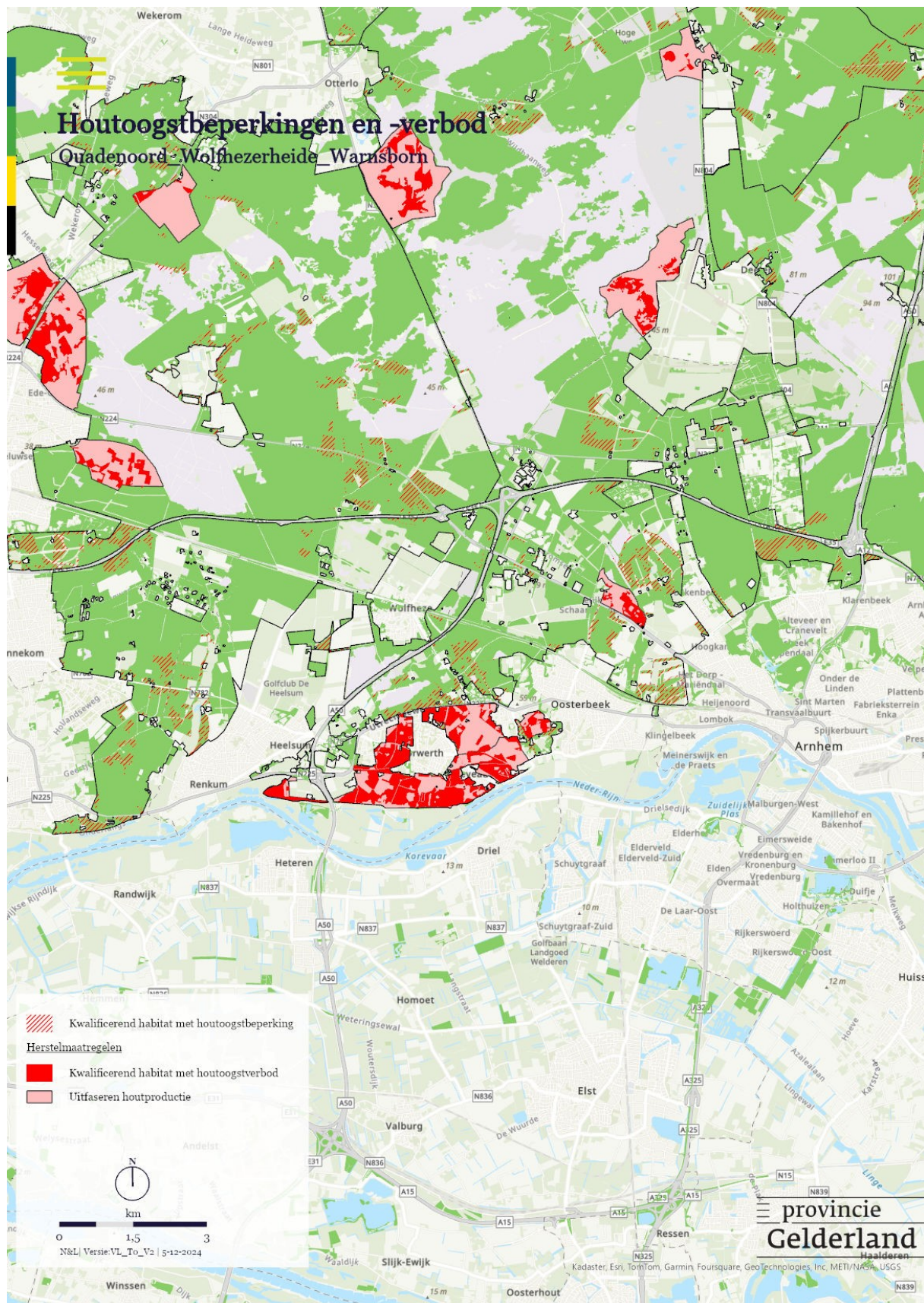

Bijlage 9: (Nieuw) aangepaste werkwijze berijden boshabitats

Werkwijze berijden van de bosbodem in kwalificerend boshabitat ten behoeve van het uitslepen van rondhout

De bosbodem in kwalificerend habitat met een houtoogstbeperking mag worden bereden ten behoeve van het uitslepen van rondhout wanneer aan alle onderstaande voorwaarden wordt voldaan:

1. Er wordt enkel gereden met bosbouwtrekkers of andere machines inclusief trekgewicht met een maximale bodemdruk van 0,5 kg/cm².
2. Er wordt gewerkt met vaste rijroutes door de opstanden met een minimale afstand hart tot hart van 40 m waarover het hout naar de bosweg gereden wordt. Daarmee wordt maximaal 10% van de bosoppervlakte bereden (bij een breedte van het pad van 4 m). De rijroutes worden vastgelegd met gps. Om te voorkomen dat nieuwe routes worden aangelegd wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van (delen) van aanwezige dunningspaden of rijroutes (in beeld gebracht via o.a. de AHN). Kwetsbare terreindelen worden bij het neerleggen van de routes ontzien.
3. Er wordt uitsluitend kwaliteitshout geoogst. Kwaliteitshout komt uit stammen die de specifieke kwaliteit hebben (m.n. dikte, sterkte en vrij van noesten en andere tekortkomingen in het kader van houtkwaliteit) om verwerkt te worden in specifieke duurzame toepassingen zoals bouwconstructies, meubelhout, muziekinstrumenten en scheepsbouw. Hout dat maximaal kan worden toegepast als brandhout, houtvezelplaten, biomassa of kisthout is – binnen deze definitie - géén kwaliteitshout en wordt niet geoogst. Er worden alleen hele stammen geoogst en al het top- en takhout blijft achter in het bos.
4. Het uitslepen vindt alleen plaats onder gunstige weersomstandigheden. In geval van zeer droge en zeer natte omstandigheden zal het uitslepen niet plaatsvinden. Zeer droge omstandigheden worden gedefinieerd als een neerslagtekort van 200 mm of meer. Zeer natte omstandigheden definiëren we als die toestand waarbij ook houtafvoer over de boswegen en -paden wordt stilgelegd. Als vuistregel wordt gehanteerd dat na een periode van gemiddelde neerslaghoeveelheden er minimaal drie dagen wordt gewacht voordat de bosbodem wordt bereden

Bovenstaande werkwijze evalueren we binnen de evaluatie van het Natura 2000 beheerplan (inclusief de herstelprogramma's).

Figuur 1

Voorbeeld van het type bosbouwtrekker waarmee gewerkt mag worden (Foto: Kroondomein Het Loo)

Bijlage 10. Was-Wordt tabel wijzigingsbesluit

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
1	Inhoudsopgave		Toegevoegd: bijlage 9 Aangepaste werkwijze berijden boshabitat	Met een aangepaste werkwijze is berijden van de bosbodem in de kwalificerende boshabitats met een houtoogstbeperking wel mogelijk. Zie voor een onderbouwing hierop § 2.3.2 wijzigingsbesluit)
2	Samenvatting	Naast houtoogst zijn ook het berijden van de bosbodem, bodembewerking, aanplant met niet-autochtoon plantmateriaal en grootschalige laanverjonging in kwalificerend boshabitat niet meer toegestaan	Naast houtoogst zijn bodembewerking, aanplant met niet-autochtoon plantmateriaal en grootschalige laanverjonging in kwalificerend boshabitat niet meer toegestaan. Voor het berijden van de bosbodem in kwalificerend boshabitat zijn randvoorwaarden opgenomen	Een ecologisch gelijkwaardig alternatief van het berijdingsverbod zal zich moeten richten op het voorkomen van verslechtering van de boshabitats. De aangepaste werkwijze in boshabitats met een houtoogstbeperking is een ecologisch gelijkwaardig alternatief voor het berijdingsverbod. Zie voor onderbouwing § 2.3.2 wijzigingsbesluit)
3	5.2.6		Toegevoegd: Als onderdeel van de herstelmaatregel MBO74 ‘Herstel historisch boscomplex Kroondomein’ is ook een aanvullende houtoogstbeperking opgenomen in jongere grovedennenbossen die rondom en tussen de verschillende oude loofboscomplexen op het Kroondomein liggen	De aanvullende houtoogstbeperking is gelegen op locaties waar deze bijdraagt aan het vergroten van het areaal en/of het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande habitatbossen. Zie voor onderbouwing § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw] wijzigingsbesluit.
4	5.2.10		Toegevoegd: Mbo79 Regionaal verlagen omvang wilde hoefdierpopulaties	Technische wijziging: De maatregel stond wél in het herstelprogramma (§ 6.2.6), maar had geen nummer en was niet opgenomen in de maatregeltabel. Dat is met deze wijziging gecorrigeerd.
5	6.1.2 lid 3 Uitzondering houtoogstbeperking en houtoogstverbod en vrijstelling van vergunningsplicht:		Toegevoegd: g. Afvoer van houtige biomassa ten behoeve van de invulling van de algemene zorgplicht in het kader van boomveiligheid, wanneer het houtoogstverbod of de houtoogstbeperking een effectieve en redelijke invulling van het boomveiligheidsbeheer belemmerd als gevolg van het aanwezige reliëf.	Op locaties met steile hellingen direct langs de openbare weg geeft het houtoogstverbod en de houtoogstbeperking onvoldoende ruimte voor zorgvuldig, verantwoord en uitvoerbaar boomveiligheidsbeheer. Op deze locaties staan soms onstabiele bomen die soms proactief verwijderd moeten worden. Zowel gevelde als spontaan gevallen Bomen kunnen over de weg vallen en kunnen door de steile helling niet goed verwerkt worden in het naastliggende bos zonder dat hierbij het risico optreedt dat de stammen terug de weg op rollen. De vrijkomende biomassa bij het boomveiligheidsbeheer

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
				mag dus enkel worden afgevoerd wanneer er geen redelijk alternatief is voor het in de directe nabijheid van de locatie achterlaten van de gevelde bomen. We verwachten dat deze situatie in een minimaal aantal situaties voor zal komen en daardoor geen significant negatief effect heeft op het realiseren van de Natura 2000 doelen.
6	6.1.2 lid 4.a Berijden van bosbodem is niet toegestaan, Uitzondering hierop en wel toegestaan (dus niet-vergunningsplichtig) is:		Toegevoegd: - Het berijden van de bosbodem ten behoeve van brandbestrijding, of tot maximaal 15 m vanaf een padrand voor het vellen van gevaarzettende bomen of anderszins opheffen van gevaarlijke situaties na een calamiteit. - Het berijden van de bosbodem ten behoeve van het onderhoud van ingelegene andere ecologisch of archeologisch/cultuurhistorisch waardevolle elementen, zoals leemkuilen en grafheuvels, wanneer bij het uitvoeren van dit onderhoud gebruik wordt gemaakt van een vaste route die wordt gemarkeerd in het terrein en die bij iedere onderhoudsronde opnieuw wordt gebruikt, zodat wordt voorkomen dat een groot deel van de oppervlakte alsnog bereden wordt. Daarnaast wordt er passend materieel gekozen of worden er voorzorgsmaatregelen genomen om het risico op een sterke mate van bodemverdichting te beperken. - Het berijden van de bosbodem ten behoeve van de afvoer van geschoten wild na populatiebeheer, wanneer hierbij gebruikt gemaakt wordt van vervoermiddelen met een beperkte bodemdruk (bijv. fourwheeldrive personenauto met een gewicht tot maximaal circa 2500 - 3000 kg, inclusief plaatwerk en opbouw). - Het berijden bosbodem ten behoeve van het uitslepen van geoogst rondhout, wanneer volledig wordt gewerkt conform de	Toegevoegd om noodzakelijk regulier beheer bij brand, onderhoud cultuurhistorische elementen en populatie beheer mogelijk te maken. Daarnaast is een uitzondering toegevoegd voor het berijden van de bosbodem in boshabitat met een houtoogstbeperking. Een ecologisch gelijkwaardig alternatief van het berijdingsverbod zal zich moeten richten op het voorkomen van verslechtering van de boshabitats. De aangepaste werkwijze in boshabitats met een houtoogstbeperking is een ecologisch gelijkwaardig alternatief voor het berijdingsverbod. Zie voor onderbouwing § 2.3.2 wijzigingsbesluit.

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
			‘Werkwijze berijden van de bosbodem t.b.v. het uitslepen van geoogst rondhout’ zoals uitgewerkt in bijlage 9. - Het berijden van de bosbodem ten behoeve van het plaatsen en/of verwijderen van (tijdelijke) wildwerende rasters t.b.v. het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging, wanneer hierbij gebruikt gemaakt wordt van vervoermiddelen met een beperkte bodemdruk."	
7	6.1.2 lid 4.b Bodembewerking (beroering van de minerale grond) is niet toegestaan. Uitzondering hierop en wel toegestaan (dus niet-vergunningsplichtig) is:		Toegevoegd: Het maken van gaten ten behoeve van het plaatsen van (tijdelijke) wildwerende rasters voor . het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging.	Technische wijziging: Na de vaststelling van het huidige herstelprogramma Bossen Natura 2000 Veluwe (mei 2023) hebben we tijdens de uitvoering van het herstelprogramma geconstateerd dat het verbod op het bewerken van de bosbodem er voor zorgt dat het plaatsen van (tijdelijke) wildwerende rasters vergunningplichtig is geworden. Dit is echter een maatregel die in veel gevallen noodzakelijk zal zijn voor het uitvoeren van herstelmaatregelen. Het plaatsen van (tijdelijke) wildwerende rasters t.b.v. het verkrijgen van inheemse loofbosverjonging is daarom toegevoegd als uitzonderingsgrond.
8	6.2	Als gevolg van de herstelmaatregelen in dit herstelprogramma wordt aanvullend ca. 5.700 ha aangewezen als uitbreidingslocatie voor deze bossen, dat is 10% van het huidige bosareaal op de Veluwe. De habitatbossen en de uitbreidingslocaties tezamen vormen 3,5 % van het landelijk bosareaal in Nederland.	Als gevolg van de herstelmaatregelen in dit herstelprogramma wordt aanvullend ca. 5.360 ha aangewezen als uitbreidingslocatie voor deze bossen, dat is 9% van het huidige bosareaal op de Veluwe. De habitatbossen en de uitbreidingslocaties tezamen vormen 3,5% van het landelijk bosareaal in Nederland.	Geen inhoudelijk wijziging van de maatregelen. Bij een deel van de maatregelgebieden is de begrenzing gewijzigd waardoor de oppervlakte van deze maatregelgebieden is afgenomen. Met de aanvullende hutoogstbeperking (Mbo74i) wordt de afname van het areaal gecompenseerd.. Zie voor onderbouwing § 2.2 en tabel 1 wijzigingsbesluit.

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
9	6.2.1	Maatregelgebieden Gortelse bos Mbo8, Meervelderbos Mbo11, Uddeler Heegde Mbo12, Hoogsoerensebos Mbo13, Wieselse bos Mbo14,	“vervallen” Toegevoegd: maatregelgebied Kroondomein Mbo74	De maatregel Kroondomein Mbo74 vervangt de vervallen herstelmaatregelen. De nieuwe maatregelbegrenzing omvat de belangrijkste en ecologisch meest waardevolle kernen van deze maatregelgebieden, maar zijn op delen verkleind (m.u.v. Mbo11 Meervelderbos, welke is uitgebreid). Hierbij zijn met name uitheemse naaldbossen en jonge grovedennenbossen uit de maatregelbegrenzing verwijderd. Deze verwijderde delen worden deels gecompenseerd door het toevoegen van gebieden op het Kroondomein. Aanvullend hierop is daarnaast – voor de resterende compensatie voor de afgenomen oppervlakte bos binnen de herstelmaatregel - een houtoogstbeperking toegevoegd in de niet- kwalificerende bossen. De aanvullende houtoogstbeperking is gelegen op locaties waar deze bijdraagt aan het vergroten van het areaal en/of het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande habitatbossen. Zie voor onderbouwing § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw] wijzigingsbesluit.
10	6.2.1		Toegevoegd: maatregelgebieden: Oud-Soerel Mbo 73, Hoog-Buurlo Mbo77	Deze maatregelgebieden zijn toegevoegd om een deel van het wegvallen van het maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Zie voor onderbouwing § 2.2.14 en § 2.2.18 wijzigingsbesluit.
11	6.2.2	Maatregelgebied Mbo10 Dalkschoten	“vervallen” Toegevoegd: maatregelgebieden Kootwijker Onderbos Mbo75, Kootwijker Bovenbos Mbo76, Otterlose bos Mbo78.	Maatregel Mbo10 gaat in aangepaste vorm op in de nieuwe herstelmaatregel ‘Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein. Zie voor onderbouwing § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw] wijzigingsbesluit. Maatregelgebieden Mbo75 en Mbo 76 zijn toegevoegd om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Zie voor onderbouwing §2.2.16 Mbo75 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos [Nieuw] en §2.2.17 Mbo76

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
				Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos [Nieuw] wijzigingsbesluit. Maatregelgebied Mbo78 is toegevoegd om een deel van het weggefallen maatregelgebied op de Hemelse berg (MBo44) te compenseren. Zie voor onderbouwing §2.2.19 Mbo78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos [Nieuw] wijzigingsbesluit.
12	Bijlage 2: Kaarten locaties boshabitats oude- eikenbossen en beuken- eikenbossen met hultst		Kaarten locaties boshabitats oude- eikenbossen en beuken- eikenbossen met hultst gebaseerd op actuele To habitattypen kaart	Technische wijziging: de locaties van de habitats zijn conform de actuele versie van de To habitattypenkaart .
13	Bijlage 4: Herstelmaatregelen per deelgebied		Toegevoegde tekst: Een vervolgproces met boseigenaren heeft er toe geleid dat er ten opzichte van de eerste versie Herstelprogramma Bossen (mei 2023) enkele maatregelgebieden zijn samengevoegd in één maatregelgebied, nieuwe maatregelgebieden zijn toegevoegd en de begrenzungen van enkele maatregelgebieden zijn gewijzigd	De wijzigingen in de begrenzing zijn tot stand gekomen op basis van alternatieve voorstellen van de terreineigenaren op de Veluwe. Deze wijzigingen bestaan uit het verwijderen van terreindelen uit de maatregelbegrenzing enerzijds, en anderzijds uit het toevoegen van terreindelen elders om de verwijderde delen te compenseren. De herbegrenzingsvoorstellen van de terreineigenaren zijn overgenomen in dit wijzigingsbesluit wanneer met de herbegrensde herstelmaatregelen tenminste hetzelfde ecologische resultaat wordt behaald als in het huidige vastgestelde herstelprogramma.
14	Bijlage 4	Mbo1: Vierhoutense bos, 532,2 hectare	Mbo1: Vierhoutense bos 512 hectare.	De oostelijke helft van de maatregelbegrenzing is verwijderd. Aan de westzijde van het Vierhousterbos is dit oppervlakte gecompenseerd. De oppervlakte van de maatregel en de hoeveelheid kwalificerend habitat is hierbij nagenoeg gelijk gebleven. Zie voor onderbouwing §2.2.1 MBo1 Herstel historisch boscomplex Vierhoutense bos [Begrenzing gewijzigd], wijzigingsbesluit.
15	Bijlage 4	Mbo8 Gortelse bos;	Maatregelgebieden Mbo8, Mbo10, Mbo11, Mbo12, Mbo13, Mbo14, zijn vervangen door	De maatregel Kroondomein Mbo74 vervangt de vervallen herstelmaatregelen uit het huidige

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
		Mbo10 Dalkschoten -Asselse Veld; Mbo11 Meervelderbos; Mbo12 Uddeler Heegde; Mbo13 Hoog Soerensebos; Mbo14 Wieselsebos; Totaal oppervlakte 3.239,1 hectare	een nieuwe maatregel Mbo74 Kroondomein Oppervlakte: 2.898,0 hectare. Mbo74i: Aanvullende houtoogstbeperking buiten kwalificerend boshabitat, oppervlakte 2.289 hectare	vastgestelde herstelprogramma. De nieuwe maatregelbegrenzing omvat de belangrijkste en ecologisch meest waardevolle kernen van deze maatregelgebieden, maar zijn op delen verkleind (m.u.v. Mbo11 Meervelderbos, welke is uitgebreid). De aanvullende houtoogstbeperking is gelegen op locaties waar deze bijdraagt aan het vergroten van het areaal en/of het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande habitatbossen Zie voor onderbouwing § 2.2.15 Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein [Nieuw] wijzigingsbesluit.
16	Bijlage 4	Mbo22 Speulder-, Sprielder- en Putterbos 1.765,3 hectare	Mbo22 Speulder-, Sprielder- en Putterbos 818,0 hectare	
17	Bijlage 4	Mbo25 Ugchelse bos, 445,0 hectare	Mbo25 Ugchelse bos, 700,0 hectare	Dit maatregelgebied is uitgebreid om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder-Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Zie voor onderbouwing § 2.2.9 Mbo25 Herstel historisch boscomplex Ugchelse bos [Begrenzing gewijzigd] wijzigingsbesluit.
18	Bijlage 4	Mbo26 Hoenderlose bos, 299,2 hectare	Mbo26 Hoenderlose bos, 359,0 hectare	Dit maatregelgebied is uitgebreid om een deel van het weggefallen maatregelgebied in het Speulder-Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Zie voor onderbouwing § 2.2.10 MBo26 Herstel historisch boscomplex Hoenderlose bos [Begrenzing gewijzigd] wijzigingsbesluit.
19	Bijlage 4	Mbo36 Deelense Start, 137,7 hectare Mbo37 Hoog Baarlo, 81,0 hectare	Mbo36 Deelense Start, 175,0 hectare Mbo37 Hoog Baarlo, 69 ha	Mbo36: Dit maatregelgebied is uitgebreid om een deel van de weggefallen maatregelgebieden Hoog Baarlo (Mbo 37) en Hemelse berg (MBo44) te compenseren. Zie voor onderbouwing § 2.2.11 Mbo36 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Deelense start [Begrenzing gewijzigd] wijzigingsbesluit. Mbo 37: Dit maatregelgebied is verkleind door het verwijderen van een smalle strook bos aan de westzijde. Het oppervlakte van de verwijderde delen van het maatregelgebied is volledig gecompenseerd door het uitbreiden en toevoegen van herstelmaatregelgebieden elders (Mbo36 Herstel en uitbreiding

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
				strubbenboscomplex Deelense start en Mbo78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos). Zie voor onderbouwing § 2.2.12 Mbo37 Herstel historisch boscomplex Hoog Baarlo [Begrenzing gewijzigd] wijzigingsbesluit.
20	Bijlage 4	Mbo43 Doorwerthse bossen,334,1 hectare	Mbo43 Doorwerthse bossen, 357,0 hectare	Dit maatregelgebied is uitgebreid met de westelijk gelegen Noordberg om een deel van het weggevalen maatregelgebied in het Speulder- Sprielder en Putterbos (Mbo22) te compenseren. Zie voor onderbouwing § 2.2.12 Mbo43 Herstel historisch boscomplex Doorwerthse bossen [Begrenzing gewijzigd] wijzigingsbesluit.
21	Bijlage 4	Mbo44, Laag Oorsprong & Hemelse berg,138,3 hectare	Mbo44, Laag Oorsprong & Hemelse berg, 100,0 hectare	Dit maatregelgebied is verkleind door het verwijderen van de meest zuidelijke delen van het gebied. Deze delen omvatten bijzondere en unieke ecologische kwaliteiten. Het gebied kent, met name in het zuidelijke deel ook een hoge cultuurhistorische waarde met een hoge dichtheid aan cultuurhistorische objecten en structuren waardoor het te ingewikkeld is om de herstelmaatregel uit te voeren met behoud van cultuurhistorische waarden. De oppervlakte van de verdwenen gebieden wordt ruimschoots gecompenseerd door het uitbreiden en toevoegen van herstelmaatregelgebieden elders. Zie voor onderbouwing § 2.2.13.
22	Bijlage 4		Toegevoegd maatregelgebieden: Mbo 73 Oud-Soerel, 50,8 hectare; Mbo74 Herstel historisch boscomplex Kroondomein 2.898,0 hectare; Mbo74i aanvullende houtoogstbeperving 2.289,0 hectare Mbo75 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Onderbos 238,0 hectare	Zie voor onderbouwing in wijzigingsbesluit: § 2.2.14 (Mbo73); § 2.2.15 (Mbo74); § 2.2.16 (Mbo75); § 2.2.17 (Mbo76); § 2.2. 18 (Mbo77);

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
			Mbo76 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Kootwijker Bovenbos 122,0 hectare Mbo77 Herstel historisch boscomplex Hoog Buurlo 181 hectare Mbo 78 Herstel en uitbreiding strubbenboscomplex Otterlose bos 228,0 hectare	§ 2.2.19 (Mbo78).
23	Bijlage 5: Herstelmaatregelen op kaart	Deelgebied 3: Begrenzing maatregelgebied Mbo1	Begrenzing maatregelgebied Mbo1 is gewijzigd. Toegevoegd: begrenzing maatregelgebied Mbo73	Mbo1: zie wijziging nr. 14 in was-wordt tabel . Mbo73: zie onderbouwing § 2.2.14 Mbo73 Herstel historisch boscomplex Oud-Soerel
24	Bijlage 5	Deelgebied 5: Begrenzings maatregelgebieden Mbo 8 Mbo10, Mbo11, Mbo12, Mbo13, Mbo14.	Vervangen door begrenzing maatregelgebied Mbo 74. Toegevoegd: begrenzing maatregel Mbo74i aanvullende houtoogstbeperking	Mbo 74: zie wijziging nr. 15 in was-wordt tabel Mbo74i: idem
25	Bijlage 5	Deelgebied7: Begrenzing maatregelgebied Mbo 22	Begrenzing maatregelgebied Mbo 22 is gewijzigd	Mbo 22: zie wijziging nr. 16 in was-wordt tabel
26	Bijlage 5	Deelgebied 8: Begrenzings maatregelgebieden Mbo25 en Mbo 26	Begrenzings maatregelgebieden Mbo25 en Mbo26 zijn gewijzigd	Mbo 25: zie wijziging nr. 17 in was-wordt tabel Mbo26: zie wijziging nr. 18 in was-wordt tabel
27	Bijlage 5	Deelgebied 8	Toegevoegd: begrenzingen maatregelgebieden Mbo75, Mbo76, Mbo77.	Zie voor onderbouwing de paragrafen: 2.2.16 (Mbo75); 2.2.17 (Mbo76); 2.2. 18 (Mbo77) wijzigingsbesluit
28	Bijlage 5	Deelgebied 10: Begrenzings maatregelgebieden Mbo36 en Mbo37	Begrenzings maatregelgebieden Mbo36 en Mbo37 zijn gewijzigd. Toegevoegd: begrenzing maatregelgebied Mbo78	Mbo 36: zie wijziging nr. 19 in was-wordt tabel Mbo37: idem Mbo 78: zie voor onderbouwing §2.219 wijzigingsbesluit
29	Bijlage 5	Deelgebied 12:	Begrenzings maatregelgebieden Mbo43 en Mbo44 zijn gewijzigd	Mbo43: zie wijziging nr. 20 in was-wordt tabel Mbo44: zie wijziging nr. 21 in was-wordt tabel

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
		Begrenzungen maatregelgebieden Mbo43 en Mbo44		
30	Bijlage 7 Maatregeltabel	Mbo1, 532,2 ha	Mbo1 512 ha	
31	Bijlage 7	Mbo8, Mbo10, Mbo11, Mbo12, Mbo13, Mbo14	“Vervallen” en vervangen door nieuwe maatregel Mbo 74.	Zie wijziging nr. 15 in was-wordt tabel
32	Bijlage 7	Mbo22, 1.765, ha	Mbo22, 818 ha	Zie wijziging nr. 16 in was-wordt tabel
33	Bijlage 7	Mbo25, 445 ha	Mbo25, 700,0 ha	Zie wijziging nr. 17 in was-wordt tabel
34	Bijlage 7	Mbo26, 299,2 ha	Mbo26, 359,0 ha	Zie wijziging nr. 18 in was-wordt tabel
35	Bijlage 7	Mbo36, 137,7 ha	Mbo36, 175 ha	Zie wijziging nr. 19 in was-wordt tabel
36	Bijlage 7	Mbo43, 334,1 ha	Mbo43, 357 ha	Zie wijziging nr. 20 in was-wordt tabel
37	Bijlage 7	Mbo44, 138,3 ha	Mbo44, 100,0 ha	Zie wijziging nr. 21 in was-wordt tabel
38	Bijlage 7		Toegevoegd maatregelgebieden: Mbo 73, 50,8 ha Mbo 74, 2.898,0 ha.en Mbo74i 2.289,0 ha Mbo75, 238,0 ha Mbo76, 122 ha Mbo77, 181 ha Mbo78 228 ha,	Zie voor onderbouwing de paragrafen: 2.2.14 (Mbo73), 2.2.15 (Mbo74), 2.2.16 (Mbo75), 2.2.17 (Mbo76) en 2.2. 18 (Mbo77) wijzigingsbesluit
			Toegevoegd: Mbo79 Regionaal verlagen omvang wilde hoefdierpopulaties	De landschapsbrede en permanent hoge graas- en wroetdruk op de Veluwe vormen een knelpunt voor de kwaliteit van de habitatbossen en voor de klimaatbestendigheid en weerbaarheid tegen verdere bodemverzuring van zowel de habitatbossen als de bossen daarbuiten die o.a. leefgebied vormen voor vliegend hert, wespandief en zwarte specht. Deze maatregel dient te worden uitgevoerd onder regie van de Faunabeheereenheid Gelderland en op een schaal die aansluit op de omvang van het leefgebied van de wilde hoefdieren en op de organisatie en uitvoering van het faunabeheer. De regionale verlaging van de omvang van de wilde hoefdierpopulaties kan zo veel mogelijk gebeuren binnen de terreinen van eigenaren

Nr.	Paragraaf in herstelprogramma (mei 2023) link: herstelprogramma	Huidige tekst	Nieuwe tekst	Toelichting
				die het knelpunt van een hoge graas- en wroetdruk het sterkst ervaren.
	Bijlage 8 Kaarten houtoogstbeperkingen en - verbod		Een vervolgproces met bosteigenaren heeft er toe geleid dat er ten opzichte van de eerste versie Herstelprogramma Bossen (mei 2023) enkele maatregelgebieden zijn samengevoegd in één maatregelgebied, nieuwe maatregelgebieden zijn toegevoegd en de begrenzingen van enkele maatregelgebieden zijn gewijzigd.	De wijzigingen in de begrenzing zijn tot stand gekomen op basis van alternatieve voorstellen van de terreineigenaren op de Veluwe. Deze wijzigingen bestaan uit het verwijderen van terreindelen uit de maatregelbegrenzing enerzijds, en anderzijds uit het toevoegen van terreindelen elders om de verwijderde delen te compenseren. De herbegrenzingsvoorstellen van de terreineigenaren zijn overgenomen in dit wijzigingsbesluit wanneer met de herbegrensde herstelmaatregelen tenminste hetzelfde ecologische resultaat wordt behaald als in het huidige vastgestelde herstelprogramma.
	Nieuwe bijlage 9		Toegevoegd Bijlage 9 Aangepaste werkwijze berijden boshabitat	Werkwijze berijden van de bosbodem in kwalificerend boshabitat ten behoeve van het uitslepen van rondhout. De bosbodem in kwalificerend habitat met een houtoogstbeperking mag worden bereden ten behoeve van het uitslepen van rondhout wanneer aan alle voorwaarden wordt voldaan.